

NAGY ANDRÁS A csábító naplója

- Kierkegaard -

Színmű két részben

Szereplők
JOHANNES
CORDELIA
HANSEN
NAGYNÉNI
EDVARD
JANSEN-LÁNY

Történet a múlt század negyvenes éveiben Dániában

A szövegben szereplő *Kierkegaard-* és *Rilke-idézetek* szándékosak és elkerülhetetlenek

Johannesék szalonjában

Sötét, melyben valaki szivarozik. Kétoldalt ajtó Johannes és Edvard szobájába. Távol, a színpad mélyén zuhanyozó, melyből fény, gőz és kiabálás árad

EDVARD HANGJA *(ordít)* Dánia börtön!
JOHANNES HANGJA Brrr-tön! Hu, de fázom!
EDVARD HANGJA *(ordít, veri az ajtót)* Engedjenek ki!
JOHANNES HANGJA Hiszen te ártatlan vagy, ugye?
EDVARD HANGJA Dániában senki sem ártatlan! Még Capulet Júlia sem!
JOHANNES HANGJA A mai estén csakugyan nem volt. A harminckét éves Heibergnével.
EDVARD HANGJA És a visszatérő színésznőnek tapsoló lelkes dánok?
JOHANNES HANGJA Dániában mindenki börtön. Nekem ennyi elég volt.
EDVARD HANGJA Én pedig dacolok! Dacolok a hideggel! Neked is ajánlom: erotikus felindulás ellen alkalmazható.
JOHANNES HANGJA Politikai felindulás ellen pedig láthatóan hatástalan.
EDVARD HANGJA Látom, nem bocsátod meg nekem, hogy észrevennem sem sikerült az előcsarnokban azt a... bakfist.
JOHANNES HANGJA Vagy épp te vágy engesztelhetetlen, mert izlésemet nem ejtette túsul semmiféle politikai vértolulás?
EDVARD HANGJA Bírom még a hideget, bírom! Királyunknak meg kellett kegyelmeznie: Heibergék hazatérhettek a száműzetésből! Micsoda halálos hallali!
JOHANNES HANGJA Csak éppen az omlatagon asszonyos Júlia s a potrohos Romeo hosszúra nyúlt násza után kész vagyok hinni már, hogy ami a gránátalmafán szólt, csakugyan nem pacsirta volt, hanem rút varangy.
EDVARD HANGJA Bírom, brrr-om, jaj, elég. *(Elzárja a vizet)* A zsarnokságnak halálos hallali!
JOHANNES HANGJA A rendszer még szilárdan áll, de izlésünk már oda. Ó, ez csakugyan börtön.
EDVARD HANGJA Megint elvetted a törülközőmet, Johannes. Érteni: ez izléstelen, míg egy megpillantott kis... lányból sorsparancsra következtetgetni, nos, az fejlett izlésről tanúskodik.
JOHANNES HANGJA Egy fiatal lány könnyűsége egyszerűen megfoghatatlan. Mintha kigúnyolná a nehézkedési erő törvényeit.
EDVARD HANGJA Bedugult a fülem, nem hallak.

JOHANNES HANGJA És micsoda mosolyban lett részem, Edvard! Igaz, még méltatlanul.

EDVARD HANGJA Az egész város mosolygott! Miféle bizakodással azok, akiknek eddig a legkevésbé volt okuk rá: a száműzöttek hozzátartozói!
JOHANNES HANGJA Ezért kellett résztennem tehát ebben a színháznak álcázott közéleti izléstelenkedésben: kokárdás esztéták közül és Shakespeare megcsúfolt mondataiból mégiscsak a sors szólt hozzám.

EDVARD HANGJA S mit szólt a sors?

JOHANNES HANGJA Ennyit: ő!

EDVARD HANGJA Méltatlan vagy a törülközőmre, Johannes. Mert talán mégsem arra kellett egész Koppenhága izgalma, készülődése, szervezkedése, hogy a sors mély értelmű parancsát közölje veled, hogy: *őőő*.

JOHANNES HANGJA *(törülközőjével a fényben Edvardra átcsap)* Ő!

EDVARD HANGJA Au! Vagy ezért beszélél nekem egykor természetjogról, parlamentarizmusról, demokráciáról, hogy a történelmi fejlődés téged végül ehhez az öblös kis *őőő-höz* vezessen?

JOHANNES HANGJA Nem vetted észre, pedig még tán beszélél is vele.

EDVARD HANGJA Többekkel kellett szót váltanom ezen a nagyszabású beszélőn.

JOHANNES HANGJA Tőlem ugyan lóghattak volna a ruhatárban sorra az arisztokraták, szedhette volna a jegyet megannyi Robespierre, mégsem nyomhatta volna el közjogi szalmalángjuk füstje az égő csipkebokorét!

EDVARD HANGJA Szalmaláng? Csipkebokor? Robespierre? Nesze!

(Törülközőjével Johannesre csap) Nesze!

JOHANNES *(csapzottan, nedvesen kihátrál a zuhanyozóból, csuklójára csavart törülközővel „viv”)* Északra néző bölcséleti dilemmáimat nyugati fekvésű politikai jelszavakra cserélem, szellemi renyhesség jeléigére.

EDVARD *(vizesen követi Johanneset, a sötétben néhány szék f elborul stb.)* Ó, a megfáradt bölcselő, akinek vallásfilozófiai dilemmáin egyszerre átdereng... egy bakfis.

JOHANNES Mit számít az isteni kegyelem, amikor a királyis kegyelmezni készül.

EDVARD Ha pedig az isteni kegyelem ezentúl bakfisokban mutatkozik meg, úgy egészen másutt kell azt keresnünk...

HANSEN *(elnyomja a szivart, feláll)* Le a fegyverekkel, békebontók! Törülköző által vész el, aki törülközőt ragad!

JOHANNES Végem, bekerítettek. A szellemesség legyőzte a szellemet.

EDVARD A jütlandi lelkipásztor! A távoli testvér! Hansen!

JOHANNES Micsoda meglepetés! *(Megöleli)*

HANSEN Meglepetés? *(Üdvözlí Edvardot is)* Egyébként: félttestvér.

EDVARD Értem. *(Egy kosárra mutat)* Mint: féldisznó.

HANSEN Az éppen jütlandi malac. Az ünnepi lakomára.

JOHANNES Malac? Ünnepe? *(Észreveszi)* Frakk?

EDVARD A gondviselés ezen az estén számodra csakugyan megnyilatkozott.

HANSEN Odahaza annyira várnak, Johannes!

JOHANNES Hansen, te tudsz valamit.

HANSEN *(felnevet)* Irigylem a pihent szellemeket. Ám nekem két napig tartott az út. Egészen elgémberedtem ültömben.

JOHANNES Máskor ne a szellemeden ülj, kedves bátyám. Mit várnak Jütlandon, Hansen?

EDVARD Frakk, Jütlandról? Bár ahogy elnézem, inkább félfrakk.

HANSEN *(zsebéből listát vesz elő)* Agnete rám bízott ezt-azt, hogy beszerezem, ha úgyis a városban vagyok. Ja, legelőre azt írta, csókol. Es lélekben nagyon-nagyon veled van.

JOHANNES Velem? Jütlandon már tegnapelőtt tudták azt, ami ma este bekövetkezett?

HANSEN Hogyan? Már túl is vagy rajta?

JOHANNES Túl? Azt éppen nem. Jöttem, láttam, győzött.

HANSEN A vizsgád! Johannes. Hogy holnap megvéded a disszertációdát, doctor theologiae-vé avatnak téged is.

JOHANNES Ó, Hansen. Azt hiszem, aludnod kellene előbb egyet.

HANSEN Mit van ezen mit aludni? A szükséges formaságok után pedig együtt utazunk vissza Jütlandra, ahol megvan már a gyülekezeted.

EDVARD Én most eltávozom a matracért. *(Eltávozik)*

JOHANNES Hansen. Nem írtam meg neked. Én irtózatosan megakadtam.
HANSEN Egy éve megírtad mára vizsgád időpontját.
JOHANNES De én nem a teológiában, hanem a teológiával akadtam meg.
HANSEN Azért vannak a tanáraid, hogy ilyenkor átsegítsenek.
JOHANNES Blackfeldtre gondolsz? Fél éve jött be legutoljára a tanterembe, állt, lehajtotta a fejét és kiment. Most Berlinbe készül.
HANSEN Emlékeztessetek arra, hogy a teológia épenséggel a te ötleted volt? Hogy én igazán kiváló kémikusnak indultam?
EDVARD *(egy matraccal megjelenik)* Az ünnepi derékaljunk, Hansen.
HANSEN De szerencsére van valami, ami éppúgy ellenáll koppenhágai cinizmusnak, mint berlini spekulációknak vagy a jütlandi klímának.
JOHANNES Ez túl kemény. Hozd ki inkább az enyémet.

Edvard visszamegy

HANSEN A hit!
JOHANNES Hát épp ez az: rá kellett döbbernem, hogy én egészen külső módon vittem Krisztus keresztjét, valahogy úgy, mint Cyrénei Simon! HANSEN Tudod, mit jelentett ez a frakk Jütlandon?
JOHANNES És azt hiszem, hálásnak kell lennem ennek a megakadásnak, mert egyébként semmi sem mentett volna meg doktorátustól, malacpecsenyétől, Jütlandi gyülekezettől.
HANSEN Most már értem ezt a méltatlan viháncolást is a zuhanyozóban.
JOHANNES Hogyan érthetnéd, ha nem tudod, mi előzte meg.
HANSEN Tudom, hogy meztelenül a forró víz alatt nehezen jön ima az ember ajkára, de ha egy ringó csipőre emlékezve nem jut eszedbe a Tízparancsolat, akkor legalább Isten se jusson eszedbe.
JOHANNES És ha mindez épenséggel órá utal? És arra, hogy egészen rosszul tettük fel a kérdéseket, Hansen?
EDVARD *(újabb matraccal visszatér)* Nem halljátok?
HANSEN Emlékeztessetek arra, hogy döntésed nem éppen magánügyed? Hogy a gondviselés kegyelmét a teológiában s nem szoknyák alatt kerestük?
JOHANNES De hiszen tudod, hogy az, úgymond, ringó csipők kísértésével szemben mennyire vértezett voltam. Talán az indokát is sejtetted. Es mégsem szabadulhatok attól az érzéstől, hogy a teológiában megvont kegyelem keresett más formát.
EDVARD Zajok jönnek a színház felől.
HANSEN Ezeknek a formáknak a részletezésétől most eltekintek.
JOHANNES Az év legszebb időszakában láttam először: nyár elején, délutáni fényben.
EDVARD Heibergné ünneplése talán tüntetésbe csapott.
HANSEN Egészen elfáradtam. Hűtlenséged letaglózott, Johannes.
JOHANNES Majd én elkészítem a fekhelyed, Hansen.
EDVARD Ti csakugyan semmit sem hallotok? Visszamegyek az ablakhoz. *(El)*
HANSEN *(vetkőzik)* Hű, de bedagadt a lábam.
JOHANNES Agnete... hogy van?
HANSEN Ezzel semmit nem oldasz meg. Jól.
JOHANNES Holnap segíték beszerezni mindazt, amivel megbízott.
HANSEN *(ágyba bújlik, fejére húzza a takarót)* Jó éjszakát.
EDVARD *(visszajön)* Rendbontás készül! Johannes! Felöltözöm!
JOHANNES Hansen. Nem akarom, hogy nehéz legyen az álmod.
EDVARD Nem jössz le, Hansen? *(Szobájában eltűnik)*
HANSEN Akkor csavard le a lámpát, kérlek.
JOHANNES Ne aludj. Ilyen lélekkel nem szabad.
HANSEN Taníts meg feledni, s akkor nem kell félned az álmaidtól.
JOHANNES És ha neked kellene értened tanulni?
HANSEN A postakocsi négyyszer akadt el a sárban, a hajót lekéstük, s csak juhnyájakkal előzőnlött uszályok indultak Koppenhága felé, én pedig, miékként az őserdei harcosok folyamokban a fegyverüket, fejem fölé emeltem a frakkomat.
JOHANNES De hiszen nem először jössz Jütlandról, Hansen.
HANSEN De soha még ilyen várakozással. Hogy együtt térünk vissza a te vidékredre.
JOHANNES Nem az én vidékem, hanem apánké.
HANSEN Apánk csak egyszer szolt arról, akkor is neked, s a táj mellékszereplő volt csupán. De én még mindig úgy látom azt a vidéket, ahogy te beszéltél róla, amikor apánk halála után elzarándokoltál oda, mert ez még mindig erősebben él bennem, mint mindaz, ami azóta ott körülvesz.
JOHANNES Igen, homályos, szürke és mégis végtelen vidék, mint Isten pórusai, repedezett a kőkemény agyag, rajta hatalmas csontvázak a fák, s a földön átréselt verejték cseppjei a sima, óriási kövek.
HANSEN A tiszta, a feltétlen hittája ez, általad láttam így én is, végtelen tavaszi esők és csikorgó fagyok idején is.
JOHANNES És egy ilyen kövön fordult meg, tudunkon kívül, mindkettőnk élete.

HANSEN Tudod, Johannes, hogy én néha kételkedem abban, hogy csakugyan az a kő lenne az, melyet megtaláltál, ahonnan apánk megátkozta Istent?
JOHANNES Hatvan évig tartotta magában a titkát, aminek talán nem is a kő s nem az átok a lényege, hanem az, hogy Istennel szemben egyszer igaza volt.
HANSEN Hát ezt is el tudod felejteni?
JOHANNES Hogyan tudnám? Hiszen nincs felemelőbb gondolat annál, mint hogy Istennel szemben soha nem lehet igazunk, de neki, akkor, ott: tizenkét évesen, fázva, éhezve és a jütlandi pusztán a nyáját őrizve igaza volt! És bizony az ezért kellett mindennek úgy következnie, ahogy következett: siker, vagyon, polgári boldogulás a tizenharmadik évtől.
HANSEN És a két házasságból a négy halott gyerek. De mielőtt hatalmát rajtunk kettőnkön, akik megmaradtunk, megmutatná, így mondatd akkor, s apánk öntudatlan áldozatává válnánk, menjünk elébe sorsunknak, s Jütlandon szolgáljuk őt.
JOHANNES Hátha ekként megbocsátja azt, hogy egyszer alulmaradt.
HANSEN Én akkora vegyészetet hagytam ott. Te pedig, éppen most, a teológiát?
JOHANNES És ha Jütland csak metafora volt? S az enyém másutt vár?
HANSEN A színház előcsarnokában? Illatosan? Befűzve?
JOHANNES És ha csakugyan?
EDVARD *(felöltözve visszatér)* Különös, hogy azén szobámból mit sem hallani. Talán a tiedből, Johannes. *(Eltűnik)*
HANSEN Milyen ismerős arcátlanság! Emlékszem már! A kétségbeeséstől megváltó erotika, mely azonban mégiscsak beteljesíti sorsunk! JOHANNES Erről az emlékedről lemondok, Hansen.
HANSEN Hát nem éppen te utaltál az imént a kegyelem nagyon is, hm, lágyformáira?
JOHANNES *(elindul a szobájába)* Aludnod kellene. Kimerült vagy.
HANSEN Akkora kegyetlenségből próbáltál menekülni, abból a kicsinyességből, mint mondatd, amellyel ő apánktól meghasonlott lelkét visszavette: négy nap haláltusa! nyegle angyalokkal.
JOHANNES *(megáll, megfordul)* Folytasd csak, tegyük próbára a gondviselés, úgymond, bakfisé!
HANSEN Mintha az agónia lendülete taszított volna a halottas ágytól el, követted lázadása örököséként a megcsúfolt halottat, s tüntél el fekete ruhában a Bredgade matrőzbordélyai között.
JOHANNES Hajrá, Hansen, fröcsköld még magasabba emlékeink sarát!
HANSEN Nem folytatom, reggel találtam rád: egy pocsolóba okádtál éppen, a tükröződő felhőkre, görcsösen; s évek múltán egyszer utaltál erre csak, amikor Agnetét azzal mutattad be nekem, hogy számodra ez az út, az asszonyok felé, végképp elzáratt, mert azóta az éjszaka óta áll egy angyal lángoló pallossal közötted és minden ártatlan lányzív között.
JOHANNES Hallgatlak, Hansen, és most már azt is értem, miért kellett mindennek - érted? - ,mindennek éppen így történnie.
HANSEN Lám, a pallos kilobbant, az angyal ideiglenes volt, mint a fogadalmad. *(Fejére húzza a takarót)*
EDVARD *(megjelenik)* Te is jössz, Johannes? Az ablakodból fátylak fénye látszik, a menet most fordulhatott a börtön felé.
JOHANNES Így nem alhatsz el, Hansen!
HANSEN HANGJA Egyébként azt a leányt sem irigylem, Johannes, aki úgy jelenik meg, mint egy vallásbölcseleti következtetés.
EDVARD Istennem, a papucsom rajtam maradt. Megyek. *(Eltűnik)*
JOHANNES De ha egyszer az elmúlt évek során sem sikerült Istent kiszámítanom a teológián? Sőt mintha egész vallásbölcseletünk épenséggel nem hívó kérdésből nőtt volna ki, melynek szavai nemcsak szűkösek kételyeink számára, de egyszersmind eltorzítják azokat?
HANSEN Azt hiszed, a következtetéseket úgy lehet cserélgetni, mint papucsot? Ááááh! *(Ásít, legyint)*
JOHANNES Nem, ezt a vallásbölcseletet le kell vetni egészen! Eszerint Hegelt megérteni, ugye, nehéz dolog, de Ábrahámot megérteni semmiség. Nos, én fordítottam némi időt a hegeli filozófia tanulmányozására, s azt hiszem, tűrhetően megértettem. Még a fejem sem fájdult bele. De ha Ábrahámot akarom elgondolni, szinte megbénulok.
EDVARD *(cipőben megjelenik)* Így akarsz lejönni, Johannes?
JOHANNES Akkor pedig, hogy akard megérteni Krisztust? Jütlandot? Önmagadat?
EDVARD Azt hiszem, elaludt.
JOHANNES Hány embert tett álmattalanná, mondd, Ábrahám története?
EDVARD Azt nem tudom, de ez ama esti Romeo és Júlia mintha ébren tartaná Koppenhága népét.
JOHANNES Milyen szomorú is ez.
EDVARD Ismerem ezt a boldog búbanatot, Johannes. Meglátod, szabad országban szabadabban szeretnek az emberek.

JOHANNES Nagy szívesség lenne, ha megkímélnél engem efféle ostobaságoktól.
EDVARD De hiszen téged idéztelek. Te beszéltél nekem egykor jogról, autonómiáról, szabadságról, mindaddig, amíg mindezt felfogom sikerült.
JOHANNES Némi fejtegetéssel még adósdok vagyok, ha a Heibergnének adott fáklyászenében látod ennek beteljesedését.
EDVARD Nem, ebben csak a kezdetet látom. Ha ugyanis a király Heibergéknek megbocsátott, nincs oka arra, hogy a többieknek ne...
JOHANNES Csakugyan elaludt? Belealudt a dilemmáimba?
EDVARD Gyerünk!

Eltávoznak, majd a zuhanyozóból magányos, szomorú víz csobog

Utcán

HANSEN Ekkora nyomozás egy illatszer-kereskedésért! Negyedik órája.
JOHANNES Egyedül az maradt meg bennem, hogy zöld köpenyt viselt.
HANSEN Egy takaróboltra is szükségem van. Egyébként.
JOHANNES Mintha Júnó helyett a felhőt ölelném. A hölgyet, aki kísérte, lám, pontosan le tudnám írni, pedig meg sem néztem. De őt...
HANSEN Miről beszélsz?
JOHANNES Természetesen... keresésünk céljáról. Pomerániai köptető, gyapjútakaró, kalaptű, óvszer, fűző, kendő, körömmolló, mi még? HANSEN Keserűső.
JOHANNES Istenem, Hansen, mi lett belőled!
HANSEN Belőlem? Látszik, ugye, hogy dagad a lábam.
JOHANNES A szerelmedből.
HANSEN Az enyémből? De hiszen reggel óta egészen gyanús módszerességgel körözünk ebben a városban, mintha egész szorgalmad, leleményesség és kötelességtudatod tanulmányaid helyett immár csakis azt szolgálná, hogy megeljük a vonzó ismeretlent.
JOHANNES Csakis beszerzőutad melléktermékekén.
HANSEN De hol van ebben a véletlen költészete, a vágyakozás szabadsága, a boldogság könnyűsége? Hol a kegyelem, amiről tegnap szónokoltál?
JOHANNES Itt akarod levenni a cipődet?
HANSEN Itt. Bár ennek a keringésnek tagadhatatlanul van némi fausti légköre. Amit a tudomány ölen hasztalan kerestünk, megtalálhatjuk egy leány, hm ... vegykonyhájában.
JOHANNES Tegnap a színházban talán csak közelebb kellett volna lépnem hozzá, s már lakcímét is tudom, amit a bamba Edvarddal valamiféle jogsértettek listája miatt közölt, de nem akartam. Mindent fokozatosan akarok élvezni, s ha tervemen a szükségszerűség pecsétje rajta van, bizonytalansággal leszek.
HANSEN Milyen fenyegetően hangzik ez. Egyáltalán: szép a lány?
JOHANNES Csakugyan csúfak a bütykeid, Hansen. Hogy szép-e? Gondold el a nőiség napját, mely végtelen sokféleségben lövell ki sugarait. Végtelen sokféleségük azonban egységgé áll össze...
HANSEN Ne folytasd. Ó, így már könnyűszerrel felismerem. Szegény Johannes. Máris felhúdom cipőmet, s nyomába szegődünk álmaidnak. JOHANNES Álmaidnak?
HANSEN Sejtettem volna már, mit is kell a nyomozás olyannyira pontos stratiégiájának elfednie. A reflexió kitűnő ellenszer a valósággal szemben.
JOHANNES A teológiában, ott igen.
HANSEN Elismerem: onnan eredhetett. S azt is sejtem már, ami a matrózbor-délyok táján történt azon a hajnalon. Ó, mennyire ismerős kétségbeesés, mely a valóságból a költészetbe menekül! És talán Jütland sem volt számunkra más.
JOHANNES Mely számodra éppúgy, mint szerelem, szépen prózává változik.
HANSEN Mondjuk inkább úgy: benne élek. Te azonban nem emelkedsz fel a valósághoz, túlságosan erős vagy ahhoz, hogy hordozni tudj, de ez az erő betegség jele.
JOHANNES Ne vedd fel a cipődet. Így nem akarom.
HANSEN Folytassuk a keresést. Hiszen ez a keresés maga a lány. Á . nem őt költöd meg, hanem a hozzá való viszonyodat, ez veszélytelenebb és méltóságtelesebb, s ha mindebben a vallásbólcsélet is segítségemre van, úgy ez a végtelen kerülőút kímél meg attól, hogy valaha is célba juss.
JOHANNES Hansen.
HANSEN Engedd el a karom. Fáj!
JOHANNES Fordulj meg, egészen lassan.
HANSEN Mit beszélsz?
JOHANNES Ott. Megy.

Utcán, félhomályban

EDVARD Johannes! Csakhogy rád akadtam.
JOHANNES Csakhogy rá.
EDVARD Olyan, de olyan boldog vagyok!
JOHANNES Ugye?
EDVARD A kulcsodért jöttem. Az enyém otthon maradt.
JOHANNES Hiszen sejthettem volna, hogy a zene fog nyomra vezetni.
EDVARD Reggel óta kereslek titeket. Míg Hansent egy illatszer-kereskedésben megtaláltam.
JOHANNES Hansen? Csakugyan: hogy itt hagyott.
EDVARD Ő másképp emlékezett erre.
JOHANNES Milyen borostás vagy.
EDVARD Mindannyian, akik a színházat körülülve megakadályoztuk, hogy elszállítsák a Romeo és Júlia díszleteit. Este neked is velünk kellene jönnöd.
JOHANNES Veletek? Ó, nem, a társasági életben minden fiatal lány fel van fegyverkezve, a helyzet szegényes és ismétlődő, nem ígér izgató megrázkódtatásokat. Az utcán ellenben mintha nyílt tengeren lenne...
EDVARD Johannes, én egyáltalán nem társaságba hívlak.
JOHANNES Azok a lányok pedig, akik gyakran járnak színházba, összejövetelekre, hangversenyekre, általában nem érnek annyit, hogy meghódítsuk őket. Én azonban már sejtem ennek a lánynak az útjait, s azt is, miként kell kereszteznem azokat.
EDVARD A lányok. Johannes, a lányok is kivirulnak ebben a történelmi bizakodásban!
JOHANNES És tudod, miért? Hogy annak az egyetlennek kontúrjai lehessenek.
EDVARD S hogy Dániában mi történik ezalatt? Tegnap a színházat ültük körül, holnap a börtön következik, holnapután a képviselőház...
JOHANNES Kitűnő elgondolás. Feneketekkel térdre kényszerítitek a hatalmat.
EDVARD Kedélyedet mindig csodáltam: bátorágnak véltem. Most, hogy erotikus álmód nyomán futni hagyjalak, az ellenkezőjéről győznél meg?
JOHANNES Ugyan, a ti hatalomvágyó vértolulásokot sokkal erotikusabb, mint az én képzelettel kóborlásom. Menneim kell.
EDVARD Hát nem te beszéltél-e nekem hosszan, sokáig arról, hogy korunk züllött, egyszerre komikus és tragikus, mintha egy test gyakorolná még szokásos funkcióit, noha lelke már eltávozott?
JOHANNES Úgy van. S ez az eltávozott lélek már csak néhányunknak hiányzik.
EDVARD Értem. A hamvas bakfiban ezt üldöződ tehát.
JOHANNES És ha igen.
EDVARD Hogy térdre kényszerítsd.
JOHANNES A birtoklás silány dolog. A hatalom birtoklása is csakígy. Ha szavaimra emlékszel még, tudhatod: a reformációban egykor minden vallásos külsőt öltött, noha politikai mozgalom volt. Most azonban egy vallási nyugtalanság, talán kétségbeesés készül politikai jelmezt öltetni. Istenhez pedig egy fiatal lánynál közelebb vagyok, semmint a parlamentben.
EDVARD Nem hiszek a fülemnek. A börtönlakóknak a vasárnapi prédikáció hiányzott. A számozottaknak az olvasó. Európának az az erotika, mely Istenhez elvezet. Most látom csak, micsoda nyomokat hagy a szerelem a mégoly fényes elmén is.
JOHANNES Tessék, a kulcs. Tudod, Edvard, e világi megváltást hazudni lehet, de beéni vele nem. Ami pedig egykor humanizmusként vette kezdetét, s korunkra mint anyagelvűség kiteljesedett, csakugyan nem enged mást istenülni, csak amit te mélyen imádni este: az államot. Te is megértesz majd talán, hogy egy bakfist istenibnek vélek.
EDVARD Még soha nem láttam ilyen... szomorúnak az arcodat.
JOHANNES Hansennel pedig küldd vissza a kulcsot.
EDVARD Ó, csaknem elfeledtem: Hansen otthon fog várni rád, s még ama esti hajóval visszamegy.
JOHANNES Hogyan? Képtelenség, hogy ma este. De ha már... inkább a Börze melletti üvegablakos kávéházban várjon. Megmondod neki? EDVARD Szegény, Johannes. Meg, persze, meg.

Kávéházban

Johannes az üvegablaknál áll, Hansen az asztalnál ül

HANSEN Legalább rámnézne! olykor.
JOHANNES Amint kilép onnan, téged nézlek majd egészen fél tízig, amikor talán egy lámpa alatt megpillanthatom.
HANSEN A tizes hajóval visszautazom.
JOHANNES Képtelenség. Soha nem tőlőtől még ilyen rövid időt idefent.
HANSEN Három és fél órája várok itt rád.
JOHANNES Egészen váratlanul sétálni indult. Valami olyan különös felindult-

sággal! Követnem kellett. S olykor elshantam mellette: sejtse csak meg vonzaskörében ezt az új égitestet.

HANSEN Beszéltem Blackfeldttel is. Hosszan. Nagyon elgondolkodtatott.

JOHANNES Mindenképpen meg kell bosszulnod a boldogságomat?

HANSEN Szinte menekültem a Teológiai Akadémiáról a kikötőbe, hogy pogy-gyászomat a hajóra rakassam.

JOHANNES És a pomerániai köptető, kalaptű, keserűs s a többi?

HANSEN Megvan mind, természetesen. És végre rettenetes honvág fogott el Jütland után. Ott közelebb van az ég. Mikor nézel már végre rám?!

JOHANNES Amint kilépett onnan, rád nézek. S míg következő útjait nem keresztelhetem, ha kívánod, csak téged bámulok. S benned annak virtuózát, aki metafizikai töprengései nyomán sem feledkezik meg férji kötelességeiről. Negyedóra Blackfeldtté és a gondviselésé, egy óra a gyapjútakaróé.

HANSEN Johannes, engem megrettent ez a megtervezett kaland. Mintha kíséreltetnél ezzel a lánnyal, s mint laboratóriumban tenyésztett rágcslóét, követné útjait.

JOHANNES Mennyivel megnyugtatóbb, ha egy házasságban magunk leszünk efféle rágcslókká, s kísérlésen bár a metafizika vonzása, a belénk nevelt reflex csak két teendő közé illesztheti.

HANSEN Mit tudsz te erről, Johannes. Teendőkről, gondoskodásról, halandók iránti kötelességről. Nem ismered az efféle gyapjútakarók melegét, s ezt egyetlen bakfistól meg nem ismerheted. Neked biztosan így töltik ki mindig a kávé, mint itt. Én így meginni sem tudom.

JOHANNES Pedig ez nagyszerű kávéház, s örülök, hogy ráakadtam.

HANSEN Tegnap még azt gondoltam, hogy akárhogyan is, de magammal viszlek Jütlandra.

JOHANNES Talán kettévágva. Mint a malacot.

HANSEN Igen, te azt a malacot sem értheted. Tea, malac, gyapjútakaró, pedig ezek mind ékeesebben szólnak, mint a körmondataid.

JOHANNES Hogy a keserűs hogy szól, már meg sem kérdezem.

HANSEN De azután bepillantottam íróniád maszkiá mögé, s megértettem, hogy ugyanaz az akarat tart téged itt, amely odavezérelt egykor. Hogy nem jöhetsz egyedül Jütlandra, mert mostani felhevülésedben megérthetted, mit is jelent abban a hidegben a házasság természetes testmelege. Otrombaság volt tőlem, hogy ironizáltam lányszíven, angyalon és palloson. Megkövetlek. Ezzel itt. *(Nagyalakú füzetet vesz elő)*

JOHANNES Nem fordulhatok meg. Add a kezembe, kérlek.

HANSEN Ezek csakugyan összetartoznak. Jegyezz fel mindent, amit félál-momban elmondnál nekem gondviselésről, kegyelemről, sorsról; ma éppen egy bakfis kapcsán, holnap talán ismét Izsákén és Ábrahámén.

JOHANNES Teológiai doktorátusom jegyzeteit rövidesen átmásolom bele. *(Zsebéből papírdarabokat kotor elő)* „Négykor a Palotakertben, a rövidebb utakon át...” „Hatkor a Börze árkádjai alatt...” „Kottakereskedésben a Vester Voldgadén...” Blackfeldt elégedett lenne ezekkel?

HANSEN Egyetlen kérésem van csak búcsúzóul. Addig is, amíg Blackfeldt Berlinbe utazik, keress magadnak másik tanárt.

JOHANNES Ilyen egyszerű lehetne? Ó, azt hiszem, nem kell ettől félned. Blackfeldt még soha nem utazott sehova. Berlin itt csak egy szó.

HANSEN De hát el lehet-e képzelni ép elmével, hogy a mindenség mindenható eredete, az Isten mint rejtély jelenne meg az emberek számára, s ebben az iszonyú bizonytalanságban tartana mindenkit? Nem lenne-e belsőben valami, ami fellázadna ez ellen?

JOHANNES Ez ellen, igen. De nem a tanár ellen.

HANSEN Azt hiszem, Blackfeldt egyszerűen beteg.

JOHANNES Vedd vissza a füzetet. Így nem kell.

HANSEN Johannes, úgy látom: útban vagy.

JOHANNES Útban? Meglehet.

HANSEN Az ajtóban vagy útban, Johannes!

JOHANNES *(megfordul hirtelen: két nő várakozik mögötte)* Istenem! *(Oldalra lép, s leejti a füzetet, melyre egyikük rátapos)*

CORDELIA Bocssásson meg: fájdalmat okoztam? *(Elmegy)*

Johannesék szalonjában

Éjjel, utcai ruhában

EDVARD Johannes! Johannes! Velem is történt valami, azt hiszem.

JOHANNES Rálépett a kis lábával ide.

EDVARD Elmondod neked, azután visszamegyünk a színház elé, rendben?

JOHANNES *(kinyitja a füzetet)* Nem, arrafelé nem vezetnek az útjai. Itt vannak az állandó pályák. Itt a variációk. Nem gyönyörűek?

EDVARD Hogyan? Én csak a kulcs miatt keltem neked? Hansen nem adta vissza?

JOHANNES Valamit utánam kiáltotta kulcsról, de nem hallottam már. Gondold csak el: a lány zongorázni indult.

EDVARD Ki sem kísérted a bátyád? De azt csak láttad, milyen csodálatosan mása város? A zsarnokság enyhül, mint az idő. Könnyű ruháikban a lányok virágoznak, mint a liberális illúziók. És azt hiszem... én is...

JOHANNES Zongorázni! Érted? A zene tárgya végső soron pedig mégiscsak az érzéki zsenialitás! Úgyetlenül, majd egészen szeliden játszott. Volt valami bánatos, s ugyanakkor valami ditirambikus játékában. Egy rövid, szomorú, svéd dal.

EDVARD Johannes. Sokkal jobban értelek már téged.

JOHANNES Az efféle bánat nagyszerűen megőrzi nőiségét. Azután négykezes következett. S ez az a nyom, amelyen, ha előbb a másik két kéz felé bár, de elindulhatok.

EDVARD Johannes! Én is megláttam egy lányt, és én sem tudtam elfelejteni.

JOHANNES És te mégis a színház elé akarsz visszatérni.

EDVARD Éppen érte is. Apját száműzték egykor, s még az úton meghalt. Egészen másként fogok a színház előtt ülni, nem elvontan, hanem konkrétan, nagyon is. Szenvedélyed feletti értetlenségem kicsoda leckét kapott!

JOHANNES Nem, akkor egyáltalán nem értetted engem.

EDVARD Nemcsak értettelek, de talán a te vágyakozásodtól felajzott lélekkel láttam meg azt a lányt. Képzeld el: középmagas, szőkésbarna, a haja hosszú, s ilyen karcsú a dereka.

JOHANNES Igazán pontosan megjegyezted.

EDVARD Tegnapi a színházban is váltottam már vele néhány szót, s ma ismét. És megkövetlek, Johannes, a szerelem és szabadságküzdelmünk nemcsak nem zárja ki, de mintha feltételezné egymást. Most pedig leülök dolgozni? Tegnapi, amikor Hansen itt volt, azzal ejtetted kétségbe, hogy munkád helyett lányokról és érzéki felindulásról szavaltál neki. Én pedig, amikor a szabadságért felindulni hívlak, mely lányokért s közöttük zajlik, tolladat hegyezed.

JOHANNES Milyen szép is lenne egyetlen felindulással elintézni mindent! Számomra azonban csak az a szabadság, melynek eléréséhez egy leány úgy adja oda magát, hogy szinte kikoldulja magának ezt az odaadást! és mégis, és ezáltal lesz szabad. No, ezt oldd meg a színház előtt.

EDVARD Nem értelek, Johannes.

JOHANNES A szerelem végül is: kegyelem, s mint ilyen: plágium, mégpedig a felsőbb kegyelemé.

EDVARD Tegnapi este a teológia elől erotikus érvekkel tértél ki. Ma este az erotika elől teológiaiakkal. Ez volna a híres dialektika?

JOHANNES Nem kívánom, hogy érts, Edvard.

EDVARD De hiszen oly sok mindent értettem már meg tőled. Dánia rabságát egykor. Tegnapi valamit a szerelemről is. Ma már lángolok ezért a középmagas, barna lányért. Negyedszer gondolok rá most.

JOHANNES Ebből házasság lesz, meglátod.

EDVARD Hátha most neked kellene valamit megértened én tőlem. Johannes, itthagom a kulcsot. Micsoda éjszaka vár ránk! A színház előtt! JOHANNES Micsoda.

Kottakereskedésben

Johannes a pultnál, a Jansen-lány a létrán áll

JANSEN Tud-e valami közelebbit róla.

JOHANNES De hiszen éppen azért jöttem, hogy megtudjak.

JANSEN Tehát svéd és szomorú. Apám biztosan hamarabb megtalálná.

JOHANNES Én pedig szívesebben veszem a magam keresését.

JANSEN Ó. Bizonyosan valami nagyon kedves emlék.

JOHANNES Előidejű emlék. *(Dúdol)* La-la-lala-la-lala-lala-lala.

JANSEN Istenem, csaknem megszedültem. De hiszen ez a barátnőm dala.

JOHANNES Bölcs szokás, hogy zeneszerzőnőkkel barátkozik.

JANSEN Úgy értem, az a lány játssza, akivel együtt négykezesezem.

JOHANNES Mit csinál? Lehozza mindet?

JANSEN *(lehozza)* Majd segít keresni. És főzni is együtt járunk a tanfolyamra.

JOHANNES Van ebben a melódiában valami rabul ejtően vigasztalhatatlan.

JANSEN Ő jobban zongorázik, én jobban főzök.

JOHANNES Mint egy elbűvölő búcsúdál, mert végleg elutazott az öröme.

JANSEN Ami az utazást illeti, abban nem téved. Segít keresni?

JOHANNES Ha pedig egy szép fiatal lány egy utazás miatt bánkodik...

JANSEN Szép volna? Ha együtt vagyunk, inkább engem vesznek észre.

JOHANNES Van benne némi büszke dac, lenézés, azokkal szemben, akik egykönnyen lehetnek boldogok.

JANSEN Lenézésnek is mondhatja, én olykor irigységnek mondanám. Bár talán ezért kell neki a zene. Mintha benne élne.

JOHANNES Fontos lehetett az a férfi a barátnője számára, aki elutazott.

JANSEN Ez vitathatatlan. Mondtam, hogy én pedig jobban főzök? Az apja volt.

JOHANNES Szomorúságának akkor elegendő indoka lehet az is, hogy magányosan él az anyjával.

JANSEN Az anyja meghalt, amikor ő még kislány volt. Apjának húga neveli. De ami a magányt illeti, nem téved. Ezért is gyakorolhat többet. Nekem itt van a bolt, ahol kiségiték apámnak, a társaság, a hímezőtanfolyam... De ezentúl én is szorgalmasabb leszek. Szent Ivánkor az udvar előtt négykezesezünk! Már azt is tudom, milyen ruhát csináltatok magamnak.

JOHANNES Gondolom, négykezesükben többnyire magáé az alsó szólam.
JANSEN Hát... igen. Barátnóm úgy mondta egyszer, hogy van egy birodalom, ahol az igazi élet vár ránk, s a zene vezet oda el. Szerintem az ehhez vezető első lépés a koncert Szent Ivánkor. Mikor megtudtuk, hogy játszhatunk, nem bírtunk a mosolyunkkal. Még ránk is szóltak.

JOHANNES Ugyan ki ró meg jókedvükért ifjú hölgyeket?
JANSEN Tegnapelőtt történt a színházban. S a nagynéje volt.
JOHANNES Nem voltak a helyzethez illően komolyak? Ám az is különös magány lehet, mely egy színházat választ színhelyéül. S épp tegnapelőtt!
JANSEN Ó, az egy egészen másik történet. Nem segít keresni? Az a hölgy ugyanis legutóbb tizenhat éve volt színházban. Érti?
JOHANNES Ezek szerint a nagynéit Johanne Luis Heibergnek hívják.
JANSEN Most azt hiszi, tréfál.

JOHANNES Inkább mutassa, hol keressem.
JANSEN Inntől. Az volta legutolsó előadás, amit látott, tizenhat évesen. Azután eljegyezték. Minden mozdulatra emlékezett, de megérteni csak most tudta; belesápadt, szinte elvesztette erejét. Hogy Heibergné számára is, mondta, ez a tizenhat év nem távlatot, hanem tartalmat adott a szerelemnek. Járnai is alig tudott, ketten kísértük haza, és soha nem láttam még embert ilyen szépnak.

JOHANNES Illetve asszonyt.
JANSEN Illetve leányt.
JOHANNES Hm. A jegyesség és a boldogtalanság között ezek szerint nem házasság volt, hanem emlékezés.

JANSEN Pedig már egyáltalán nem fiatal. Annyi idős lehet, mint maga.
JOHANNES Tudja, mit? Keresse egyedül.
JANSEN A története pedig egészen rövid volt: egy férfi eljegyezte, azután elhagyta.

JOHANNES Ismerem ezeket a rövid történeteket. Például: Tantalosz szomjazik. Kész. Sziszüphosz egy követ görget felfelé egy hegyen.
JANSEN És ott, önáluk értettem meg, hogy nem pusztán magányosan élt, de visszavonultan, kolostori rettegésben, ezért nem adtak még teákat sem, nem jártak korzókra vagy bálókra, rejtett életük a megannyi bábbal megmutakozott ezen az estén.

JOHANNES Azt hiszem, megtaláltam. Megannyi... micsodával?
JANSEN A nagynéni egy bábost szeretett. Bár ő úgy mondta: marionettet. Az jegyezte el, de mert itt nem boldogult, elvándorolt Dániából. Csak a figurák maradtak utána. Velük van tele a lakás.
JOHANNES Akkor ez mégsem magányos élet volt. Talán inkább: közös tetszhalál. *(Mutatja a kottát)* Nos?

Nyílik az ajtó, belép Cordelia

JANSEN Csakugyan. Becsomagoljam?
JOHANNES Nem szükséges. Itt helyben fogyasztom el.
CORDELIA Ó, azt hittem, egyedül találalak.
JANSEN Az úr itt a dalodat akarta.
JOHANNES Úgy látszik inkább: azt remélte.
CORDELIA Istenem, látszik, hogy reméltem?
JANSEN Nem vártalak még, Cordelia.
CORDELIA Van nekem dalom? Ó... Nem jöhetek gyakorolni ma délután.
JANSEN Nincs már olyan messze Szent Iván.
JOHANNES Nem látom itt az alsó szólamot.
CORDELIA És lehet, hogy máskor sem jöhetek. Egyáltalán.
JANSEN Mutassa, talán hibás a példány?
CORDELIA Nem, annak a dalnak nincs alsó szólama.
JANSEN Nagynéné nem enged?
CORDELIA Ó nem. Egészsége ijesztőbb, mint rosszullete volt. Emlékezik. Délután pedig feliratkozni megyünk apám után, az áldozatok közé. JOHANNES Mit vélhettem én alsó szólamnak akkor?
CORDELIA Néhány dūr akkorddal kísérhető, uram.
JANSEN De hiszen apád nem volt száműzött.
CORDELIA Ma tudtam meg: a biztosítótársaság azért fizette az évjáradékot, hogy halála körülményeit ne firtassa senki.
JANSEN Óhajta hát, uram? Két tallér. Művészi másolás, importdallam.
JOHANNES Nagyon óhajtom. De... Öttallérosom van csupán.
JANSEN Értem, tehát ma délután nem. De miért, hogy máskor sem.
CORDELIA Nem akarja, hogy a király előtt. Mondom: emlékezik.
JANSEN De miért ami rovásunkra? Ó, a kassza kulcsát felvitte apám. Tud várni még, uram?

JOHANNES Vámi kitűnően tudok.
JANSEN És te is, Cordelia? Elkísérek a nagynénéhez azután.
CORDELIA Félek, hogy hiábavaló lesz. Ő egyáltalán nem hajlítható.

A Jansen-lány elmegy; csend

JOHANNES Volt már úgy, hogy egészen, de egészen beleszeretett egy dalamba, s míg meg nem szerezte, nem nyugodhatott?
CORDELIA Vannak dallamok, melyek nem hagynak nyugodni. Bár azt hiszem, nem ők tartoznak hozzám, hanem én öhozzájuk.
JOHANNES Ó, boldog ének.

CORDELIA Mit mond? Bár az talán túlzottan könnyű kis melódia ott, a kezében.

JOHANNES A kezemben? Ez csak papír, s rajta hangjegyek. Mintha szavak volnának. Varázslat és semmi egyszerre.
CORDELIA A dūr akkordokkal viszont mélységet kap. Próbálja meg.
JOHANNES Nem túl súlyos a dūr? Mollban lágyabb lehetne.
CORDELIA Ha nem bírja el a melódia, majd szépen összeroppan. És inkább roppanjon, semmint félelmünkben, hogy súlyos, ellágyítanánk. JOHANNES Istenem, így beszél Lear király legkisebb leánya.

CORDELIA Miről beszél?
JOHANNES Egy királyság nélküli királyleány drámájáról, akinek bűne lett, hogy ajkán volt a szíve.

CORDELIA A drámaíró nem volt anatómus.
JOHANNES De nagy volt mint drámaíró, mert így mutatta meg a királylány körül a torzszülőtteket.

CORDELIA S a dūr vagy moll utalta torzszülőttre?
JOHANNES Cordelia, így hívták a királylányt.
CORDELIA Sokan még nem bókoltak nekem életemben, de ennél szebben már igen.

JOHANNES Az elmúlt két napban mintha többször láttam volna már.
CORDELIA Meglehet. S ez elegendő ok az ítélkezésre?
JOHANNES És hallottam is. Szinte mindent ebben a svéd melódiában. Könnyűségét, merengését, finom elborulásait, vágyakozását, mindent.
CORDELIA Tapintatosabb lehetne. A fürdőzőskor meglesett lányunk nem illendő elősorolni az anyajegyeit.

JOHANNES Az elrejtett élet, elfojtott vágyakozás értő pillantás előtt varázslatosabb, mint mégoly tarka szeplő hófehér bőrön.

CORDELIA Ne folytassa, kérem. Bőkjában éppoly könnyelmű, mint sértésiben volt. Nem, effélékről nem lehet ilyen könnyelműen beszélni! Kérem, válasszon magának másik melódiát! *(Felemeli a kottát a pultról, a többi Johannes felé tolja, ám leborítja, mindet)*

JANSEN *(belép)* Cordelia, segítesz kiszolgálni a kedves vevőt?

Után, sötétben

EDVARD Johannes, csakhogy rád találtam! Nálam maradt a kulcsunk.
JOHANNES Edvard, kedves Edvard! Láttam őt! Beszéltem vele!
EDVARD A színház a miénk! És délután, gondold el, én is...
JOHANNES Minden zaj, minden tónus nekem szól, engem köszönt. Hallod? Látod? Istenem... szédülök.
EDVARD Velem szemben ült, és... és... bediktálta az adatait!
JOHANNES La-la-lala-la-lala-la-lala! Ez kegyelem, érted?
EDVARD Nagyon szomorú sorsú lány. Ha erre gondolok, könnyebben nézek farkasszemet a rendőrökkel. Gyerünk!
JOHANNES Ugyan, hova? Hiszen ő már mindenütt jelen van.
EDVARD Megszorította a kezem búcsúzóul! Így. Nem, így. És balsorsa dokumentumaiért egyszer felkereshetem őket!
JOHANNES Egy fiatal leány, Edvard, nem felnő, hanem születik. Csak rá kell ébreszteni, ám egészen gyengéden, finoman.
EDVARD Rettenetes zavarban vagyok a közelében. A tintatartót felborítottam, ahogy a tollat belelöttem, nagynéje ruháját lepacáztam, s annyira összeszorítottam állkapcsomat, ahogy a nevét kanyarítottam, hogy egy régtől odvas fogam itt kitört.
JOHANNES Ő nem amolyan intézeti teremtés, aki bálokon tanul meg kacérkodni, s bár bizonytalannal nem vett részt táncoktatásban, járása mégis büszkeséget és természetességet sugároz... Azt mondtad: nagynéni?
EDVARD Annak a lánynak bezzeg kecses a mozgása. Igen, ő neveli.
JOHANNES Nagynéje?!
EDVARD Az. Mi ebben a meglepő? De ne valami öreg nagynéit képzelj el, legfeljebb anyai idős, mint te. S még szép is. Felzaklató.
JOHANNES Istenem... Edvard.
EDVARD Rettenetesen szeretnék elmenni hozzájuk, ugyanakkor félek is.
JOHANNES Igen, most én is megrettentem.

EDVARD Semmi hatalomtól egész Koppenhágában, de a Wahléktól igen.
JOHANNES Wahl? Akkor félreértettem. Akkor mégsem félek. Edvard!
EDVARD Mitől féltél volna? Cordelia Wahl. Így hívják. Mit csinálsz?
JOHANNES Megyek...
EDVARD Hova? De háta kulcsunk!
JOHANNES Igaz is... Csináltatni kéne egy másikat.
EDVARD Csak le tudnám győzni a félelmemet, hogy elmenjek hozzájuk.
JOHANNES Némi találékonyssággal... Az efféle felindulások könnyen kiaknázhatók.
EDVARD Igazi stratégia vagy, Johannes. Mondd csak, ha megkérlek...
JOHANNES Nem! Vagyis... (Csend) Miért ne lehetne ez próbatétel. Nőisége elég erős-e önmagában, vagy csak azt akarja, hogy mint szépséget és bájít élvezzék, amolyan köznapi szenvedélyben.
EDVARD Miről beszélsz? Meg akartalak kérni, hogy fedezd a hadmozdulataimat.
JOHANNES Igen, éppen erről. Hogy fedezzem. Hogy fedezzem?
EDVARD Köszönöm, Johannes! Mennyire, mennyire szeretlek!

Cordeliák szobájában

JANSEN Mi van veled, Cordelia? A játékod éppoly zabolátlan, mint... hajad.
CORDELIA Nem tudom, mi van. Ujjaim alatt saját életükre keltek a zongorabillentyűk. A hajam pedig csak most van kibontva. (*Kibontja*)
JANSEN Jó neked, hogy annyit gyakorolhatsz. Az anyém, látod, török. Pedig van egy uborkás pakolás... Csak retentő büdös.
CORDELIA Hadd szagoljam! Brr... Egy kis borecettel, sóval, borssal...
JANSEN Engedj el! Láttad, a szakács legutóbb milyen szemeket meresztett rád?
CORDELIA Ma egyébként vendégeket fogadunk.
JANSEN Vagy úgy. Akkor már mindent értek.
CORDELIA Nincs itt semmiféle minden! Ezek hivatalos vendégek. Apa miatt.
JANSEN De hát mi történt a nagynénéddel? Mégis megengedte, hogy gyakoroljunk. Most pedig vendégek is.
CORDELIA Én sem tudom. Nagyon megváltozott.
JANSEN Mondd csak, ezek a borostás fiúk fognak vizitelni? Akikből egyszerre annyi lett a városban?
CORDELIA Azt hiszem. És tudod: azt a svéd dalt nem játszom azóta...
NAGYNÉNI (*belép*) Cordelia. Megfeledeztlél magadról? Vendégek jönnek.
JANSEN Mennem kellene.
NAGYNÉNI Mint egy kócos kislány. Várj, összefonom.
CORDELIA Inkább majd magam.
NAGYNÉNI Hát... Ahogy akarod.
JANSEN Milyen szép ez a ruha! Anyám menyasszonyi ruhájának volt ilyen hosszú dereka, s jöttek így a stráfok.
CORDELIA Mégiscsak fészülj meg, kérlek.
NAGYNÉNI Nem. Ma még a saját hajammal is alig boldogultam.
JANSEN Akkor tehát holnap ismét négykezesezünk? Megyek. (*Marad*)
NAGYNÉNI Cordelia, hova tetted a teasüteményt?
CORDELIA Istenem, a kávéházban maradt.
JANSEN Hihíhi.
CORDELIA Kiválogattam, becsomagoltattam, kifizettem és otfelejtettem.
NAGYNÉNI Tegnap egy idegen és felesleges kottát hozol haza. Ma reggel, törölgetés közben összetöröd az ünnepi kávékészletet. Délig sírsz, délután otfelejtetted a teasüteményt. Mit várhatok még, mond'!
CORDELIA Olyan rondák voltak azok a csészek! Most pedig loknikat fogok csinálni, ilyen hosszúakat, ni!
JANSEN Jobb talán, ha elmegyek. Majd beszólok a kávéházba hazafelé ment, és ideküldetem a teasüteményt. (*Bókol, elmegy*)
CORDELIA Pedig úgy szerettem volna segíteni neked. És... olyan szép vagy ebben a ruhában.
NAGYNÉNI Akkor kapszold be ezt a csatot itt fent. Igen, egyszer volt csak rajtam életemben. Most leporolom a bábokat. Ehhez azt a régimódi fűzőt kell viselni. Tizenhat éve nem volt rajtam. Mintha a régi testem lenyomatát ölténém magamra; kényelmetlen és jó.
CORDELIA Nem boldogulok a hajammal.
NAGYNÉNI Itt szűk, itt dörzsöl, itt feszül, és tudod, ahogy Heibergné néztem, megérttem, hogyan maradhat valaki szűz és szerelmes tizenhat éven át... Nem, nem! Istenem!
CORDELIA Mi történt?
NAGYNÉNI (*a bábuk közé ül*) Vége! (*Letépi a gallért*) Hogy kapcsolhattad be így?!

CORDELIA Várj, mindjárt felvarrom.

NAGYNÉNI Bocsáss meg. És mindent visszavarrsz ugyanígy azután?

Harangjáték

CORDELIA Nem találok a kapocs másik felét.
NAGYNÉNI Megjöttek. Ajtót kell nyitni.
CORDELIA Töröld meg a szemed.
NAGYNÉNI Gallér nélkül kell fogadnom őket. Aláztak meg embert jobban az emlékei? Add idea zsebkendődöt, kérlek. Ó, milyen illatos!

Cordelia kimegy, majd Johannesszel s a dagadt arcú Edvarddal visszatér

JOHANNES Adjon isten, hölgyeim. Barátom nyelve volnék jómagam, mert szája csúnyán megdagadt, ám ez szenvedélyeit nem szibbaszthatta el.
NAGYNÉNI Hősiességét így többre becsüljük. Nézzék el kérem, hogy házunk vendégekhez nem szokott, ám a kávé mindjárt érkezik.
EDVARD (*torz hangon*) A hősök háza ez volna éppen.
JOHANNES Barátom gennyedt foga efféle forróságokra kiváltképp érzékeny. Kívételt csak hevült szavaival tehet a tályog.
CORDELIA Istenem, a kotta. (*Csend*) Hozok mustármagot a fájós fogára. Vagy szegfűszeget kívánna inkább? Meleg sót netán?
JOHANNES Milyen csodálatos meglepetés: marionett.
EDVARD (*torz hangon*) Pusztá kérdésétől már csillapult a fájdalom.
NAGYNÉNI Van valaki Koppenhágában, akinek jelentenek valamit a bábok?
JOHANNES Nem is sejti, milyen sokat, asszonyom.
NAGYNÉNI Kérem, kisasszony...
JOHANNES És nem csak a bábok. A zsinór. A kéz. A mozgás.
NAGYNÉNI A dánoknak ez csak maszk és kóc és posztó és spárga volt.
CORDELIA Szóljon hát, ha döntött: mivel csillapítaná fájdalmait.
EDVARD Én mégiscsak a szavait választanám.
CORDELIA S ha elhallgatok, vajon mivel pótolja beszédemet: sóval, mustármaggal vagy szegfűszeggel?
EDVARD S ha arra kérném: ne hallgasson el?
CORDELIA Meglepne, hiszen úgy tudom, ide nem éppen hallgatni jöttek.
NAGYNÉNI Az emlékeimhez kellett ezek a bábok.
JOHANNES Emlékeinek zsinórai volnának ők, melyekkel éppen nem mozgatni, de mozdulatlanul próbálja tartani a múltat?
NAGYNÉNI Hallgasson el! Ó, a kávé!
CORDELIA Megyek, hozom. (*El*)
NAGYNÉNI A kottát nézi? Unokahúgom szépen zongorázik. Nemsokára talán az udvar előtt is számot adhat erről.
EDVARD Brrr.
JOHANNES Barátom meggyőződéses republikanizmusával az udvari zene csak kintomaként fér össze bérházak udvarán.
NAGYNÉNI Magam is tévováztam előbb, de Cordelia vágyakozása győzött. Ha sikere lesz, az élete is sikerülhet talán.
CORDELIA (*kávékkel visszatér*) A kottáját nézi, uram?
JOHANNES Remélhetem, hogy én volnék e dal?
NAGYNÉNI Vendégeink játékod iránt érdeklődtek. No, ne pirulj...
JOHANNES Bár olykor meglep, hogy fiatal lányok egyáltalán zenélnék.
CORDELIA Nincs nagy véleményem nemünkről, uram.
JOHANNES S ha épp ifjúságuk s nemük magasából érzem lealacsonyítóknak?
EDVARD Kiváltképp a király előtt lealacsonyító.
CORDELIA Magának hoztam mustármagot.
JOHANNES A csoda, amit a zene kelteni tud, egy fiatal lányban természetes lételemként van jelen: költészet, báj, elevenség. A zene csak marionettfigura, a kéz a lány.
NAGYNÉNI Kávét nem óhajt? Beéri mustármaggal, csakugyan?
EDVARD Be. (*Ráharap*) Jaj!
CORDELIA S mi ebben a lealacsonyító?
JOHANNES A zene tárgya az érzéki zsenialitás volna, s ezt közölni az egész világgal, megrezenő vállakkal, kibomló hajjal s a fülek mellől elinduló verejtékkel, mégiscsak kockázatos.
CORDELIA Visszaél a megfigyelőképességével, uram. Asszonyokra éhes süketek hallgatnak így zenét.
NAGYNÉNI Cordelia! Bocsássák meg, keveset mozgunk társaságban.
JOHANNES Unokahúga indulatai megtisztelőek, s végül is engem igazolnak.
CORDELIA Azért jöttek tehát, hogy ezt közöljék?
EDVARD Nekem kell elnézésüket kérem barátom nevében is, ő épp szerelmes ugyanis.
NAGYNÉNI Vagy úgy. Talán egy kis kávé?...
EDVARD S mert szerelmes, nemcsak szíve, de elméje s ízlése sem szabad.
JOHANNES Dániában mostanában divat a szabadságról egészen rosszul vélekedni. Mit tudtak itt szenvedélyekről tizenhat éven át? S mit annak szabadságáról?
NAGYNÉNI Fogadjon el még egy kis kávé, kérem.
CORDELIA És mondja csak: szép a leány?

JOHANNES Mintha a nőiség egyedül őbenne összpontosulna. Akárcsak minden zene egyetlen, könnyű, svéd dalban. S ha méltó szenvedély irányulhat rá, az egyszerre megszépíti és kibontakoztatja a megkívántat. Ezt éppen séggel dúr akkordoknak vélheti.

CORDELIA Mollban talán lágyabb lehetne.

JOHANNES Ha nőisége szépség és báj volna pusztán, bizonytalannal beérné a mollal. De nem, már biztosan tudom: nem éri be.

NAGYNÉNI Kívánják, hogy Cordelia zongorához üljön?

EDVARD Majd máskor. S az visszatérésünk ürügye lehet. Most: a tárgyra!

JOHANNES Barátom nevében előre bocsátom: Dánia börtön.

EDVARD Ha sínylődő, vértlen hölgyeket látok, felforr a vérem.

JOHANNES Tályogod érzékeny a melegre: inkább nézz rám, Edvard.

NAGYNÉNI Úgy látom, barátjának ön nem nyelve, hanem epéje.

EDVARD Ha sorsuk dokumentumait rendelkezésünkre bocsátják, morális súlyuk roppanthatja be a börtön rácsait.

NAGYNÉNI Itt vannak a kért iratok. (Átadja) Bár nem tudom: súlyuk önmagában mekkora, vagy boldogtalan sorsunkkal csak együtt mérhető.

JOHANNES Hallottad ezt a finoman női választ, Edvard? Dánia csakugyan börtön, ám nem feltétlenül, a királyság miatt!

EDVARD Köszönöm, s azt hiszem, távoznunk kell, mielőtt Johannes állameléleket varázsol szíve abszolút monarchiájából.

NAGYNÉNI Elnézik nekünk, hogy nem tudtuk vendégként fogadni magukat?

JOHANNES Az ilyesmit nem elnézni, de megköszönni illik.

EDVARD Szavamat adom, hogy irataikkal győzelmesen térünk ide vissza.

NAGYNÉNI S győzelmük előtt nem jönnek el meghallgatni Cordeliát?

EDVARD Az is győzelem lesz, ha visszatérhetünk. S egy mustármagot elviszünk magammal. Az Írása hit mértékét látta benne, én, hm, a szeretetét látom...

CORDELIA Vigyen többet, ha szereti. Magának azonban... tartozom.

JOHANNES Úgy érzem, törlesztette már, ha tartozott is.

CORDELIA A dallal. Melynek kottája... nálam maradt.

JOHANNES Hogyan lehetne azt visszaadni? Igaz: elvenni is. Egy dalt?

Harangjáték

NAGYNÉNI Maradjanak még. Megérkezett a teaszütemény.

Sötét

Benne a két lakás: Johanneséké és Cordeliáéké

NAGYNÉNI HANGJA Nem alszol?

CORDELIA HANGJA Olyan forró a paplan.

NAGYNÉNI HANGJA Igazán hosszan imádkoztál az este.

CORDELIA HANGJA Bárhogy fordulok, valamim elszibbad minduntalan.

NAGYNÉNI HANGJA Elmúlt már éjfél. Próbálj aludni.

CORDELIA HANGJA De hiszen órák óta próbálok már.

EDVARD HANGJA Azt hiszem... nagyon boldog vagyok. Johannes... dolgozol?

JOHANNES HANGJA Megírom magamnak azt a lányt... (Csend) Ugye jó volt, hogy a fogorvos leszívta a gennyet.

EDVARD HANGJA Cordelia olyan szép. Olyan varázslatos. Olyan érdekes.

JOHANNES HANGJA Ha egy lány azzal akar tetszeni, hogy érdekes, úgy első sorban önmagának akar tetszeni. Ez lehet a kifogásunk minden kacérsággal szemben. Cordelia szemérmessége azonban igazibb kacérság.

EDVARD HANGJA Dagadt képem dacára, úgy érzem, jól mutattam.

JOHANNES HANGJA Ez nem sokat ér, Edvard. Így saját otthonában győződ le a lányt, s ott mindig ő az erősebb. A szellemtől azonban fél, mert az egész női létezésének tagadását jelenti.

EDVARD HANGJA Miféle csábítás az, mely egész létét vonja kétségbe?

JOHANNES HANGJA És ébreszti rá jelentőségére. Az egyedül igazi.

CORDELIA HANGJA Olyan... szűk az ágyam. Mintha a te fűződ lenne.

NAGYNÉNI HANGJA Ezt a fűzőt te nem értheted, Cordelia. Mintha egy régi, soha nem volt ölelést vettem volna magamra vele.

CORDELIA HANGJA Miért nem mondtad el nekem soha a történetedet?

NAGYNÉNI HANGJA Nem volt történet. Nem volt mit elmondanom.

CORDELIA HANGJA Olyan ismerős volt ez a... Johannes. Mintha láttam volna már.

NAGYNÉNI HANGJA Igen... Nekem is. És a másik?

CORDELIA HANGJA De én csakugyan láttam! A másik olyan... kedves.

NAGYNÉNI HANGJA Most már csakugyan aludj.

EDVARD HANGJA És te, azzal a lánnyal... hol tartasz, Johannes?

JOHANNES HANGJA Még csak megfeszítem a szerelem íját, hogy minél mélyebb legyen a seb.

EDVARD HANGJA Ó, én éppen azon vagyok, hogy szerelemmel gyógyíthassam be Cordelia sorsának sebeit.

JOHANNES HANGJA Ugyan, Edvard, mit tud a sorsa a lányról. Az élet mindig szélesebb a sorsnál, nőknél hogy is lehetne másként. Végtelenségük titka éppen ebben a végtelenségben rejlik.

EDVARD HANGJA (ásít) Olyan, mintha olvasnád mindezeket.

JOHANNES HANGJA Talán csakugyan olvasom. Talán a leány sem más, mint ez a pár lapnyi jegyzet.

EDVARD HANGJA Te végül a nagyalakú füzetedbe fogsz beleszeretni, én pedig feleségül veszem az én hús-vér Cordeliát.

NAGYNÉNI HANGJA Alszol?

CORDELIA HANGJA (színpog) Ühüm.

NAGYNÉNI HANGJA Tudom, mostanában türelmetlen vagyok veled.

CORDELIA HANGJA Lerúghatom a takarót magamról?

NAGYNÉNI HANGJA Tudod, rettenetes varázsa volt a vágnak, s mert szégyellem azután borzalmasan, magamra öltöttem azt a fátylat, mely elrejtett minden idegen pillantás elől: a bánatét. Egészen ma délutánig. Csak hogy most egyszerre lefoszlott, s meztelennek érzem magam.

CORDELIA HANGJA De hiszen nem vagy még idős!

NAGYNÉNI HANGJA Azt hiszem, én is lerúgom magamról a takarót.

Kottakereskedésben

EDVARD Bocsásson meg, nem hittem, hogy egyedül találom.

JANSEN Én sem magát vártam, de persze megbocsátom.

EDVARD Talán ugyanőt várta, akit én keresek.

JANSEN Kottakereskedésben kottát szoktak keresni.

EDVARD Egy leányt.

JANSEN A leány azért van itt, mert apja ebédel, s ugye tudta ezt is.

EDVARD Mit kezdenék egy kottával éppen?

JANSEN Nem kérdezek vissza, hogy egy leánnyal mit kezdene.

EDVARD De hiszen közölnöm kellene valamit vele.

JANSEN Ne legyen hát oly félénk és közölje.

EDVARD De ha nem látom őt.

JANSEN Értem én a politikai indokból meghagyott borostát, de nem értem mi-féle indok tartja csukva a szemét.

EDVARD Cordelia Wahl kisasszonyt keresem. Beszélmem kellene vele.

JANSEN Vagy úgy. És politikai okokból, ha nem csalódom.

EDVARD S az ő érdekében is.

JANSEN Amit ürügynek is mondhatunk.

EDVARD Átadja hát ezt az üzenetet?

JANSEN S az ürügy őt célozta éppen, vagy... a kottát?

Tengerparton

JOHANNES Vigyázzon, ott a víz kezdődik immár.

CORDELIA Itt van? Megijesztett.

JOHANNES Eddig a tájban voltam, míg egy titkos erő megidézett: íme.

CORDELIA Rettenetes lehet mindig ilyen kerek válaszokkal...

JOHANNES Mondjam azt inkább, hogy tennivalóim elől szöktem ide, teli szívem nyomában, mint maga?

CORDELIA Mindent megérez, vagy... leselkedik utánam?

JOHANNES Útjaim és dolgaim oly finoman illeszkednek a maga útjai közé, hogy azt mondhatnám: szinte átölelik egymást. Kiváltképp szerdán.

CORDELIA De hiszen ma csütörtök van.

JOHANNES Csütörtökön már túl is jutnak a véletlen ölelkezésen. CORDELIA

S most miféle teendők vezették a tengerhez? Csak nem az, hogy valakit zavarba hozzon?

JOHANNES Egy vak istent követtem mostanáig.

CORDELIA Cukrászboltok kirakatába illő metafora.

JOHANNES Lustitást nem láttam még marcipánból.

CORDELIA Köntőfalazása másik istent sejtetett.

JOHANNES Értem én, ha egy fiatal lány előbb a szerelem vak nyílására gondol.

CORDELIA S a vízipókok között az igazságnak ad randevút?

JOHANNES Fordítva inkább. Merengő sétáimon, ha idáig értem, tudtam már, hogy Isten és igazság nem jelenhet meg egy időben. Tévedtem.

CORDELIA Enniattam?... Fiatal lányok kisebb léptékű bókna őszintebben tudnak örülni. Nézze inkább... hogy hullámszik a part.

JOHANNES És milyen közeli a tenger. Mintha befelé lenne végtelen.

CORDELIA Látni akartam ezt, mind. Ezért nem mentem zongorázni. A gyakorlás hiányát, ha eljönnek majd, bizonytalannal hallani fogja.

JOHANNES Ha a hiány indokát is hallanom lehet, bőségesen kárpótolva lesz.

Tudja, egészen rosszul néztem mindeddig a tájat.

CORDELIA Olykor kicsit félek magától.

Tengerparton

JOHANNES Erre minden oka meglehet.
CORDELIA Mit beszél?
JOHANNES Nehéz eltűnnöm olykor, hogy hatalmában áll átformálni a tájat, megfordítani, s elviselhetővé szabni a végtelent...
CORDELIA Ne folytassa! Olyan szép kezdett lenni már.
JOHANNES Most már értem: Istent is a szükség tette virtuózzá, hogy a nő arra is képes lehessen, ami neki magának sem áll hatalmában.
CORDELIA Ennyire nem bízik a szavaiban, hogy minduntalan Istenre kell utalni?
JOHANNES Azért bocsátott teremtésekor álmot a férfira, mert a nő a férfi álma. Innen volt hát nekem maga olyannyira ismerős.
CORDELIA Akkor inkább hagyom magát tovább álmodni.
JOHANNES Csakhogy azóta ébren sem érzem már magam egésznek.
CORDELIA Elmegyek.
JOHANNES Mindegy.
CORDELIA Hogyan?
JOHANNES Velem marad a vágyakozás boldogsága: hogy nem betölthetetlen!
CORDELIA Rémitőek tudnak lenni a tengerparton ezek a szavak.
JOHANNES Menjen, ha fél. S ha azokhoz indul, akik loknijához, ruhája szabásához vagy mozdulataihoz fogalmaznak bókokat, nyugodtan merüljön közöttük el, mert akkora teremtés nem eleven testből történt. Csak hajból, halcsontból, mozdulatból. Pótolhatóból tehát.
CORDELIA Isten önnel.
JOHANNES Úgy van. Isten, velem.

Johannesék szalonjában

EDVARD Megérkezel, s enni tudsz ilyen nyugodtan?
JOHANNES És neked is ajánlom ezt a pörccöt a jütlandi malacból.
EDVARD Láttad? Kétszer is rámosolygott zongorázás közben. Ilyenkor azután olyan, de olyan zavarban vagyok...
JOHANNES Ne légy zavarban. Harapj bele.
EDVARD Vidd a pörccödet! S mellém ült le azután, mintha csak zavaromat akarná fokozni, ám kíméletlenül mégiscsak átpillantott rátkok. Te pedig, pusztá baráti szívességből, majdnem elcsábítottad nagynénjét.
JOHANNES (eszik) Délelőtt a könyvtárból kivettem néhány könyvet a marionettekről. Készültem.
EDVARD Cordelia szinte belepirult, ahogy nézte a nagynénjét.
JOHANNES Észrevettem. Ezt csak a nagynéni nem vette észre, mert ő csakis befelé figyelt: a sóvárgás, kétségbeesés viharára.
EDVARD Attól kezdve mintha közöttünk ültél volna te is.
JOHANNES Cordelia is ilyen. Rendkívüli erotikus vihart lehetne benne támasztani. És mégis: tévedés lenne, ez csak azoknál a lányoknál ajánlatos, akik csak így kaphatnak némi költői csillogást.
EDVARD Kiábrándító mindezt csámcsogva hallani.
JOHANNES Semmi ez a kiábrándulás ahhoz képest, ha elfogy a malac. Jütlandon ezt sörben sütik, lassú tűzön, fokhagymás pácban.
EDVARD Csakugyan összetalálkoztál Cordeliával a tengerparton a minap?
JOHANNES Csakugyan. Sört?
EDVARD Mit? Ugyan. És mutatott egy vékonyka kötetet is tőled.
JOHANNES Erre is emlékezett? Milyen kedves.
EDVARD Miért nem segítesz? Minden olyan egyértelmű, világos bennem, amikor Dániára gondolok, s azonnal összezavarodom, ha Cordeliára.
JOHANNES Kapcsold hát össze a kettőt. Dánia szabadulásával ejtsd rabul Cordeliát. A politikából kölcsönözött erotika is hatásos lehet.
EDVARD Nagyszerű ötlet! Ma este indul a hajó Stettinből, rajta a hazatérő szám-űzők első csoportjával. Holnap délre itt lesznek.
JOHANNES Ha a csábítás hangján szólsz, úgy beszélhetsz akár malacpecsenyéről, parlamentarizmusról, nem téveszti el hatását.
EDVARD De máris úgy izgulok. Félek, hogy nem megy egyedül.
JOHANNES Nem, ne kérj több erotikus szívességet tőlem.
EDVARD Tedd meg ezt még nekem. És... ott lesz a nagynéni is. JOHANNES A tengemél minden veszedelmesebb. Hiszen én is szerelmes vagyok.
EDVARD Csakugyan: elfelejtettem. De olykor mintha te is elfelejtened: oly hűvösen beszélsz a hódításról. Azt sem tudom, mikor látod azt a lányt.
JOHANNES Néha éjszaka szabadon engedem szerelmemet. Sapkát szemebe húzva, kabátomba burkolózva megáll az ablaka előtt. Mások nappal erőnyesek és éjjel vétkeznek, én nappal színlelés vagyok, éjjel pedig merő kívánás.
EDVARD És ilyenkor... az egyetlen kulcsunkat is magaddal viszed?

NAGYNÉNI És talán ugyanígy majd minden visszatér?
EDVARD A távolban már látszik a hajó. Ez a hely itt éppen jó lesz.
JOHANNES A tengerpartot mintha visszarendezték volna.
EDVARD Látja, Cordeliácska, a révkalauzokat? S a csendőrfregattot...
CORDELIA Cordeliácska látja.
NAGYNÉNI Cordelia még meg sem köszönte a gyönyörű kötetet.
EDVARD Nekünk kell megköszönnünk a muzsikát, amelyben részünk volt. Játékában egyszerre volt báj meg esztétika, meg íze...
CORDELIA Nem tudom megköszönni a könyvet.
JOHANNES Nagynénje szavai éppoly jólesők.
EDVARD Dánia történelmének nagy pillanatához közeledünk.
CORDELIA Kibirhatatlanul szürke itt minden!
EDVARD Hogy halad a gyakorlással, Cordeliácska?
CORDELIA Egyáltalán nem haladok.
NAGYNÉNI Hogy elrepült ez a tizenhat év! Milyen rettenetes volt: egyetlen, végeérhetetlen pillanat.
JOHANNES Ami a szépségét illeti, egy pillanat sem volt.
NAGYNÉNI A hazugság is édes, ha hinni jölesik.
JOHANNES A vágyakozás megszüpítő hatású. A szerető istenibb a szeretett-nél. A ki nem fejezett érzelmeket nem lehet feledni.
EDVARD Még egy csendőrfregatt!
NAGYNÉNI Akkor jól olvastam a könyvet.
CORDELIA Elolvastad? Elvetted az ágyam mellől?! Fázom. Menjünk innen.
NAGYNÉNI Ebben a langyos, simogató szélben?
EDVARD Felajánlhatom a kabátomat, Cordeliácska?
CORDELIA Kabátocskát Cordeliácskára a szelecskében? Brrr.
NAGYNÉNI Mi van veled, Cordelia? Hisz úgy örültél, hogy kijövünk.
CORDELIA Nem is örültem! Muszáj mindent elmondani?
JOHANNES Hazakísérem, ha nem lenne varázslatos az indulata.
CORDELIA Igazán örülök, hogy van, ami énbennem is tetszik magának.
EDVARD A harmadik csendőrfregatt! Mi történik itt?
NAGYNÉNI Micsoda erő van ebben a tizenhat évnyi várakozásban!
JOHANNES Visszapillantva csak rövid pauza lesz, ígéret és teljesedés között.
EDVARD Felfejlődnek elfogó alakzatba...
JOHANNES Egyedül az idő tudja megérlelni a reményt.
NAGYNÉNI Mit tudnak erről a reményről az ifjúkori vágyak?
EDVARD Itt van a parton egész Dánia reménye. Cordelia...
JOHANNES Nem mondtam még el, milyen különös álmom volt a bábjaival.
Mintha felébredtek volna tetszhalálukból.
NAGYNÉNI Talán maga keltette életre őket. Ahogy a múltkor beszélt zsinóról, kéztartásról, mozdulatokról...
CORDELIA Azt hiszi, akárki megmozdíthatja azokat a figurákat? Hogy minden csak zsinór és paraván és technika kérdése? Hiszen ez már nem is pusztá művészet, hanem... talán... kegyelem?!
NAGYNÉNI Hallgass, Cordelia, te ehhez egyáltalán nem értesz. JOHANNES Újabb feldúltságával újabb bökra vár? Ó, de ezzel Edvard kenyerét venném el.
EDVARD Jaj, igen. Nézz, Cordelia, hogy feketéllnek a parton a dánok. Szabadságukat jöttek köszönteni.
JOHANNES Ugyan, Edvard, azokkal a szabadságokkal sem tudnak élni, melyek rendelkezésükre állnak, s talán hogy ez ki ne derüljön, követelnek mindig újabbakat.
NAGYNÉNI Milyen különösen hangzik, amit mond.
EDVARD Mit tegyünk, Johannes, ennyi megtévedt emberrel?
JOHANNES No és éppen a sokaság mit tud a szabadságról? A tömeg mindig valótlan, mindig felelőtlen. Mintha saját érzéseik elől menekülnének egymáshoz.
CORDELIA Rosszkor jött, ha magányra vágyott a tengerparton.
EDVARD Ó, kedves kisasszony, Johannes szereti meghökkeníteni hallgatóit.
Ha éppenséggel magányos lenne most, úgy a tömegek igazáról elmélkedne, meggyőzően, miként meggyőzőtt egykor engem erről.
JOHANNES A szeretetet Krisztusban leköpte és kigúnyolta a tömeg. A kereszténység hatalmas tényét meggyalázta, hogy tömegek elé került, s hogy hatni tudjon: lényegével szakított, a tömegek helyett.
EDVARD Ó, a meghasonlott teológus nem akar tudni ilyenkor demokráciáról, feltartóztatathatlan fejlődésről...
JOHANNES No de Edvard, a hölgyek előtt... Szókratészt a demokrata város ítélte halálra, ne feledd, s ha a fejlődést efféle gőzösök, gépek és löerők jelentik, ugyanazt mondhatom csak: félnek a saját arcuktól!
EDVARD Cordelia, magának, ugye, tetszik ez a sokaság?
CORDELIA Igen. Nagyon.
JOHANNES Hiszen érthető, ha egy fiatal leány még szívesen rejtőzködne eké-ként, ám nem a csalóka varázs, de a kívánás miatt...

NAGYNÉNI Mintha megállt volna a hajó.
EDVARD Egy tetszhalott ország eljött a tengerhez, hogy elkobzott életét kikövetelje! Hányan lehetünk? Tízezen? Húszezen?
JOHANNES Ha szám vagyunk, úgy mindegy mennyi, hiszen az közömbös önmagához. Lehet húsz vagy épp húszezer.
EDVARD A fregattok körülvették a hajót. Huszonötezer is lehet! JOHANNES A tömeg a szám uralma alatt úgy működik, mint egy gép. Mire lehet elegendő ez az ötszáz löerős megmozdulás?
EDVARD Dániát nem győzhetik le most!
JOHANNES Nem, hiszen már előbb vereséget szenvedett. Hogyan nem halod: egyetlen rettenetes szűk ki ebből a sokaságból, hogy félnek, igen, rettenetesen félnek saját személyiségüktől, mert immár egyáltalán nem képesek a szerelemre.
EDVARD Mit beszélsz, Johannes? Az előbb szavamba vágta, amikor élő el-lenpéldaként akartam...
JOHANNES És most is a szavamba vágok, mert éppen a szerelem döbentett erre rá engem is...
CORDELIA Kérem, hallgasson el.
EDVARD Nézzék el nekem... nézzék el neki... nézzék... (Csend)
NAGYNÉNI Hallgatjuk, Johannes.
JOHANNES Talán magányosan kellene ezt elmondanom, csakugyan, igaz van Cordeliának. Hiszen ő jelent meg akkor előttem, amikor túlzott szenvedéssel ide menekültem, ő mint egy jeladás, és azóta tudom, hogy elveszttem, hogy kétségbeesetten és boldogan szeretem őt, hogy többé nincs választásom: meg kell töröm azt a parancsolatot, mely egykor úgy hangzott számomra, hogy nem szerethetsz! Meg kell szegnem baráti szavamat, mely ennek a szenvedélynek elfojtását ígérte, kimondatlanul, szét kell zúzni minden másféle, bontakozó vonzódást; s mindezt olyan gyönyörrel és áhitattal teszem, hogy gyalázatosnak lehetne nevezni éppen, ha nem lenne igazolása örömben: hogyan lehetne bűnös az, amit ilyen reménytelen szívvel érzek szükségszerűnek és vallásosnak ekként: szeretem, Cordelia!
EDVARD Johannes!
CORDELIA Ó.
JOHANNES A nőiség napja felkelt, s mindent elhomályosít! És én már az övé vagyok, bűneimmel, vágyaimmal, rajongásaimmal, áruházaikkal, sóvárgással, kétségbeeséssel, áhitattal és örömeimmel, igen: tiéd vagyok, Cordelia, menj el a világ végső határáig, én mégis a tiéd vagyok, szeress száz mást, én akkor is a tiéd vagyok, még a halálom órájában is a tiéd vagyok, a tiéd, a tiéd, a tiéd!
NAGYNÉNI (átöleli unokahúgát) Cordelia!
EDVARD Johannes! Istenem! Visszafordították a hajót! Mindennek vége!
JOHANNES Vége.

Kottaboltban

JANSEN Gondolom, ismét kottát keres.
EDVARD (karszalaggal, még borostásabban) Nem. Vagyis igen. Ismét?
JANSEN Mint legutóbb. Ebédidőben éppen. Mivel szolgálhatok?
EDVARD Hát kottával.
JANSEN Meglepő.
EDVARD Nem szolgál ki?
JANSEN Örömmel.
EDVARD Miért nem adja hát?
JANSEN Megkönnyítené helyzetemet, ha megmondaná, miféle keres.
EDVARD Vagy úgy... Hm. Négykezes.
JANSEN Ha jól sejtem, abból is leginkább két kezlet.
EDVARD Kapható úgy is?
JANSEN Szólamként? Hogyne. Alsót vagy felsőt óhajt?
EDVARD Alsót, mint minden demokrata.
JANSEN Kívánása a hozzá tartozó kezekre is kiterjed?
EDVARD Rajtam gúnyolódik vagy szenvedélyemen?
JANSEN Hogyne vélje gúnynak: sajátomat adom. S magára bízom, miként fizet.
EDVARD Az Ifjú Dánia nevében köszönöm, mégsem hiszem, hogy elfogadhatom.
JANSEN Fogadja el háta saját nevében, s viszonznia is könnyebb lesz talán.
EDVARD Alamizsnának tekintsem, mely dúltságomra írt ad?
JANSEN Előlegnek inkább. S hogy olykor kottáért is betérjen hozzánk, nem csak azért, kit most nem talált.
EDVARD Nem, még sincs igazság Dániában! (Kimegy)

Csend, majd belép Cordelia napraforgóval a kezében

JANSEN Elkéstél, Cordelia.

CORDELIA Tudom.
JANSEN Hogyan? Leselkedtél ide?
CORDELIA Nézd, milyen szép virág. A kilincünkön találtam reggel.
JANSEN Napraforgó. Tetves lehet. Vagy ez is tőle van?
CORDELIA Edvardtól? Lehetetlen. A tetvek miatt nem merné.
JANSEN Pedig nincs sok ilyen jóvágású fiú Koppenhágában. És a borostákkal kiserkedt szenvedélyek átszellemítik, megszépítik arcát.
CORDELIA Meglehet. Karját pedig a karszalag szépíti meg.
JANSEN Azért jöttél, hogy gyakoroljunk?
CORDELIA Jaj, dehogy. Illetve majd. És nálunk. Nagynénem ismét gyengélkedik.
JANSEN Kérlek, hívebben kövesd a kottát. Kevesebbet trillázz, rögtönözz. Közeledik a koncert ideje. Mi van veled?
CORDELIA Jaj, eltörtem a virágot. Mondd, ez rosszat jelent?
JANSEN Attól függ, kitől kaptad.
CORDELIA A kilincstől, mondom. Am egy könyvben olvastam róla már: egy nimfát szerelme egykor heliotroppá változtatott.
JANSEN Nem valami nagyvonalú ajándék.
CORDELIA Nekem úgy tűnt, mintha a napkelte várt volna rám.
JANSEN És ha nagynénéd lép ki előbb, úgy ma neki kel fel a nap?
CORDELIA Egészen kettőtört. Igazad van. Kidobom. Oda lehet?
JANSEN Dobb csak.
CORDELIA Valami nedvet is eresztett. Bűdös és ragad tőle a tenyerem.
JANSEN Mosd meg gyorsan.
CORDELIA Nagynénem múltkori rosszullete csak bevezetése volt a mainak.
JANSEN Ott a víz.
CORDELIA Nem, nem is olyan bűdös. Fanyar, kesernyés, természetes illat.
JANSEN Most mit csinálsz? Miért kotorászol a papirkosárban?
CORDELIA Mégiscsak elviszem magammal. Sietek. Le kell mondanom a délutánra rendelt teasüteményt. Ismét nem fogadunk senkit.
JANSEN Már méz is? Cordelia...
CORDELIA Tudod, tudod, Johannesnek milyen pillantása van?
JANSEN Engem már nem tudsz meglepni azzal, hogyan néznek férfiak...
CORDELIA Mintha csak véletlenül megérintene... megragadna... megszorítana... s ha lehunyom a szemem, odabent még erősebben érzem.
JANSEN Vigyázz, az ajtó csukva van. Akkor tehát délután megyek!
CORDELIA Méz? Délután? Hova?

Kávéházban

Edvard belép: oldalán kard, karján karszalag

EDVARD Johannes! Csakhogy rád akadtam.
JOHANNES Csak nem a fegyver akadályozott a keresésben?
EDVARD Délben osztották szét. Vége a türelmünknek.
JOHANNES A kávémat befejezhetem még? Itta legjobb ugyanis.
EDVARD Ó, ne félj. Szendélyeimet ezentúl megkímélem tőled.
JOHANNES Boldogok, akik szenvedélyeikkel is gazdálkodni tudnak.
EDVARD A király is szavát szegte tegnap, a hajókkal.
JOHANNES Is?
EDVARD Hiszen tudtad, mennyire szeretem azt a lányt.
JOHANNES Hol itt a megszegett szó? Szeresd. Hódítsd meg.
EDVARD Azt hiszem, rád kell borítanom a kávé.
JOHANNES Értsd meg: semmi mást nem kívánok, csak ami a legszigorúbb értelemben a szabadság ajándéka. Az odaadás is csak így lehet teljes.
EDVARD És nagyon félted tőled Cordeliát.
JOHANNES Aki ugyanis nem tudja egészen beleköltöni magát egy lányba, hogy amit akar, belőle induljon ki: kontár volt és marad.
EDVARD Tegnapig csaknem a nagynénibe költötted bele magad.
JOHANNES Hogyne. Szükséges volt, hogy Cordelia érzékei ébredni kezdjenek. De még csak tompán, homályosan, szürkületi fényben.
EDVARD Amelyben te pontosan láttad, hogy ennek tárgya te vagy s nem én.
JOHANNES Igazad van: ez még akár te is lehetnél volna. Am te elsietnél ezt az ébresztést, te nőiségét feljlesztettél volna.
EDVARD Egyáltalán nem azért jöttem, hogy hallgassalak.
JOHANNES Tudod, hogy van azonban egy lány, akinek... tetszel?
EDVARD Meddig tudod még fokozni arcátlanságodat?
JOHANNES A csak közönséges szerelemre képes férfiak, ha egy olyan leányra akadnak, mint Cordelia, olyanok, mint a kaviárt lakmározó parasztok.
EDVARD Kérsz kávé? Tessék. (Arcába önti)
JOHANNES Így nem olyan jó itt a kávé. Még ezt is el tudod rontani.
EDVARD A kulcsunkért jöttem. Még ma elköltözöm.
JOHANNES Tessék. Most pedig meg kell sértselek, hogy magamra hagyj.
EDVARD Hogyan?

JOHANNES Ne íteld meg azt, amit nem látsz át. Hátha éppen nekem lett nehezebb. Hátha végül mégiscsak te leszel boldog.

EDVARD Nem, ezt már nem hallgatom. (E1)

CORDELIA (belép, kezében a napraforgóval) Ó. Nem tudtam, hogy itt van.

JOHANNES Csodálatos kávéház pedig.

CORDELIA Miért nem rendeltetészerűen használja a kávéját?

JOHANNES (a kávéfőzőt mutat) A szenvedélyek a fehémeműn hagynak legelőbb nyomot. Észrevette, hogy a napraforgó arcával mindig magára néz?

CORDELIA Letört a szára.

JOHANNES A szenvedélyek eszerint a napraforgó szárán is nyomot hagynak.

CORDELIA Mit tart olyan csodálatosnak ebben a kávéházban?

JOHANNES Hogy látom magát.

CORDELIA De hiszen egyáltalán nem is ismer.

JOHANNES Persze, hogy nem. Családját sem, történeteit sem. És így van rendjén. Két ember ugyanis csak ilyenkor kezd el létezni egymás számára. Egész elmúlt életük: semmi.

CORDELIA Miért ennyire... magabiztos? És tudja, hogy ilyenkor úgy bűg a hangja?

JOHANNES Nézem ezt a gyenge pirulást, s ahogy odabent változni kezd. Míg a tenyere ragad a napraforgó nedvétől.

CORDELIA Egyszer már kidobtam.

JOHANNES Csak egyszer? Ez jó hír.

CORDELIA Sokkal idősebb is nálam.

JOHANNES Éppen egy örökkévalóság van közöttünk.

CORDELIA Mondja: másféle mértékegységben is tudna számolni?

JOHANNES Mindeddig tudtam. Amíg meg nem pillantottam magát.

CORDELIA Ez ijesztően hangzik.

JOHANNES És ha ebből a rettenetből menekültem magához?

CORDELIA Azt sem tudom, miért mondtam igent.

JOHANNES Igent mondott volna?

CORDELIA Dehogy! Vagyis... miért nem mondtam azonnal nemet.

JOHANNES Ugyan mire mondott volna? Az érzéseimre?

CORDELIA Összezavart. Pedig... olykor szívesen hallgatom magát.

JOHANNES Egy fiatal leány a természet tüneménye, s ha valamit láthatott bennem, úgy az lényének enyhe visszfénye csak.

CORDELIA Ha a tengerparti szavait enyhe visszfénynek nevezi, úgy értheti, ha megrettenek a kevésbé enyhéktől.

JOHANNES Aminek hatalmát láthatja rajtam, az magából árad: szerelmem szegényes felelet csupán.

CORDELIA Istenem, egészen eltelt az idő. Megyek.

JOHANNES Kérem, ne menjen el így.

CORDELIA Ne tartóztasson, csak elront mindent.

JOHANNES Csodálatos tudni azt, hogy már van mit elrontani.

CORDELIA Ilyenkor egyáltalán nem kedves, tudja?

JOHANNES Pedig magának akarok jót: ha így távozik nem tagadhatja, hogy csak párbeszédünk kedvéért jött be ide.

CORDELIA De hiszen azt sem tudtam, hogy itt van.

JOHANNES Ezt azonban egy alibivel igazolni kell.

CORDELIA Jaj, igen. Le kell mondanom a megrendelt teasüteményt. Mert nagynéném úgy döntött, hogy többé senkit nem kívánunk fogadni.

Cordeliák szobájában

CORDELIA Mégiscsak felkeltél?

NAGYNÉNI Minden régi ruhámat megtaláltam.

CORDELIA Szépek. Bár átalakítva még hordhatók.

NAGYNÉNI Magamat kellene átalakítanom. Neked mid van? Add ide...

CORDELIA Találtam. Kora nyáron! Inkább vízbe teszem.

NAGYNÉNI Értsd meg, hogy nem tudom feladni ilyen könnyen!

CORDELIA Jaj, a váza. (Eltörök)

NAGYNÉNI Nem érthetsz meg, talán félre is kell értened, hiszen még olyan fiatal vagy. De azért annyi minden lehet még előtted.

CORDELIA Milyen csúnya volt vázának. Milyen szép üvegcserepnek.

NAGYNÉNI Lehet, hogy izléstelennek, kétségbeesettnek gondolsz, de mégsem tudok másként dönteni. Te... így megvágod magad.

CORDELIA Meg.

NAGYNÉNI Nekem sem volt könnyű. Egész éjszaka ezen gondolkoztam.

CORDELIA Vérzik az ujjam. Milyen jó, sós a vér.

NAGYNÉNI Mi van veled, Cordelia?

CORDELIA A váza formáját érzem a tenyeremben. De nem a külsőt, a gömöglyűt, hanem belül, ahol minden csupa él, szöglet, szilánk. NAGYNÉNI Délután azután elért tőle egy üzenet.

CORDELIA Tőle?! A cserepeket a napraforgóval együtt kidobom. (E1)

NAGYNÉNI Cordelia! A legfőbb jó mégis az első szerelem, még ha boldogtalan is.

CORDELIA HANGJA (hüppög) Nem hallom.

NAGYNÉNI A férfi, akit úgy ismerhetsz, mint a marionetttest, a száműzöttekkel együtt akart visszatérni.

CORDELIA (megjelenik) Hát óra beszélsz?

NAGYNÉNI Ki másról? Neked elmondhatom: tizenhat év hűség után tántorodtam volna meg. De megkímélt tőle ugyanaz a kegyelem, mely azután az üzenetben elért.

CORDELIA Keresek egy másik vázát. (Kimegy)

NAGYNÉNI Lemondtad a teasüteményt?

Cordelia bejön, bólint

Kár.

CORDELIA Esetleg... visszazaladok a kávéházba.

NAGYNÉNI De hiszen a Jansen-lány jön gyakorolni nemsokára.

CORDELIA Ó, igen, el is felejtettem egészen.

NAGYNÉNI Éjszaka megérttem: miattam fordult vissza a hajó. CORDELIA Látod, milyen szép a virág ebben a fényben? Kíváncsi vagyok, merre fordul.

Harangjáték

NAGYNÉNI Ki lehet? És én még mindig ebben a fűzőben...

CORDELIA Megnézem. (E1, majd vissza) Nem értem. A teasütemény.

NAGYNÉNI Cordelia. Eddig még soha nem... hazudtál nekem.

CORDELIA Most sem! Tévedés. Visszaviszem. Hidd el...

NAGYNÉNI Igaz: ez csak föllentés. Vagy annyi sem: feledékenység. Ne sírj, igazságtalan voltam, hogy senkit nem akartam fogadni.

CORDELIA Nem, kérlek, senkit ne fogadjunk! Valaki csóftól úz belőlem!

NAGYNÉNI Egészen összevázoltad a papírt. Az arany szalaggal. Meg ezt a névjegyet, itt.

CORDELIA Johannes?

NAGYNÉNI (olvas) Délután tiszteletét tenné. Csakhogy te akkora Jansen-lánnyal fogsz gyakorolni. Mi van veled, Cordelia?

CORDELIA Leülök csak lehet, nem?

NAGYNÉNI Éppen a ruháimra? És a véres kezekkel...

CORDELIA De hiszen... akkor nem gyakorolhatok. Nézd, ez itt mind el van vágva! Itt is. Itt is. Ugye, nem?

Harangjáték

NAGYNÉNI Nyiss ajtót. (E1)

CORDELIA Istenem, máris? (E1, majd a Jansen-lánnyal vissza)

JANSEN Hogyhogy „csak” én? De hiszen ezért jártál nálam délelőtt.

CORDELIA Ezért? Nézd, mit csináltam. Mondd, te kóstoltad mára véreidet?

JANSEN Fúj.

CORDELIA Sós. Jó.

JANSEN Sós sütemény? Vártok valakit? Cordelia... Ejha!

CORDELIA Bejelentette magát. És kész. Mit lehet ilyenkor csinálni?

JANSEN A hajadat, például. Nagynénéd hogy van?

CORDELIA Életre keltette egy üzenet. Igaz: korábbi életére.

CORDELIA Nem hozod a kottát? Így rettenetesen felszülünk, Cordelia.

CORDELIA De hiszen látod, mi van a városban. Ki tudja, Szent Ivánkor lesz-e még udvar, nem hogy udvari koncert?

JANSEN Pedig mennyire szeretnél játszani! Eleged lett a négykezesünkből?

CORDELIA Mondd inkább háromkezesnek. A negyedik, látod, sérült.

JANSEN Mit csináljak akkor, Cordelia?

CORDELIA Hát... talán a hajam. Illetve dehogy! Rosszul hallottad! Különben sem kellene fogadnunk őt. Csak így... Nézd csak ez a virág, bárhova megyek, mintha követne a tekintetével.

Harangjáték

JANSEN Már itt is van. Ha akarod, elküldöm.

CORDELIA Elküldenéd? Milyen... szívtelen vagy. De azért te nyiss ajtót neki, kérlek.

A Jansen-lány kimegy, majd Johannesszel együtt tér vissza

JOHANNES Tudom, nincs mentségem türelmetlenségemre, ám türelmemet magamnak nem tudtam volna megbocsátani. Jó napot.

CORDELIA Bejelentkezése... meglepett.

JANSEN Cordeliával a négykezeset akartuk gyakorolni.

JOHANNES S lehetnék oly szerencsés, hogy ebben némán részt vegyek?

CORDELIA Ó, megkíméljük ezen a délutánon a líhegő, izzadó nők látványától, vagy hogy is mondta egyszer?

JOHANNES Memóriája csodálatra készítette, ha rendeltetészerűen használna éppen.

CORDELIA A gyakorlásnak sérülésem amúgy is elejét vette.

JOHANNES Szép, mély sebek.

JANSEN A részvét, mint látom, nem erős oldala.

JOHANNES Ugyan. Véletlenül senki nem ejt magán efféle sebeket.

CORDELIA Az üvegvázánk tört darabokra, hm.

JOHANNES Jó tudni, hogy a napraforgó sértetlen maradt.

JANSEN Talán a tetvek is?

CORDELIA Ma délután egyedül kellene gyakorolnod.

JANSEN Vagy úgy. Ne fáradj, Cordelia, Isten veled. *E!*

CORDELIA Jaj, mit csináltam. Megyek... a nagynénémért.

JOHANNES Ne siessen, Cordelia. Tévedtem.

CORDELIA Hogyan?

JOHANNES Szerelemről beszéltem magának.

CORDELIA Beszélte... sok mindenről.

JOHANNES Egy súlyos titok van szenvedélyeim mélyén. Mélyebben, mint a szerelem.

CORDELIA Tehát? Nem...

JOHANNES Nem! Beszélnek emberekről, akik súlyos bűneikkel kölcsönös hallgatásra kényszerítették egymást.

CORDELIA Be kellene kötönnöm a kezem.

JOHANNES Az én titoktól sem válthat meg engem más, csak ez a lány...

CORDELIA És? Tévedett a lányban?

JOHANNES Az érzésben tévedtem, Cordelia. Éppen, amióta szenvedélyem megérintette ezt a titkot. S már tudom, hogy minden szó, amit szerelmesnek véltem, csak eltávolított attól, hogy arról beszéljek, amiről szó van.

CORDELIA Ne beszéljen hát, Johannes.

JOHANNES Csakhogy elviselheti-e ennek a titoknak a csendjét a szerelem?

CORDELIA Mi más viselhetné el? De most... csakugyan hallgasson el.

NAGYNÉNI *(megjelenik az ajtóban: gyönyörű, felkavaró)* Johannes.

Közös sötét a két lakásban

CORDELIA HANGJA Mindjárt pirkad.

NAGYNÉNI HANGJA Ideje lenne, hogy külön szobában aludjunk. JOHANNES HANGJA *(olvas)* Aki szeret, belevesztette magát a másikba, s vele veszett minden kételye.

NAGYNÉNI HANGJA Mit eszel te ott?

CORDELIA HANGJA Semmit... teasüteményt.

NAGYNÉNI HANGJA Ezért csörögsz a papírral?

CORDELIA HANGJA A tálca alatt... egy levél volt.

NAGYNÉNI HANGJA Este küldönc hozott egy másikat. Szorgalmas ember.

CORDELIA HANGJA Harmadikat. Mielőtt elment, még egyet átadott.

JOHANNES HANGJA *(olvas)* Olyan fiatal volt és oly érett, mintha a természet, gyengéd és gazdag anyához hasonlóan, egy csókkal bocsátotta volna épp el: menj, s ezt a pecsétet csak egyvalaki törheti fel.

NAGYNÉNI HANGJA Cordeliám. Takarjalak be, mint régen?

CORDELIA HANGJA Nem! Vagyis... már értem, egykori asszonyok miért rejtették keblükbe egész levelezésüket. Csiklandoz, melegít; van. NAGYNÉNI HANGJA Az égbolton már megjelent az első csík.

CORDELIA HANGJA Hogyan tudathatnám vele, hogy nem akarok több levelet?

NAGYNÉNI HANGJA Küldd vissza mindet, felbontatlanul.

CORDELIA HANGJA Illetve... hogy nem levelet akarok.

JOHANNES HANGJA *(olvas)* A szerelmesek az első „te” pillanatában nem meghintéssel, de a szerelem tengerében való elmerüléssel vetik le régi én-jüket, s már úgy ismerik egymást, mint régi társak, bár koruk még csak egy pillanat.

CORDELIA HANGJA Te... milyen lehet egy boldog köntös? Egy boldog paplan?

NAGYNÉNI HANGJA Mit beszélés? Boldog?

CORDELIA HANGJA Mert... a közelemben lehet.

NAGYNÉNI HANGJA A közelemben élő boldog nagynéniről nincs szó?

CORDELIA HANGJA Jaj, bocsáss meg.

NAGYNÉNI HANGJA Késő. Hajnalodik.

JOHANNES HANGJA *(olvas)* A szerelem alázatos, és örül, hogy létezik nála magasabb hatalom: ha másért nem, hogy van, akinek köszönetet mondhat. Hiszen a szerelem nem zsákmány, még a legnemesebb értelemben sem, hanem ajándék, vagyis: kegyelem.

CORDELIA HANGJA Úgy szeretném látni a hajnalt. Még nem láthattam soha. Ahogy kibomlik belőle a reggel. Kisétálhatnánk a tengerpartra. Még minden tünékeny, törékeny, de már kezd megtelni fénnel és ragyogással. A levegőn, a semmin jön át a sugár, a megfoghatatlan, másik semmi. Ezt ott kellene legelőször megpillantani, ahol mindezt megsokszorozza, dédelgeti, őrzi

a tenger. Felkelünk? Elmegyünk? *(Átmeleg a nagynéni ágyához)* Mi történt? Hogyan? Te sírsz?

Johannesék szalonjában

HANSEN Nem hittem, hogy nem jön ki a hajóhoz: így maradt nálam a kulcs. És amikor postára akartam adni, akkor ért el az üzeneted.

EDVARD Talán minden másként alakul, ha nem marad akkor nálad.

HANSEN Megszédültem legutóbb itt, a városban.

EDVARD Köszönöm, hogy mégis visszajöttél.

HANSEN Mert azóta Jütlandon is forog velem a világ. Ha nem akarok megbolyodni benne, itt kell megállítanom.

EDVARD Mi pedig itt arra készülünk, hogy megforgassuk.

HANSEN Megértelek, ha ez feledni segít.

EDVARD Nem segít. Hiszen minden lázadó mondat Johannesre utal: ő beszélt nekem erről először. S ha tudnád, mennyire, mennyire cinikus! Nem, ez a szerelem sem lehet valóságos, csak beteg lelkeknek van szüksége arra, amit egy ártatlan lélek első hajtásának nevezhetünk.

HANSEN Azért jöttem, hogy magammal vigyem. Üzeneted nélkül is így döntöttem volna.

EDVARD Mégiscsak a bátyja vagy.

HANSEN Agnete is ezt mondta. Igaz, más hangsúllyal, mert Jütlandra mint egykor elítélt fegyenc tértem vissza, s kicsit így a házasságba is. A szerelemről beszéltem neki: Johannes szerelméről.

EDVARD De hiszen ez nem szerelem!

HANSEN Így fogalmazott ő is. Asszonyok pontosan megérik az ilyet.

EDVARD S ha nőként együtt érez Cordeliával, úgy meg kell akadályoznia.

HANSEN Cordeliával? Johannesszel. Őt kell megmenteni ettől. És általa...

hm, magunkat is. Mert Agnete... mindent, amit legutóbb itt vásároltam, viszszaküldött, hogy kicseréljem.

EDVARD Siess vele. Holnaputánra általános sztrájkot hirdetünk. És aludj az én szobámban, kedves, kedves Hansen! *(E!)*

Sötét, majd világozás Edvard szobájából

JOHANNES *(belép)* Micsoda váratlan fordulat: bosszú következik vagy megbocsátás?

HANSEN HANGJA Sem, sem.

JOHANNES A fény Edvardé, de a hang Hansené! Ejha! Máris elfogyott Jütlandon a kalaptű, óvszer, gyapjútakaró s a többi?

HANSEN *(kilep, megöleli egymást)* Érted jöttem, Johannes.

JOHANNES Te megint többet tudsz nálam. Edvard engedett be? HANSEN Nálam van még a kulcsod. Persze... Edvard elmondott, mindent.

JOHANNES Edvard mindenétől még hosszú az út hozzám.

HANSEN Mondhatnám másként is: de hát aljasság, amit tettél velem.

JOHANNES Ennél az aljasságnál csak az lett volna nagyobb, ha Cordeliát a forradalmár kezei között hagyom. Ha megéri saját rendeltetését, s azt is, amit a valóság Edvardban kínál neki, akár elutasítja, akár elfogadja, végképp elbukik. És te... olvastál mostanáig?

HANSEN Igen. És ezért látom már egészen tisztán aljasságodat. JOHANNES Máskor kevesebbet olvass, kedves bátyám. Tudod, Cordeliában

csodálatos, gazdag isteni természet készül kibontakozni. Én erre fogékony vagyok, ő erre alkalmas: így illünk egymáshoz gyönyörűen.

HANSEN Hiába, Johannes. Csomagolj és gyereünk.

JOHANNES Végül is miért ne mennék, a hajnali tengerpart varázslatos így, kora nyáron, s ha ezt egy levelemben méltóképpen érzékeltetnem is sikerült, úgy különös találkozás is várhat ránk. De mond csak... mit olvastál mostanáig?

HANSEN *(eltűnik, majd a nagyalakú fiúval)* Ezt, Johannes.

JOHANNES Hogy... került hozzád?

HANSEN Edvard említette, hogy sokat dolgoztál az utóbbi időben, egészen „addig” a napig. S míg vártam rád, láttam, hogy íróasztalodon, ahol papírhalmok tornyosulnak rendszerint, illetve rendetlenség szerint, nincs más, csak ez a füzet. Rajta a cím: Berlin. Eszembe jutott, hogy Blackfeldt Berlinbe készült, s azt reméltem, hogy tanácsomat megfogadva disszertációdhoz szükséges jegyzeteidet rejtje.

JOHANNES S nem fogtál gyanút, hogy nem a teológiai fakultás irataira akad-tál...

HANSEN Éppen az lepett meg, hogy nem! Vagyis mintha egy hamisító rejték helyét fedeztem volna fel: levéltöredékekkel és térképázatokkal, de eszmefuttatásokkal és naplójegyzetekkel is, melyeknek szinte csak alkalmuk volna az a lány, akinek lelkét éppen így keríted be: szinte matematikai racionalitással, tervszerűen, végzetesen.

JOHANNES Amit a vallásbölcseletben számon kérsz, hogy kiszámítsam a fel-foghatatlant, azért most, lám, elmarasztalsz: a megfoghatatlan kiszámításában. Vagy tekintsem Cordeliát Edvard módjára: megfoghatónak?

HANSEN Én nem tudom, Johannes, hogy undorítóbbak-e a leselkedő és számitgató férfi nyálcsorgós skiccei a nő útjáról és a lehetséges találkozásokról vagy gusztaustalanabbak, mert veszedelmesebbek a bölcseleti, sőt olykor vallásos eszmefuttatások. Förtelmes ez az egész metafizikai arzenál, Hegellel, őtestamentummal, Ábrahámmal egyetlen... petefészekért!

JOHANNES Egészen rosszul olvastál, Hansen. Most elmegyek.

HANSEN Igaza volt Edvardnak: beteg lelkednek keresel narkóizist abban az ártatlan teremtésben. És engem is... itt tudsz hagyni, így?!

JOHANNES Igen, Hansen, könnyebb, ha gyűlölsz. Félek attól, hogy megértsd: számomra a szerelem, Jütland, Berlin talán csak más-más oldala ugyanannak.

HANSEN Te csakugyan aljas vagy.

JOHANNES Hogy talán a ti lelketek rokkant bele abba, hogy különbséget tesztek az őtestamentum és egy elkapott pillantás, Ábrahám és egy viszonzott kézszerítés, igen: Hegel és a petefészek között. Mit tudtok ti a kegyelemről, ha az nem a templomban érkezik, mit az üdvözülésről, ha annak eszköze egy bakfis?

HANSEN Kimélj meg annak részletezésétől, miképpen üdvözít a tengerparton hajnali randevún egy bakfis, kérlek.

JOHANNES Istennek sem lehet ellenére, hogy ekként tisztázzak valamit: közöttem és öközötté. Valamit, amire ti már rákérdezni sem tudtok, de amit én, sorsom miatt, nem feledek.

HANSEN Mindez csak hangolás a hajnali koncerthez? Erős lelkű legyen a kis-lány csakugyan, ha ennek is ellenáll.

JOHANNES Ó, ti nemcsak a keresztet viszitek egészen különös módon, mint Cyrénei Simon, de legszebb képességeiteket, adományaitokat is!

HANSEN Nem tagadom: Agnetét olykor csakugyan Cyrénei Simonként cipelem. De udvarlásomba, szerelmembe soha nem kevertem vallásos metafizikát, kételyeim nem ejtettem túsul a lelkét. Igen, most értem csak, miért mondta Agnete, hogy nem, ez nem szerelem.

JOHANNES Szerelem? Ki tudja, mi az?

Tengerparton

CORDELIA Jaj, hát itt is magát találok?

JOHANNES Is? Milyen biztatóan hangzik ez.

CORDELIA A napraforgóban, a könyvecskében, a levelekben... JOHANNES Csodálatos ez a fény az arcán. Nézzé a vízililiomokat, Cordelia! Egész seregnyi sodródott ide.

CORDELIA Mosta tengert akarom nézni. S a hajnalt rajta: ahogy a fényben két határtalanság összeér. Maga is inkább azt nézze, ne engem...

JOHANNES Magát nézem, s pontosabban követem ezt az áradást. A végtele, melytől rettegni tudtam, egy fiatal lány számára éppoly természetes, mint az a meggyőződése, hogy minden szerelemnek boldognak kell lennie.

CORDELIA Boldognak, mint egy fürdőköpeny? Mint egy papucs?

JOHANNES Boldog szavak, melyek emlékezetében már otthonra leltek.

CORDELIA Mondja, tudna a kedvemért hallgatni is?

JOHANNES Annak is eljön majd az ideje. De nem ebben az áradás előtti pillanatban.

CORDELIA Láttá, milyen különös a város? Minden hallgat, talán túlzottan is. Lehúzott redőnyök, betett ablaktáblák, üres torlaszok. Olyan zsúfolt, olyan feszült ez a csend.

JOHANNES Ez ébresztette volna fel? Pedig ifjú hölgyek át szokták aludni a politikai földindulásokat megelőző éjszakákat is...

CORDELIA Nagynéném már nem éppen fiatal, s mégis álomtalanul, könnyezve forgolódott, amikor magára hagytam.

JOHANNES Én is egy keserves párbeszédnek vettem véget az imént.

CORDELIA Ami a fényeket illeti, nos, azokban nem tévedett.

JOHANNES És párbeszédeink sem tévesztettek célt, ha mindkettőnk ide vezettek, s ezek nem dialógusok voltak csak, de sorsok, melyekben életünk el-veszett volna, ha nem sejtjük meg vágyódásunk kölcsönös kiútját. Nem erről szól itt a fény, a táj, Cordelia?

CORDELIA Nem tudom. Ennél közelebb dolgokat sem értek egy ideje már.

JOHANNES Szíve labirintusát tekintve minden fiatal lány egy Ariadné: kezében van a fonál, mely a kiúthoz vezet, ám úgy az övé, hogy használni nem tudhatja, mégsem.

CORDELIA Mintha sorsának felhőit is elfújta volna arcáról felismerésének fuvallata.

JOHANNES És magán, Cordelia, miért nyílt ki ez a mosoly?

CORDELIA Ahogy játszik kezében azzal a zsinórral, mintha éppenséggel szemléltetni kíváná Ariadné történetét.

JOHANNES Aranyfonál.

CORDELIA Jobb cukrászdákban effélékkel kötik át a díszcsomagokat.

JOHANNES Magába kell fojtanom a szót, mielőtt Ariadnéról a szívkatéterra tér.

CORDELIA Téved: nem a kezemmel beszélek, ha megfogja is, folytatni tudom.

JOHANNES Téved: ha megfogtam kezét, s mert ezzel a fonállal immár fogva tartom, nem azt fogja folytatni, amit megkezdett korábban.

CORDELIA És hátha éppen ezt kezdtem meg én is: sebekkel előlegezve a fonál tékeredését ujjaimon?

JOHANNES Ugye érti már: minden, amit teszek, lényének enyhe visszfénye volna csak.

CORDELIA Emlékszem: a nő a férfi álma. A hajnali álmok a legmélyebbek.

JOHANNES Csak akkor ébred fel, amikor megérinti a szerelem. Két álom fonódik egybe ezen a hajnalon: az első, melyben a szerelem álmodik róla, a másodikban pedig ő álmodik a szerelemről.

CORDELIA Milyen nehéz lett a kezem ettől a fonáltól! Milyen nehéz, Johannes!

JOHANNES Segíték, tartom, Cordeliám!

Cordeliák szobájában

Félhomály és ragyogás míg szól a svéd dal

NAGYNÉNI Halkabban, Cordeliám, még félreértik, de milyen lendületesen, diadalmasan játszol! hallod? mintha földrengés morajlana, hogy tudsz játszani ilyenkor? itt a vacsorád! az összekötözött ujjaidal? ingadozik a gáznymomás, ó, milyen szépek ezek a fátylós fiúk az utcán; már egyáltalán nem szorít a ruhám, Cordelia! Lehet, hogy mindenki, ugyanígy, visszajön? mint-ha a tenger ömlene be ezekre az utcákra, és minden habja láng! a szürke, szomorú falak között; vacsoraidó van! mennyi fiatal férfi, ó, abbahagyhatod a gyakorlást, hol lesz ugyan udvari koncert! tűz van! micsodafény! ma újabb üzenetet kaptam, a menet a börtön felé fordult, a marionettestő! a börtön ég! ez Edvard! milyen gyönyörű pusztulás! félek! kialudt a gáz! micsoda fény lett hirtelen! Cordelia! kitört a vacsorád! kihűl a forradalom! Cordelia!

Sötét, majd hirtelen vakító fényben látszik, ahogy táncolnak a bábok

II.

A romos kávéházban

CORDELIA Itt vagy, Johannes? Merre vagy? Miért nem felelsz?

JOHANNES A hangodat akarom hallani. És azt, hogy te.

CORDELIA És mondd, te miért itt akartál találkozni éppen?

JOHANNES Bontakozó szerelmem kulisszái dőltek romba itt.

CORDELIA Milyen forró a kezed. A börtön tüze terjedt át ide.

JOHANNES Itt volta kirakatüveg, melyen keresztül követhettem lépteidet. Az ajtó, melyben akaratlanul elálltam utadat. A pult, ahol aranyzalaggal kötötték át a teasütemény-csomagokat.

CORDELIA Lehet. Az aranyzalagok elhamvadtak idebent, azt az egyet kivéve, melyet ujjamon szerelmed sűrű, ragyogó fémmé változtatott. JOHANNES Vége. Kóbor kutyák szimatolnak a romok között.

CORDELIA A tengerparton jártam, neked. Ott semmi nem változott. Talán csak megtalálta végre a helyét minden. A víz, a felhők, a vízipókok is, és ez, amit elhoztam. *(Öklét nyújtja)* A tiéd.

JOHANNES Tanúkat kerestél, mint én, idebent?

CORDELIA Inkább büntársakat. Tanúk sincsenek többé. Minden részese lett annak, ami történt: a zongorám, a szél, a kilátás az ablakomból s talán még a múltam is. *(Csend)* Miért hallgatsz?

JOHANNES Ilyen közelről elakad a szavam, s szépséged örvényébe hullok.

CORDELIA Nem szép dolog becsapni gyanútlan fiatal lányokat. JOHANNES Igazad van: bókomp szegényes. Ezért is hallgatok.

CORDELIA Minden cserben hagy, mi úgynevezett szépségem segítségére volt eddig. Hajam kibonthatatlan, arcom csillapíthatatlanul pirul, még a vasaló is meg-megvadul kezemben, s azt végtelenségig nem tudom, miként kellene ifjú hölgyeknek elkápráztatniuk a férfiakat.

JOHANNES Hálás vagyok ennek a kudarcnak: újabb káprázatok egyszerűen túlsordulnának megterhelt lelkemen.

CORDELIA *(kinyitja öklét)* Ezt hoztam neked.

JOHANNES Kő?

CORDELIA Nem is tudom. Anyagát tekintve bizonyosan. Miként ez fém itt, az ujjamon.

JOHANNES A tengerparton ezt találtad nekem?

CORDELIA Ó talált énrám, azt hiszem. Még legelőször, amikor arra jártam. Majd tekintetemet kereste, segített megtartani azon a délutánon, vallomásod és érzelmeim forgószelében. Akkor vettem fel, azon a hatalmas hajnalon. Azt hiszem, most már ez is hozzád tartozik.

JOHANNES Kettőnk közül Cordelia, te vagy igazán szabad. Milyen közönségesen kerestem összetartozásunk metaforáját az eljegyzésben, melyet komolyan venni, persze, lealacsonyító, ironikusan szemlélni pedig kockázatos.

CORDELIA De hiszen tőled tanultam, hogy közöttünk csak a szabadság játéka uralkodhat, a szabadság könnyűsége, mely elkerüli, hogy miként nehéz testek, fizikai vagy erkölcsi pályákon egymásra zuhanjunk. Így mondtad, ugye?

JOHANNES Milyen lányak a formái. Tenyérbe illik. Mintha egy réges-régi szobrot koptatott volna el a tenger.

CORDELIA Vagy formált volna meg. Te pedig... dolgoztál idebent?

JOHANNES Így idélek meg, ha nem vagy velem. Megköltelek magamnak, hogy soha ne kelljen nélkülöznom téged.

CORDELIA *(felveszi a füzetet)* Innen vannak tehát a levelek hatalmas lapjai. „Berlin”. A tapintatos füzet nem szól közbe, hogy ezeket a sorokat esetleg másnak is megfogalmaztad már.

JOHANNES Érted, Cordelia, megzavar talán, hogy régebben is szerettem. És nemis tévedsz. Hiszen mióta várt rád ez a kő is. Tudom tehát, hogy irántad érzett szerelmem ugyanolyan idős, mint én magam.

CORDELIA Csak?

JOHANNES De hiszen idősebb vagyok nálad.

CORDELIA Egy éppen eltelt gyerekkor idejével.

JOHANNES Nézd a követ, Cordelia! Elfelejtetted már? Egy örökkévalóság van közöttünk, ha jól számolom.

CORDELIA Jó. Akkor jó.

Cordeliák szalonjában

Helyükről elmozdult bábok között

HAGYNÉNI Bocsássa meg a könnyeimet, kérem, de hát félreértettem az üzenetét egészen.

HANSEN Velem is forog a világ. És még az általános sztrájk is... NAGYNÉNI Egy szerelmes lány közelében minden teljesen... megváltozik. Higgadtabb lelkeket is megszédíthet az ilyesmi.

HANSEN Nem tudtam hazautazni. De talán Jütlandról is visszajövök, ha csak ott jutok erre a következtetésre. Hm... unokahúga féltstvérem jegyese tehát...

NAGYNÉNI Igen, valahogy így mondják ezt társaságban.

HANSEN Egy ilyen ifjú nagynéni befolyása a leányra bizonytal... jelentős.

NAGYNÉNI Ha felelősségre céloz abban, ami bekövetkezett, nem téved. Talán csak kevésbé ismer.

HANSEN Felelősség, igen, ez a jó szó. Cordeliáért.

NAGYNÉNI Ó, már jön is. Úgy látom: elbűvölő akart lenni, ha Johannes testvérét fogadhatja.

HANSEN Féltstvéreét. Hm. Végigmondom így is.

CORDELIA *(belép)* Megérti, ugye, ha üdvözlésként azonnal megcsókolom?

HANSEN Helyzetem nehezebb, de egyértelműbb ezzel.

CORDELIA Megnehezítem a másik arcán is. Istennem, mintha látogatásával Johannes jött volna hozzám még közelebb.

NAGYNÉNI Féltelenségéd áldozatait mégse a bábok közül válaszd...

HANSEN Meg tudná fékezni mosolyát is kissé? Hogy belekezdhessek.

CORDELIA Mosolyognék? Csak a Johannesével közös gyermekkor és ifjúkor titkait nézem boldogan, hisz végül mindezt Johanneszé lett.

HANSEN Úgy van: a titkok. De mosolyával talán elhamarkodottan ítélek.

CORDELIA Ugyanaz a hangsúly, gesztus. Jaj, beszéljen, beszéljen.

HANSEN Cordelia. Engedje szabadon Johannest.

CORDELIA Mit mond?

NAGYNÉNI A mosolyelhárítás sikerült. Én elhárítom alólad a bábokat.

HANSEN Nem tudja, Cordelia, mi az ami egy élet során, mint mondta:

Johannesz-

szé lett. A csábítást érzi, enged neki, de nem látja át. Tegye meg saját érdeké-

ben, ezzel jöttem el, de hozzá kell tennem: Johannes miatt is tegye meg.

CORDELIA A szófűzés is megindítóan, édesen ismerős. Hogy szolgálhat hát efféle érveket?

HANSEN A csábítást követő jegyesség szabadságot sejtet, s fogsába ejti, végleg, a lelket is. Az utolsó pillanata ez.

CORDELIA Szabadon? Johannest? De hisz szabad. Szabadságát szerette meg bennem, így mondta. Elutasításával tenném rabbá ismét.

HANSEN Pillantson olykorra szófűzés mögé. S ha már ifjúkora titkait nem ismeri, értse meg intésem azok következményeként.

NAGYNÉNI Ne rágd a körmödét, Cordelia.

CORDELIA A köröm az enyém, de kié Cordelia?

HANSEN Mindaz, ami Johannesben vonzó, szavait megszépíti, szemének csillogást kölcsönöz, másokat éppenséggel öngyilkosságba kerget.

CORDELIA Tőlem visszakérni fivérémet, hogy majd a halálnak adja át?

HANSEN Nem volt-e túl forró szerelmének heve? Bókjában nem keveredtek-e veszedelmesen a meghasonlott teológus kételyei az érzelmeivel gazdálkodni nem tudó, megvénült kamasz vágyával, hogy belevakuljon a maga szépségébe, hogyne kelljen látnia azt, amit nem látni azután úgysem tudhat majd?

CORDELIA Csakugyan: eleinte sokalltam szavaiban Istent, teremtést, örökkévalóságot, míg rá nem döbbsentem igazára, hiszen a világ azóta nekem is így mutatkozik meg éppen.

HANSEN Cordelia! Johannes, jól értsen meg, képtelen a szerelemre!

CORDELIA Miket beszél? Hisz tőle tudtam meg én is, mit jelent...

HANSEN Nem! Erejét ez végképp meghaladja, ezért emelt mindeddig nagyobb súlyokat. Kudarca nyomán tehát ezek nyomják azonnal agyon.

CORDELIA Arról a kudarcról beszél, melyért nálam jár közben éppen? S ha segíteni szeretnék is, kedves Hansen, s vissza kívánnám tenni vállára a korábbi súlyokat, hogy a szerelem könnyűsége ne terhelje többé, be kell vallanom: nincs hozzá elég erőm; szeretem, igen, de nem akaratom vagy képességem szerint, hanem mert ez történik velem, semmi nem szabadíthat meg ettől a szabadságtól, s nincs olyan súly, mely meghaladhatná ezt a könnyűséget...

HANSEN Istennem, ha nem olvastam volna mindezt már az egyik éjjelen!

CORDELIA Johannes hangját hallja belőlem? Meglehet. Ó, már én sem tájékozódhatom hangok és visszhangok között. S ez is jó.

HANSEN Csak nehogy későn döbbsenjen rá: hamis hangoknak hitt, amikor Johannest mégsem engedte szabadon.

CORDELIA Megbánni azt tudnám, ha mindebből akartam volna bármit is, de nem, higgye el! S vajon Johannes lehetne-e szabadabb, mint amennyire szerelmünkben szabad?

HANSEN Szavak már mit sem érnek. De imádkozni még megpróbálkozom. *(E)*

CORDELIA Még hány próbatételem lesz, míg elnyerem?

NAGYNÉNI Nézd meg a körmeidet, Cordelia.

CORDELIA Tudom, ez kislányok, ráadásul izgulós kislányok szokása.

NAGYNÉNI Nővé készülsz válni, s helyette gyerekké változol.

CORDELIA Izzadok is ilyenkor. Párás a testem, s beharapdálom az ajkamat.

NAGYNÉNI Nem szóltam neked amiatt, hogy hajadat többnyire kibontva hordod, hogy ruháidat itt-ott átalakítottad, úgymond: előnyösen, s a tükrökben olykor elmerülsz, mások csak legyintesz éppen...

CORDELIA A Jansen-lány már pirosíítja az ajkát, szemöldökét szénnel húzta ki, s egy ilyen szűk fűzőt öltött magára múltkor.

NAGYNÉNI Ó, neked effélékre nincs szükséged: ha Johannest látni készülsz, minden vonásod megszépülten ragyog, versenyt csillog ajkad, hajad és szemed, és mégis... Nem zongorázol már.

CORDELIA Minek? Leírhatatlan boldogító muzsika árad mindenünnen: belőle, belőlem, a világból, s ez mindig harmonikus, mindig magával ragad, mit utánozni nem tudok, s egymagam előhívni sem...

NAGYNÉNI Hát ezt érzem a körömrágásban is.

CORDELIA Micsodát? A zenét? A birodalom, melyről álmodtam, az enyém lett immár, csakugyan királynője vagyok, s ez mindaz enyém! a fák, a tenger, a testem; bejárhatatlan, végtelen gazdagság ez, tudod, egyszerre elérhetőlenül vonzó, s régtől ismerős.

NAGYNÉNI Cordelia. De a köröm...

CORDELIA Helyem lett, mindenütt! Hagyd háta körömöm! Hogy lehetsz ilyen kicsinyes?

NAGYNÉNI Mert a muzsika, amiről beszélsz, Johannes szerete, a birodalom, minden! rágatja veled körömödét, s erről én is tudok valamit. CORDELIA

Miről? Johannes szeretetéről?

NAGYNÉNI Erről az átalakulásról: amikor egyszerre minden megváltozik, mert minden a helyére kerül. Én is rágtam a körömömet, Cordelia.

CORDELIA Nem értem.

NAGYNÉNI Ide vezetett. Hiába szakadtak be tövig a körmeim, nem mertem elhinni, hogy a minden ára a minden. Nem mertem megérteni, hogy aki mindent akar, mert egyszerűen mást nem akarhat, annak mindenről le kell tudni mondania. Akár Johannesről is, hogy ezzel visszanyerje. Amíg szorongasz ezt a muzsikát hallgatva, amíg nem vágyaidtól párás a tested, amíg fogaid között morzsolod körmeidet, addig kislány vagy, pedig nővé kell válnod, mindenképpen. Azt akarom, hogy ezt az én történetemből értsd meg, Cordelia, s ne a sajátodból.

Johannesék szalonjában

JOHANNES Nemsokára indul a hajó. Nem csomagolsz? Kikísérlek.

HANSEN Gondolkozom, Johannes.

JOHANNES A sztrájk is újakezdődhet. Mindent kicseréltél Agnetének rendesen? Nem kis feladat: olcsóbb keserűs, biztonságosabb óvszer...

HANSEN Micsoda hang ez. Hogyan is érthetnéd te az efféle.
JOHANNES Töprengésed azt sejteti: talán neked sem volt egyértelmű.
HANSEN Miattad töprengek, Johannes. Illetve: miattad is. Szellemes vagy, szenvedélyes és éleselmű. Igen. És mégis: féltetek mindettől. Hogy mindez csak álarc, a te számadra is. Hogy te is félsz. S mindaz, ami benned előny, végül átokká fog számadra válni.
JOHANNES A jütländi lelkipásztor hajóindulás előtt rendszerint így prédikál, vagy kínákozott ehhez valamiféle konkrét alkalom?
HANSEN Kínákozott, Johannes.
JOHANNES Úgy legközelebb bízd rám, amit Agnete előírt neked, hátha elmarad a kofferen ülő rezignáció. Nos, indulunk?
HANSEN Cordeliánál jártam, Johannes. Minden ékesszólásomat összeszedtem, hogy rábírd: hagyjon el.
JOHANNES Mit beszélsz? Edvardtól ezek szerint nemcsak kulcsot kaptál, de néhány ötletet is. Remek. Ha már sem érteni, sem megbocsátani nem tudsz.
HANSEN Hiába.
JOHANNES Ó, tudtam én! A drága lány! Drága Hansen! A költészet mégiscsak a legnagyobb erő ebben a szerelemben! Cordelia a szerelemben megérfi egész jelentőségét, s ezért és ezáltal is engem szeret, vallásbölcseletileg szólva: szukcesszive kibontakozik a paradigma, s ez én vagyok.
HANSEN El kell vened feleségül, Johannes.
JOHANNES Lassabban, Hansen. Én még csak odáig tudlak követni, hogy a csábítás, bár elvetemült dolog, most mégis gyönyörűen sikerült.
HANSEN Igen, Johannes, nem szép dolog, ha valaki a lélek egyik oldalával s nem egész lelkével akar szeretni, ha szerelmét mozzanattá akarja tenni, ugyanakkora másiktól egész szerelmét elveszi. Ellenszenves dolog lenne, ha száz karod volna, hogy sokakat ölelhess; csak két karod van, s csak egyet kívánj, akit átölelhess.
JOHANNES És ha én mind a száz karommal csak ezt az egyet ölelném?
HANSEN Összeroppantod így, Johannes. És ezzel magadat is. Te azokkal a karjaidal is ölelni próbálsz, melyek imádkozásra, írásra, áldásra, könyöklésre, homlokdörzsölésre vannak, s Cordelia ezeket az érintéseket téveszti össze az ölelés hevével. Lelkét bekerítetted egészen, s száz karoddal, mint prédádat tartod, szorosan.
JOHANNES A hódításhoz ezeket is igénybe vettem, valóban. Hiszen ezek is enyéim. S a házastársi ölelés majd visszafejleszti a felesleges kilencvennyolcat, úgy hiszed?
HANSEN A házasságok mélyén ennél súlyosabb titkok is rejtve maradhatnak, mint amelyek téged erre a hódításra bírtak. Sőt csakis a házasság válthat meg ezektől. Hiszen a hódításhoz büszkeség kell, a birtokláshoz alázat, a hódításhoz hevülés és vágy kell, a birtokláshoz szerénység és türelem... Eddig úgy hittem: végképp elveszel ebben a szenvedélyben, de most, miután láttam és hallottam Cordeliát, tudom: csak így menekülhetsz meg.
JOHANNES Remélem, ettől az ötletedtől már megkímélted őt.
HANSEN De hiszen most jutottam csak el eddig a következtetésig. És ezért sem tudok mozdulni még. Szerelme meglepett, felkavart.
JOHANNES Látod: amit pusztá lényé csak sejtetett, szerelmében örökkévalóan létrejön. Hiszen a nő csak egyszer szeret.
HANSEN Csak úgy lehet örökkévaló, Johannes, ha feleségül veszed! Mennyivel gazdagabb a házastársi „enyém” az erotikushoz képest, mely nem csupán a csábító pillanat örökkévalóságában visszhangzik, hanem a tudat és erkölcs örökkévalóságában is! Tartsa meg Don Juan a kerti lakot, a lovag az éjszaka egét és a csillagokat, a házasság ege még magasabb!
JOHANNES Milyen szomorúan mondod ezt. S ezalatt szépen lekésed a hajót s Jütlándon néhány örökkévaló ölelést.
HANSEN Menni tudnék, ha az eljegyzésed ezt jelentené, de félek, hogy egyáltalán nem ezt jelenti, sőt, az ellenkezőjét...
JOHANNES Agnete ezek szerint a keserűsítő és a pomerániai köptető mellett megbízott fivéred szerelmének kicserélésével is?
HANSEN Azért is jöttem, nem tagadom, hogy megértessem veled: ez nem szerelem, s kétségbeesésedből rossz irányban keresel kiutat. Ám azóta olvastam naplódat, láttam Cordeliát, s áttöprengtem egy egész hosszú péntek délután, most pedig ülök a kofferemen, itt az este, s nemcsak szavaimból fogytam ki, de mintha a mögöttük rejlő hitből is; nem tudok visszamenni Jütlandra. Magam miatt nem tudok.

Esőben, utcákon

CORDELIA Ázzunk el, Johannes, kérlek, ázzunk el!
JOHANNES Túlzottan fel vagy hevülve, Cordeliám. Már játék közben is kipirultál, azóta pedig ideig futottunk a Királyi Játzókerttől.
CORDELIA Rendben, akkor fussunk tovább! Újra rákezdett, nézd!
JOHANNES Hagyj egy kis időt; hadd gyönyörködhessem benned! (*Liheg*)

CORDELIA De hiszen a karikák helyett egész délután az én röppályámat figyelted. Jólésett, bár győzelmem értékéből levon valamennyit. És zongorázni sem mentem...
JOHANNES Gyűrűk. És a táncoló Aphrodité.
CORDELIA Annyira voltak azok a gyalatlan karikák gyűrűk, amennyire csapzottan, ziláltan én Aphrodité.
JOHANNES Aphrodité Kallipügosz. A báj micsoda gazdagságát bontakoztatta ki benned ez a játék! Milyen könnyed voltál, milyen erőteljes! Ahogy végül feldobtad a gyűrűket, egészen magasra, hogy én már nem érhettem el, s rám pillantottál: éljen a szerelem!
CORDELIA Borzongok, Johannes. Mi az, hogy Kallipügosz?
JOHANNES Hm. Ehhez el kellene mondanom egy ismert vitát két görög leány között, s egy vizsgálatot, mely ezt követte. Egyébként talán megütköznél a jelzőn, melyet pedig egy ismert szobor utóbb halhatatlanná tett. Talán Pygmalion is effélebe szeretett bele.
CORDELIA Néha úgy érzem, azért van szükség valamennyi mítoszra és metaforára, hogy ezzel a költészettel pótolj az, ami hiányzik belőlem.
JOHANNES Szépfenekű.
CORDELIA Ó.
JOHANNES Ezek után talán nem kell elmondanom, mi tocsant a tengerbe egykor, amiből Aphrodité kelt ki utóbb, vagy hogy miért vagyok féltékeny erre az esőre.
CORDELIA Féltékeny? Akkor jó. Nagyon jó.
JOHANNES Mosolyod könnyűségét bámultam mozdulataidban is. Mely megmozdítja és felemeli a világot, omolják össze bármilyen bennünk és körülöttünk.
CORDELIA Érzem a kezed a vállamon, s ettől mégis a borzongás erősödik. Vedd el. Elvetted?
JOHANNES Milyen közel vagy hozzám, egész távolsággal együtt. Igen, a nő lényege az odaadás, és ennek az ellenállása formája.
CORDELIA Ellenállásom újabb formákat választ, borzongásomat megosztom veled, hátha ezáltal szavaid is elapadnak. (Csók)
JOHANNES Érted már, Lear király költője miért volt nagy anatómus? Cordelia szíve mégiscsak ajkán lakik.
CORDELIA És hogy tudnám kilakoltatni szavaidat a tiédről?
JOHANNES Akarod? Hiszen az épp olyan, mint misztikus imája: akkor a legteljesebb, amikor végképp nincs mit mondania.
CORDELIA Hallak és látlak, és mégsem értelek. Milyen jó így.
JOHANNES Milyen lágyan, milyen finoman simulsz, csókolsz, érintesz engem: ez még csak sejtés a szerelemtől, gazdag és káprázatteli. CORDELIA Miért, mit kívánnál mindjárt az első esőben?
JOHANNES Kivánnék? Hiszen kívánni ezt sem tudtam, csak kapom s fürdök benne, mint kegyelmekben szokás, hiszen szereteted, amit rám sugárol elég lenne két világnak is: a lentinek és fentinek egyaránt. Kissé még túl is csordulna rajtuk.
CORDELIA Ó, itt is a kóbor kutyák! Mennyien lettek egyszerre!
JOHANNES Áldott kutyák, ha miattuk szorosabban simulsz hozzám.
CORDELIA Ó, Johannes, ez még túl szoros.
JOHANNES Áldott „még”. Igazad van: a győztes lázadás után szerelmes ifjak árasztották el az utcákat, s mintha légycsapóval járna valaki, csattantak sorra a csókok. Milyen szomorú volt az erotikus kézművesek arca, milyen suták e szerelmi tettlegességek...
CORDELIA Arcátlanság lenne az esőtől, ha most elállna. Jupiter szenvedélye ily mulandó?
JOHANNES Megszégyenülten távozik, ha szenvedélye tárgyát én tartom karomban.
CORDELIA Nem félsz attól, hogy féltékenyvé teszed?
JOHANNES Tudod, Cordelia: élt egyszer egy nemzetség a földön, emberek voltak, ám mindegyik elég önmagának, nem ismerték a szerelem belső egyesülését. Hatalmasak voltak: meg akarták ostromolni az eget, s Jupiter félelmében úgy osztotta meg őket, hogy egyből kettő lett: egy férfi és egy nő. Azóta, ami egyszer egy volt, csak a szerelemben fonódhat össze ismét, ám egy ilyen egyesülés erősebb, mint Jupiter, erősebb, mint az ősi egység, mert a szerelem egyesülése, igen, Cordelia, Istennél is magasabb.
CORDELIA Istennél?... Végre elmentek a kutyák. Csak ez a két csapzott maradt. Milyen kedvesek. Johannes! Nézd! Mit csinálnak?
JOHANNES Menjünk mi is, Cordelia. Lehet, hogy egykor a kutyák is kétakörűk voltak, mint a mostaniak, s vágytalanok?

Kottakereskedésben

JANSEN Csakhogy megjöttél, Cordelia. Negyedik órája várlak.
CORDELIA Csakhogy? Negyedik? Szegénykém...
JANSEN Hogy nézel ki? Csupa víz a hajad, a ruhád. Át kellene öltöznöd, szárazba, azt hiszem.

CORDELIA A hajam? Csúf nagyon? Szívesen borzongok még egy kicsit.
JANSEN De hiszen játszani jöttél, nem?
CORDELIA Egész délután a Palotakertben játszottunk Johannesszel.
JANSEN Csak tudnám, mit fogunk csinálni Szent Ivánkor.
CORDELIA Ó, a ruhám is rám tapadt egészen. Szent Ivánkor? Át kell ugrani azon az éjszakán a tüzet, úgy tudom.
JANSEN Anélkül is megpörköldöhetünk, Cordelia.
CORDELIA Miről beszélsz?
JANSEN A koncertünkről. Az udvar előtt.
CORDELIA De hiszen hol van már... az udvar.
JANSEN Részvétlen vagy, s örömdömben gögös is. Pedig eljegyzésed nem volt egészen szabályszerű.
CORDELIA Egyetlen érzésem sem az. S ha Johannesszel gyűrűt váltunk rendszeren, s nem csak dobálunk egész délután, úgy lenne még udvar?
JANSEN De hiszen van udvar, csak a lázadó várostól távolabbra húzódtott.
Cordelia! Olyan üres minden, amióta nem zongorázunk!
CORDELIA Egyszer tudtam leülni csak a zongorához. Nincs... miért.
JANSEN Megér ennyit egy gyűrű, Cordelia? Itt állsz szétázott hajjal, divatjamúlt ruhában, készen arra, hogy azt az utat, mely a művészet magasabb köreibbe s világába vezetne, örömdömb eltorlaszold.
CORDELIA Ó, egy gyűrű ennél kevesebbet sem ér meg. Bármikor visszacsérelném arra az aranyfonálra, mely teaszütemények csomagját s szerelmeseket tud egybefűzni. Ámde a kávéház, ahol efféle fonalat tekertek a papírra, nincs már meg, mint az udvar.
JANSEN Kifogásaid átlátszóak, vonakodásod kicsinyes. És ha játékunkkal jutalmaznánk a lázadás ifjú hőseit?
CORDELIA Úgy az udvari zenéből kintornát kellene csinálnunk.
JANSEN Tedd meg, kérelek, az én kedvemért.
CORDELIA A kedvedért? Te is küzdöttél a köztársaságokkal? ...
JANSEN Én nem, de Edvard... igen. Oroszlánként.
CORDELIA Akit zenével szelídítenél magadhoz.
JANSEN Hiszen te is ezt az utat követted. Edvard egyébként az új hatalom egyik oszlopa.
CORDELIA Oszlop? Oroszlán? Szegény Edvard.
JANSEN Nézz a tükörbe: szegény Cordelia.
CORDELIA Talán csakugyan különösen festek. De tudod, mennyire nem számít? Nem, nem tudhatod. No, Isten veled.
JANSEN Cordelia! Könyörgöm, mondj igent!
CORDELIA Jaj, értelek már. Igen, igen. Csak... épp ne most. És tudd meg előbb: igényt tart-e négykezesünkre az új hatalom?
JANSEN Igazad van! Az új ruhámat veszem fel, s megtudom. A dekoltáltat, a finomabb csipkével.

Tengerparton

JOHANNES Meg kellene dörgölnöm képzeletem szemét.
CORDELIA Dörgöld tehát, s talán káprázatként szertefoszolom akkor.
JOHANNES Épp ettől félek, s maradok mozdulatlan.
CORDELIA Ezek szerint én is maradhatok.
JOHANNES Cordelia. A... hajókhöz jöttél?
CORDELIA Hogyne. Milyen... hajókhöz? A vízhez jöttem.
JOHANNES Az, amelyik nem köthetett ki azon a délutánon, most sokadmagával együtt érkezik.
CORDELIA S azért ez a ború, Johannes?
JOHANNES Pedig nem akarom kedvedet szegni, ha ezek fogadása vezetett ide, a partra, ahova a sok valóságos hős mellett kilép majd megannyi gyáva dán, akik csak felkapaszkodtak a politikai gőzösökre.
CORDELIA Nem, nem tudtam rólok. Kedélyem nyomában vágytam ide: a felhők! Tenger. Vízipókok. Fények a langyos és csillogó homokban.
JOHANNES Ha háttérként láthatom a partot, úgy melankóliám azonnal az öröm hírnökévé változik.
CORDELIA Azt hiszed, olyan nehéz kifürkészni a te útjaidat? Reggelre olyan... szűkké vált a szobám. Vagy álmaim voltak túlzottan tágasak? Lejöttem az utcákra, ám bővebbek azok sem voltak. Így hát épp akkor kezdtem a tenger tágassága után vágyódni, amikor úgy sejtettem: utad errefelé vezet. Nem tudtam, hogy mélabúddal készülsz megcsalni éppen.
JOHANNES Angyalian tévedsz, Cordeliám.
CORDELIA Amióta Hansen nálunk járt, már értem, miként cseng össze szomorúságod s ez a birtokviszony.
JOHANNES Kedélyemet félreérted, miként a birtokragot. Hiszen az én istenem nem az az Isten aki az enyém, hanem akihez én tartozom. S így van ez mindennel, ami lényeges: hazával, reménnyel, hivatással.
CORDELIA Így felelősségem, látod: még nagyobb. Vagy az bánt, hogy meg-leptelek? Vagy feltámadó szenvedélyem árnyéka rettent meg?

JOHANNES Egész életemre már csak az irántad érzett szerelmem vet fenyt, Cordelia!
CORDELIA Hallott-e már a tenger ennél szomorúbb vallomást? És mégis, mennyivel forróbb, mint az udvarlás szabadon engedett, bódító gözei.

Ágyülvések

JOHANNES Halod? Az érkező hajórajt díszlövészekkel fogadja a város. Dánia saját szabadságának csapdjába esik.
CORDELIA Ha visszafordítatom a hajókat, el tudnál mosolyodni akkor?
JOHANNES Mit sem segít. Az a szabadság, melynek szokás vagy törvények szabnak keretet, csak az Edvardok világában lehet otthonos.
CORDELIA Amikor eljegyzésünknek híre ment, Edvard megjelent nagynénémnél, bejelentés nélkül, feldúltan, hirtelen, s keserűen, hosszan fejtegette, hogy ez lehetetlen, képtelenség, tévedés.
JOHANNES Igen, az eljegyzés az Edvardok világában a szerelmet betetőzi, s a helyére lép, ezzel pedig meg is szünteti.
CORDELIA Azt is elmondta még nagynénémnek, hogy ebben az új hatalomban jelentős szerepet kapott.
JOHANNES És a régi tévedését ismétli benne meg. Amit törvényesen birtokol ugyanis, annak még egyáltalán nem ura, s minél több biztosítékra van szüksége, annál kevésbé. Az efféle szerelemben is így van ez: a külső kötelék mindig akadály. Az odaadás csak szabadon lehet teljes, csak így lehet valódi.
CORDELIA Mondd csak, Johannes, az efféle itt ami eljegyzésünkre is vonatkozik? Rám is? Rosszkedvedet így kell megértenem?
JOHANNES Ha létezik vigasz, Cordelia, úgy általad létezik.
CORDELIA Milyen hangsúlyos ez a ha! Johannes.
JOHANNES Vagy egyszerűen a boldogság ajtaja nem befelé nyílik, hogy neki-rohanva benyomhatnánk, hanem kifelé tárul, s így nincs mit tenni.
CORDELIA És ha együtt folytatnánk tovább a sétát? Tudom, hogy utad ilyenkor merre vezet.
JOHANNES Nincs mód azokra a sétákra többé, melyek egy kis tengeröbölben végződni tudtak, ahol a végtelenség látását próbálgattuk egykor. Tanárom, sétálótársam, Blackfeldt eltűnt.
CORDELIA Éntőlem pedig félted a bánatod.
JOHANNES És ha téged féltetek a bánatomtól?
CORDELIA Ha eredete csakugyan a végtelenbe nyúlik, úgy nem kell félned: amióta szeretlek, ott egészen jól kiismerem magam.
JOHANNES És ha életösztönöm tart távol tőle téged? Tudod, amikor egy görög hős, Epaminondasz megsebesült a montinei csatában, nem engedte, hogy sebéből a nyilat kihúzzák, mindaddig, amíg meg nem hallotta, hogy a csatát megnyerték, mert tudta, hogy gyógyítása a halálát fogja jelenteni. Ha lett volna szerelme, bizonytalán küzd azért, hogy kihúzza a nyilvesszőt, mely minta bánat fúródott bele. de hát nem ez jelenti-e biztosabb pusztulását?
CORDELIA Ezt szerettem volna meg benned, Johannes? Ez csábított volna el csakugyan: a kétségbeesésből támadt szenvedély? Vagy ezzel próbálok csalni magam: hogy míg te engem megváltottál sorsomtól, boldogtalanságomtól, amit én is véglegesnek hittem, addig én éppenséggel végső boldogtalanságodat kell, hogy tudatosítsam benned?
JOHANNES Rendben, Cordelia. Menjünk tehát.
CORDELIA Nem, te nem lettél szabad, Johannes. A bánatod még nem enged szabadon. Látod: itt őrzöm azt az aranyszínű szalagot. Amikor kaptam, még boldog voltál és szabad. Újra azzá teszek. S azért tudom és merem, mert véglegesen biztos vagyok mibennünk.
JOHANNES Miért nem jössz hát, Cordelia? Ó, azt hiszem, most nem értesz engem.
CORDELIA (lehúzza a gyűrűjét) Itt már nem kellene szavak. Csak egy mondat, ami mindjárt eszembe jut.
JOHANNES Nagyszerű lány vagy, Cordelia! Ha eddig nem szerettem volna beléd, immár bizonyosan elvesznék szerelmemben. És mégsem értesz!
CORDELIA Megvan! Éljen a szerelem! Ez az a mondat! (És Johannesnek dobja a gyűrűt)

Johannesék szalonjában

JOHANNES Minek köszönhetem látogatásodat ezen a kései órán? EDVARD A memóriámnak, ha épp köszönni kívánod. Itt felejtettem az ünneplő-ruhám...
JOHANNES A forradalom tehát ünnepségben folytatódik, és éppen éjszaka?
EDVARD De most nem fogom kölcsönkémi hozzá a rövidszárú csizmad.
JOHANNES Miért ne. Lábbelím meggyőződésével efféle ünnepség összefér.
EDVARD Iróniád ellen nem győzelemmel, de igazammal vagyok felvértezve.

JOHANNES Immár a lábad is fel van vértezve a nagy alkalomra.
EDVARD Csakugyan nagy: a király feleskuszik az alkotmányra.
JOHANNES És ezt a republikánusok is győzelmüknek tekintik?
EDVARD A republikánusokból párt alakul, s ez a szabadság és demokrácia nagyobb szolgálatára lesz, semmint egy erős szakos trónfosztás lehetne.
JOHANNES És mondd csak, mire esküszik fel az alkotmány?
EDVARD Igen, humorát veszíti el legelőször az, aki elaljasul. Nem láttad, mi történik a városban, vagy megvakított rablott szenvedélyed?
JOHANNES Nemcsak láttam, de tapasztaltam is, szenvedélyemtől élesebb tekintettel. Mert csakugyan a szabadsághoz vezet személyes szabadságom oly sokféle korlátozása: torlaszok között, feltépett barikádok mentén, fegyveres és borostás fiatalok gyanakvó pillantásaitól kísérve?
EDVARD Egy ország lett szabad: előbb a tekintetek, majd a sajtó, s csak azután az utca és végül az alkotmány. Mit láttál te ebből a csodából: a torlaszokat, melyek sétáidban akadályoztak.
JOHANNES Attól tartok, a szabadság nem csoda, kiváltképp nem ez a közjogi-lag körülöcvekelte új házirend, melyben a börtönlakók megemelt fejadagokat s hosszabb sétákat irtak meg maguknak...
EDVARD Minden szavadnál beszédesebb érvényes nemzetgyűlésünk, működő demokráciánk, melyet neked is kivívtunk, Johannes, mert azok a fiúk, akik életüket kockáztatták volna mindezért, nem kérdezték, hogy a szkeptikus és rezignált bölcselőként is meg kell-e halniuk, hanem mentek, s meghaltak volna érted is... Mondd csak, a nyakkendődet is?
JOHANNES Vidd csak. Azt hiszem, forradalmatokban sokkal több a rezignáció, mint megannyi bölcselőben; vereségetek ezért is szükségszerű, mert a politika soha nem töltheti be a vallásban keletkezett hiányt. A barikádok is rossz helyen voltak felállítva tehát: azokat osztották ketté, kik nincsenek is oly távol egymástól, lám, holnap immár együtt ünnepeltek.
EDVARD Johannes, talán még nem késő, tudasd a felkelt néppel, hogy eltávolítottak a saját maguk emelte barikádok között.
JOHANNES Tudod, Edvard, a tömeg, mint etikai és vallási kérdések bírja, mindig igazságtalan. A kisebbségben maradó igazság legyőzetését pedig örökkévalóvá teszi a ti demokráciátok. S bár az ember lényege mégiscsak személyisége volna, új birodalmatokban ez kétfelől is barikádok közé szorul.
EDVARD Értem már azt is, mi csak kőszá hírként ért el engem. Ha ennek csak felét mondtad el a bűnök egyik, ártatlan áldozatának...
JOHANNES Áldozatokkal mostanában nem beszéltem, a jövőendő áldozatok pedig hallgatnak egyelőre.
EDVARD Cordelia vajon nem áldozat? S eljegyzésedet nem bontotta fel?
JOHANNES Értem mára csizmát! A nyakkendő! A látogatást!
EDVARD Hiszen forradalmak előtt minden felborul: itélőerő, józanság; s Cordelia érkekeit biztonnal ez zavarta meg. No és talán, ha boldog szerelmekre lett volna bízva, úgy Dánia még nem lenne szabad.
JOHANNES Cordeliával olykor beszélünk rólad. S ha emlékszel szavaimra még: ki tudja, milyen utat választ személyes üdvözlésünk...
EDVARD Nem, köszönetemet nem csikarhatod ki! Talán csakugyan így volt megírva minden: szabadságunk jutalmát benne elnyerhetem. Hiszen ha téged elhagyott, aligha terveidet követte...
JOHANNES Csakugyan nem hittem, hogy Cordeliában a szerelem olyan merész virtuózúra talál, ki könnyedén lép túl mindazon, ami a köznapokban beteljesedést jelentene! Akit úgy tudok magammal ragadni egy mélyebb, istenibb szenvedély felé, hogy leolvadjon rólunk minden konvenció, s mi más volna egy eljegyzés, ugyan? Ezzel kötő még erősebben magához: ez az erotikus salto mortale nemcsak csábító, de mintegy bizonyosága vakmerő lelkének. Nem mondom persze, hogy nem sugalltam: mintegy visszavonulással hoztam mozgásba őt, utánam menekülve kerülhet hát végképp birtokomba. És mégse siess most, Edvard. Ki tudja, mit hoz csakugyan a felvonásvég?

Cordeliák szobájában

JANSEN Ne nyisd ki a zongorát, Cordelia, nem tudnék most játszani...
CORDELIA Mi sem könnyebb. Csak a kedvedért akartam.
JANSEN Csakugyan? Nem így hittem.
CORDELIA Négykezesünk tehát nem érdekli a forradalmárokat.
JANSEN A négykezesnél mélyebb és dánabb hagyomány a tűzrakás Szent Ivánkör. Ezt mondta Edvard, és megszorította a kezemet, így.
CORDELIA Au! Ilyen körmökkel?
JANSEN Azóta háromnegyed órát könyököltem a zongoránál, némán...
CORDELIA Azért jöttél tehát, hogy ezt elmondod nekem?
JANSEN Nem csak. Edvardnak nagyon jól áll a szakáll. Nagyon férfias. Megszorította a kezem. Bár... némi fájdalomt okozott.
CORDELIA Úgy a következő kézszerítés előtt vágasd le a körmeit.

JANSEN Nagyon elgondolkodó vagy, Cordelia... Terád kérdezett. Engem is csak azután ismert fel, hogy téged említettem. Én megértem, ha zavart vagy. Boldogtalan...
CORDELIA Zavart? Lehet. De boldogtalan nem, egyáltalán...
JANSEN Ne mondd el Edvardnak, hogy felbontottad az eljegyzésedet!
CORDELIA De hiszen az eljegyzés híret sem közöltük senkivel.
JANSEN A városban mégis elterjedt. De valami... elkezdődött közöttünk. Ne előzd meg ezt szabadságod hírével, kérlek!
CORDELIA A szabadságban igazad van. Az, úgymond, felbontott eljegyzésben is. Csak hogy mindez éppen a szerelem kezdetét jelenti.
JANSEN A barátságunk kedvéért tedd meg akkor, kérlek!
CORDELIA De hát mit tegyek meg?
JANSEN Ne siess betölteni Johannes helyét! Hiszen bár kaptam szép csokrokat, forró kis levélkéket én is, ezt még soha nem éreztem, amit most! Edvard azelőtt kétszer járt a kottaboltunkban. Hát ha egykor benned keresett engem, csak nem tudta még.
CORDELIA De hiszen Johannes helye csak Johannessel tölthető be: ezért bomlott fel az eljegyzés, mint egy tökéletlen kötés, melyből a szabadság közelsége hiányzik éppen. A fémnél, tudod, erősebben köt össze ez az aranyfonál, mellyel nem győzők játszani azóta.
JANSEN Ezek a te szavaid volnának, Cordelia? Történhet-e egy lánnyal fontosabb dolog, mint hogy eljegyzik végre? Lehet-e ezzel úgy játszani, mint egy... selyemszaggal?
CORDELIA Nem tudom már, melyek az én szavaim, s melyek Johanneséi. Boldogan kezdem elveszíteni magam, s csakugyan nem történhet velem ennél fontosabb. Csak attól félek: nem tudok benne elveszni egészen, s ha nem adhatom szabadon és teljesen magam, úgy ő sem lehet ugyanígy az enyém. Mit számít mindezekhez képest egy gyűrű?
JANSEN Azt elhiszem még, hogy a zongorát a kedvemért nyitottad ki csupán, de miért komorultál el ennyire az utolsó szavakra?
CORDELIA Merem tudom, hogy mindezt éppen öröm vagy fájdalom kíséri. És mégis: így jó, éppen így.

Tengerbőlben

JOHANNES Vigyázz a lépteiddel, könnyen egyensúlyát veszti, aki mélyre száll.
CORDELIA És mit veszíthet az, akinek egyensúlya már rég oda?
JOHANNES A cipőjét például. Tessék.
CORDELIA Milyen langyosak a kövek. Inkább leveszem a másikat is.
JOHANNES Nem jöttem ide azóta... Istenem.
CORDELIA Túlzottan hevesen vágytam titkod után? Mondd, Johannes.
JOHANNES Ösztönöd talán helyesebben működött, mint a félelmeim.
CORDELIA Nem féltékenység és nem kíváncsiság sarkallt, hanem... szeretet. Aggodalom. Mindig veled van ez a fűzet?
JOHANNES Talán segítségemre lehet, hogy megérts. Addig pedig elég nagy kettőnknek. Ráülhetünk.
CORDELIA Kallipügosz. Látod, ezt sem feledtem.
JOHANNES Látod, tavirozsák. Milyen pontosan működött ösztönöd akkor is, amikor, legelőször talán? nem akartad észrevenni őket.
CORDELIA Most azonban gyönyörűnek találok valamennyit. S miért a félelem, Johannes?
JOHANNES Azt hiszem, szenvedélyeink mögött is ott húzódik a mély, a félelmetes éjszaka, melyből a szerelem virága szárbá szökken. A gondolatfél attól, hogy a sötétségbe vesse magát, ahol a gyökerei vannak.
CORDELIA Érzed a kora nyári napsugarakat? Kabátomat leveszem...
JOHANNES Tudod, én a tavirozsa kelyhén gyökereit is látom. És én egy régebbi egyházi tanításhoz csatlakozom, amely a melankóliát a főbűnök közé sorolja.
CORDELIA Vetközésembe hajam is kibomlott. Tetszik, Johannes?
JOHANNES Hallgass végig. Milyen sűrű, sötét a hajad... Jütland nekem nem csak egy távoli vidék. Gyerekkoromban úgy gondoltam: ha a föld csakugyan gömbölyű, úgy Jütland Istenhez közelebb van. Akkor még nem tudtam, hogy később oda akarok költözni, egy gyerek miatt.
CORDELIA Johannes, a szerelem bűne nem lehet a melankólia. JOHANNES Igen, a melankólia eltűnt már, mint Blackfeldt. Csak hogy a szerelmi mámor, mint minden bódulat, kétféleképpen hathat: felfokozott életörömet vagy átláthatatlan szomorúságot okozva...
CORDELIA Igen, ezt én is érezni tudtam. Magányom, mely számomra elég volt, sőt, olykor örömteli, végleg oda. És mégsem hiszem, hogy a szavak segítenének...
JOHANNES Hallgass végig, kérlek. De így... nem tudom folytatni.
CORDELIA És hát ha jobban értelek akkor, amikor hangodnak, melegednek, jelenlédnek örülsz, Johannes?

JOHANNES Nem. Így félreértesz, vagy egyáltalán nem akarsz megérteni.
CORDELIA Vagy éppen te félsz megérteni engem?
JOHANNES Talán igazad van a félelemben, ám ehhez valamit el kell mondanom. És ez nem lesz könnyű egyikünknek sem.
CORDELIA Már ennyitől is libabőrös lettem, látod?
JOHANNES Fázol, Cordelia?
CORDELIA Dehogy. Ha fáznék, Johannes, közelebb húzódnék hozzád, hiszen ha szorosan karjaidba zársz, s én szorosan karjaimba zárlak, akkor nem lesznek kérdések többé, mert mindenre választ ad ez az ölelés.
JOHANNES És ha ezt a mozdulatot Isten vétőzza meg?!
CORDELIA Miért nem bizod magad most az ösztönödre? Miért nem hiszed, hogy az Ő akarata szól hozzád, belőlem is? Érzed, milyen hevesen, vágyakozóan ver a szívem?
JOHANNES De hiszen éppen ettől félek... Az öböl mélyén, úgy mondják, egy forrás igyekszik a tengerbe. Mintha az átváltozások korában élnénk, s elvárszolt szerelmeseik egyesülnének ott, a mélyben.
CORDELIA Miért nem erről szólni hát számokra ez az öböl?
JOHANNES De hiszen erről szólt rettegésem is. Csakhogy hol a mélység? Hol az átváltozás?
CORDELIA Azt hiszem, én már tudom, Johannes. Emelkedjünk fel ebből a mélységből.
JOHANNES Attól félek, hogy még egyáltalán nem vagyunk mélyen, Cordelia-ám.
CORDELIA Johannes. Kérlek, kísérsz haza.

Johannesék szalonjában

JOHANNES Micsoda meglepetés! Haza sem mentél vagy ismét feljöttél?...
HANSEN Sajnos, hazamentem.
JOHANNES Vagy az út lett az otthonod: Jütland és a főváros között?
HANSEN És most azt hiszed, kitűnő humorod van.
JOHANNES Természetesen megint csak teendők sorával megrakottan?
HANSEN Legutóbb mindent a hajón hagytam. Igazad van: kalaptű, övszer, keszű... mi köze ezeknek az én életemhez?
JOHANNES Hansen, talán nem értettél meg egészen.
HANSEN Előbb csakugyan nem. Kész lettem volna feledékenységnek nevezni Agnete előtt ezt az... elhatározásomat. Hazatérve azonban minden meg-változott.
JOHANNES Meghallgatlak majd, Hansen, de most... segítened kellene.
HANSEN Segítenem?! Tegnapelőtt megállt kezemben az ostya úrvacsora-osztáskor, majd annyira remegni kezdett, hogy csak két kézzel folytathattam tovább. A konfirmáció előtt egy tizenhárom éves kislány legegyszerűbb kérdéseire sem tudtam válaszolni, amikor az arcomba nézett, s a házastársi boldogságra kérdezett. S amikor a vasárnapi prédikációra gondoltam, egyszerre olyan üresnek éreztem magam, mint egy hirtelen kiapadt kút; szinte elmenekültem előle. És immár Jütlandon is forradalom zajlik: leverik a címerket, betörik a bíró ablakát; ami örökkévalónak tűnt még pár hete, egyszer-re szétporlad, átperog az ujjaim között.
JOHANNES De miért mondd ezt ilyen szemrehányóan nekem, Hansen?
HANSEN Figyelj hát. Agnete rettenetesen, iszonyúan megváltozott. Lefogyott, elgondolkodóbb lett, de szeme mégis úgy csillog, mint lánykorában...
JOHANNES Változása bizonyonnan belőled ered, illetve kételyeidből, melyek legutóbb itt rád törtek hirtelen.
HANSEN Mindezek eredete pedig te vagy. Hiszen meg kellett értenem, hogy Jütlandon talán végképp egyedül maradok, nélkülöd tehát, noha nélkülöd éppen azt nem tudhatom: miért is élek ott.
JOHANNES Nem egyedül maradsz, hanem Agnetével.
HANSEN Nem. Agnete is egyedül marad. Ezt értettem meg itt legutóbb, amikor szerelemről és házasságról beszéltünk, s ezt láttam meg azután Agnete változásában is.
JOHANNES Elismerem felelősségemet abban, hogy nem tudom letenni a vizsgámat, s nem lehetek lelkipásztor Jütlandon. De Agnete változásában hogyan ismerhetném el ezt?
HANSEN Johannes. (Csend) Agnetét egykor te mutattad be nekem. Mélységes összhang fűzött össze benneteket, s ennek mindaddig önzetlenül örültem. Így vágytam közös életünkre. Míg meg nem láttam Agnete kétségbeesését sikertelen kísérletei után, hogy téged általam! Cordelia által! bármilyen áron, de Jütlandon tudhasson...
JOHANNES Ne folytasd! Ne mondd ki, amit kérdezni akarsz...
HANSEN Felelj, Johannes, mi volt köztetek?
JOHANNES Ne alázz meg minket ennyire, Hansen!
HANSEN Helyesbíték: mi van köztetek?!JOHANNES Vége. Nincs segítség.
HANSEN Tekinthesem ezt beismerő vallomásnak?

JOHANNES Mondjam azt, hogy évek óta nem láttam őt, hogy közös leveleket írtam nektek?... Nem, nem folytatom.
HANSEN Nekem Agnetén kívül immár nincs senkim, de hiszen tudod.
JOHANNES Mindaz tehát, amit a házasság fölényéről mondtál, mely megtartja az időben az aszsonyt, míg a csábítás kilendíti belőle, mely az álom és illúzió világával szemben a valóság gazdagságával ajándékozza meg: elenyészett? Hogy a pogány mozdulaton túl, melyet Erősz sugall, minden embernek meg kell tennie a keresztényt is, mely rezignáción alapul ugyan, de a házasság szférájába emel?...
HANSEN Meddig élvezted még olcsó fölényedet?
JOHANNES Te éltél Agnetével, csak te tudhatod: osztozott-e veled ebben a rezignációban, vagy őrzött magában valami titkot, melyhez nem juthattál közel, olyannyira csak önmagad s szerelmed megmentésére figyeltél, hogy elfelejtetted: mindez mit is szolgálna...
HANSEN A titokról! Arról beszélj végre!
JOHANNES Emlékszel, milyen magabiztosan feleltél nekem legutóbb a kikötőben, hogy szerinted száz fiatal férfiből, aki a világban tévelyeg, kilencvenkilencet a nő fog megváltani, egyet pedig a közvetlen isteni kegyelem?
HANSEN És emlékszem ellenvetésedre is, hogy nem vagyok erős a számolásban, mert egyetlen helyet sem tartok fenn annak, aki csakugyan és végleg elvész...
JOHANNES Nos, hátha nemcsak megmentésedre vállalkozott egykor Agnete, hanem valami mást várt volna tőled, amit nem adtál meg neki?
HANSEN De hiszen jó férje voltam. Csak azt nem adhattam meg neki, amit a csábítótól várhat... Ezt egykor... te adtad meg neki?!JOHANNES Kimondtad, vége. Ennél mélyebbre nem sülydhetünk.
HANSEN A naplódát olvasva ezt kellett megsejtenem...
JOHANNES Jól érts meg Hansen: attól a hajnaltól kezdődően, amikor te szedtél fel a pocsolyából, és bizonynal amiatt, soha senkit nem tudtam a szó teljes és végső értelmében elcsábítani.
HANSEN Hogyan? De hiszen...
JOHANNES Jól értetted.
HANSEN Cordelia?
JOHANNES Ő, igen, ő merész repülése során a valóság szárazföldjét, az eljegyzést s az efféle konvenciókat elveszítette szem elől, de éppen ezért látja mind tisztábban azt, amit saját nőisége jelent...
HANSEN Ne ilyen körmönfontan, Johannes. Ez nem ilyen... szellemi.
JOHANNES Nem értd, hogy nekem talán éppen az a sorsom, hogy túlzottan, egyesegyedül szellemi legyek, szinte tiszta szellem! Hogy ez kíméljen meg a beteljesülés csalódásától az ígéretek gazdagságával szemben! Tudod, milyen rettenetes ez?! Igen, az üdvösségemről van szó, s nem a szerelemről pusztán, de a hitemről! Ezért van az, hogy minél boldogabb vagyok napközben Cordeliával, annál kétségbeesettebben hanykolódok éjjel az ágyamon...
HANSEN Semmi nem válthat meg mindaddig, amíg egyedül hanykolódsz.
JOHANNES Hogy Cordelia ne váljon Agnetévé. Hogy ne veszítsem el a hitemet.
HANSEN Gondolatmenetedből pusztán egyetlen láncszem hiányzik.
JOHANNES Tudom, mi következik!
HANSEN Agnete szavaira emlékszem. És most értem csak, mit is mondott velük: hogy te soha, de soha nem voltál szerelmes.
JOHANNES Igen, így van. Onnan tudom, mert most az vagyok.
HANSEN Hát miért nem hiszed akkor, hogy a szerelemmel minden lehetséges?
JOHANNES Mert a szerelem mégiscsak kegyelem. Ha egyáltalán méltóvá válhatunk rá, el tudjuk-e viselni akkor? Nem ez lesz-e a végtelen látása? A minden?

Cordeliák szobájában

NAGYNÉNI Tehát már tegnap itt volt az üzenet?
CORDELIA Küldönc hozta. Röviddel azután, hogy Johannestől elbúcsúztam.
NAGYNÉNI Mert azt hiszed, minden levél csak a tiéd lehet...
CORDELIA Soha nem volt még egyszerre olyan közel és távol Johannes, mint tegnap. Merő érzékiség, akit mégsem ölhetnek át.
NAGYNÉNI És ennyit késeleksz mégis az átadásával. Szívtelen vagy.
CORDELIA A testemen viseltem előbb a levelet, és nem tudtam: a végső búcsú sorait viselem vagy a végső egymásratalálását.
NAGYNÉNI És összegyűrted. Meg elmázolódtak itt... a sorok.
CORDELIA Verejtkeztem, fáztam, reszkettem, vágyakoztam... Mindent átéltem ezen a délutánon. Kár, hogy épp egy neked szóló levél alkalmaként.
NAGYNÉNI És ha ezért nekem nem lesz többé alkalmam arra a találkozásra, melyre... tizenhat éve készülök? Hiszen olvastad!
CORDELIA Éjszaka olvastam. Te már aludtál. De... miért ne lenne alkalmad?

NAGYNÉNI Holnap már nem lesz Dániában. S ide negyven mérföldre vár. És tudod, Cordelia, ha lett volna legalább egyetlen pillanat, amire emlékezni tudnék, ami visszavonhatatlanul az enyém lehetne, de nem, nem volt ilyen pillanat, míg az egész mégiscsak visszavonhatatlan...

CORDELIA Még csak késő délután van.

NAGYNÉNI Mire gondolsz?

CORDELIA A történetedre. A tanúságaira, a sajátom nyomán. Talán: helyett. Hogy mindent oda kell adnia annak, aki mindent akar. A legdrágábbat kell feláldoznia, ha méltóvá akar válnia legdrágábbra. S te egy éjszakai utazást sajnálnál postakocsin?

NAGYNÉNI Hogyan? Most? Ilyen hirtelen? Készületlenül?

CORDELIA Mi más volta tizenhat év?

NAGYNÉNI Nem, azt hiszem, már nem lehet.

CORDELIA Nem lesz másik tizenhat év. És postakocsi sem lesz. Az utolsó még elérhető.

NAGYNÉNI És te? És téged? Itthagyalak?

CORDELIA Nincs más választásunk, azt hiszem.

Sötétben, ugyanott

CORDELIA HANGJA Jöjjön hát, ne féljen a sötétől.

JOHANNES HANGJA Meglepett... az üzenete. Itt vagyok...

CORDELIA HANGJA Szégyelltem, hogy az öbölben... végig sem hallgattam

JOHANNES HANGJA Ha végighallgatott volna, most én szégyenkeznék.

Puffanás

CORDELIA HANGJA Jaj, mit csinál?

JOHANNES HANGJA Felborítottam valamit, azt hiszem.

CORDELIA HANGJA Maradjon ott... Hol van?

JOHANNES HANGJA Milyen baljós az éjszaka. Nagynénje mindjárt bejön...

CORDELIA HANGJA Nem, nem jön be. Ma érte el egy üzenet, melyre tizenhat éve várt.

JOHANNES HANGJA Merre van?

CORDELIA HANGJA Talán már csak néhány lépésnyire.

JOHANNES HANGJA Nagynénje merre van? Ha ma érkezett az üzenet...

CORDELIA HANGJA Elment a városból. Az üzenet tegnap érkezett, de, hm, csak ma érte el.

JOHANNES HANGJA Éppen Szent Ivánkor? Amint lement a nap mindenütt röszetűzek gyúltak, mintha a történet végén megkezdődnének a mítoszok.

CORDELIA HANGJA Milyen simogató a hangja most.

JOHANNES HANGJA Tudom, merre van, Cordelia, idehallom a szívdobogását.

CORDELIA HANGJA Úgy borít be a hangja, mint az éjszaka.

JOHANNES HANGJA Olyan baljós, olyan mély, olyan titokzatos ez az éjjel, hogy szinte a lehulló harmatot is hallani, amint termékenyítő ölelésébe fogja a mezőt, a tenger vágyódó pihegését...

CORDELIA HANGJA Világosságot kell gyűjtanom, egészen bekerített...

JOHANNES HANGJA Még ne! Hadd képzeld el olyannak, amilyen csak ezen az éjszakán lehet: ahogy felemelkedik a szerelem erős érverésétől serkentve...

CORDELIA HANGJA Beszéljen, beszéljen...

JOHANNES HANGJA Ennek az éjszakának roppant tágasságában meg akarok részegülni bájától, le akarom vetni magam szerelmének mélyébe...

CORDELIA HANGJA Hol a gyertya, Istenem? *(Megvan)* Végre. Fény.

JOHANNES Cordeliám.

CORDELIA Johannes. Em.

JOHANNES Enyém, tied. Ezek fogták közre leveleinket is, mint zárójelek. Látd, a távolság mind kisebbedett, s minél tartalmatlanabb a zárójel, annál jelentőségesebb...

CORDELIA Új le, kérlek ott. Miért nézel, így?

JOHANNES Izzó hajzatod sötétül. Emlékszel erre a versorra?

CORDELIA Kócos vagyok. Hogy folytatódik a vers?... Mintha búcsúzna a tekinteted.

JOHANNES Valami mélységes szomorúság van ebben az éjszakában; mindig rettegtem Szent Iván éjjelétől.

CORDELIA Egyetlen sort, egy üzenetet sem kaptam tőled, amióta az öbölből visszatértünk. Én pedig... megértettem valamit. Hogyan fejeződik be a vers, Johannes?

JOHANNES Mindjárt elmondom. Addig hadd nézzelek.

CORDELIA Emlékszel, elvesztettem az egyensúlyomat odaérve. Johannes, bizonyonni miattad, mert elvesztetted ott te is. Azt hiszem, ezt már csak együtt találhatjuk meg...

JOHANNES Vigyázz, így megfázol, Cordelia.

CORDELIA Ott az áldozatról beszéltél nekem, amit én, szinte kislányosan! nem akartam megérteni...

JOHANNES Hűvös az éjszaka...

CORDELIA Mintha mindenem perzselne most, mintha felbontatlanul hordánám leveleidet a testemen, azokat, amelyeket nem tudtál megírni. Nem maradtak a tenyeredben? Minden szavad a bőrömrre simult.

JOHANNES Nincs már mit írni, Cordelia.

CORDELIA Ha egyszer olyan hűvösek.

JOHANNES Mert amikor egészen eltöltött már ez a hatalmas, súlyos szenvedély, minden idegszálamban él, lüktet a szerelem, de lelkem egyszerre oly hideg lett, mint azé, aki felhajtotta a méregpoharat...

CORDELIA Mást nem éreznek az idegszálad?

JOHANNES Soha nem álltam még ilyen mélységek előtt, Cordelia, mint itt, most, veled, mindent belezsúfoltam ebbe a pillanatba, ami most következik, s amit eddig csak leghűségesebb társammal osztottam meg, akitől búcsúznom kellene: melankóliámmal...

CORDELIA Ez az ő helye? Ide akarok simulni. És mondd csak: ha melankóliádé leszel, ha vele egyesülsz, magasabb vagy, mint Isten, ahogy a mítosz ígéri? JOHANNES Azt hiszem, Isten elővigyázatosságából rendelte nekem: félelmében, nehogy túlnőjünk rajta. Vagy ez ami félelmünk már?

CORDELIA Ez a jütlendi hideg, Johannes? Fagyserült lelked nem oldódhat fel, egyáltalán? Miért félsz a melegemtől?

JOHANNES Nem félek, talán csak megtömi nem tudom ezt a rendelést, mert mi lesz, ha a szerelem egyesülése önla csakugyan magasabb?

CORDELIA Hogyan lehetséges, hogy én elveszítettem magamat önmagamban, megértve, mi lehet közöttünk örökkévalóság, magasság és áldozat, s téged nem találak ebben az elveszettségben?

JOHANNES Úgy lehet, hogy te nagyobb vagy nálam, Cordeliám!

CORDELIA Engedd, hogy nagyságomból adhassak neked!

JOHANNES Felborul a gyertya, vigyázz!

Sötét

CORDELIA HANGJA Hadd olvadjon tovább a viasz forró bőrömrön.

JOHANNES HANGJA Mi ez a fény?

CORDELIA HANGJA Én vagyok. A testem.

JOHANNES HANGJA Istenem... *(Csend)* Nincs, nincs kegyelem!

CORDELIA HANGJA Nem lehet, hogy ne legyen, Johannes!

JOHANNES HANGJA Kicsinyes! Érted? Irtózatosan kicsinyes énelem!

CORDELIA HANGJA Kicsoda? Látod: izzó hajzatod sötétül.

JOHANNES HANGJA Ó! Cordelia! Látom. Melled világít, mint az értelem.

CORDELIA HANGJA Így fejeződik be a vers?

JOHANNES HANGJA Igen. Így. A vers. Is. *(Elmegy az ajtón túl a fénybe)*

Cordelia sír.

Sötét, *hosszan*

NAGYNÉNI HANGJA Cordelia... *(Csend)* itt vagy? *(Csend)* Mi van?

CORDELIA HANGJA Semmi. A semmi van.

NAGYNÉNI HANGJA Kel a nap... *(Kinyitja az ablakablakát)* Mi történt?

CORDELIA Semmi. Nem történt semmi.

NAGYNÉNI. A gyertya a földön... A levélpapírok szétszórva. A tintatartó.

CORDELIA Azokkal mind történt valami. Azoknak már jó.

NAGYNÉNI És te az ágyban. Nincs rajtad semmi. Csak nem...

CORDELIA Nem. Egyáltalán nem.

NAGYNÉNI Az ajtó nyitva volt. Odalent jártál az utcán?

CORDELIA Ott is jártam. Egy éjszaka alatt mindenütt.

NAGYNÉNI Kirabolhatták volna a házat.

CORDELIA Mit tudtak volna még elvinni, mondd? Mindent, érted? mindent elvettek tőlem: a büszkeségemet, a szerelmemet, a reményemet; a távozó után szólhattam volna: uram, miért nem viszi velük a gyertyatartót? Ezüst.

NAGYNÉNI Elvette a becsületedet, s itthagytott?

CORDELIA Ha így történt volna! Legalább egy emlékem lenne: mégoly gyötrelmes bár! ha megbecstelenít, kihasznál, eldob, nem volnék ennyire kifosztva, mint így, hogy mindent elvett, épp azzal, hogy azt nem vette el, amit adni készültem, oly izgatóttan, forrón, vágyakozva...

NAGYNÉNI Tévedsz. A megfosztásnak nincs mélypontja, Cordelia.

CORDELIA Jaj, hallgass most, kérlek.

NAGYNÉNI Ha nekem legalább fájni tudna! Ált éjszaka a jég hideg homokban, és tudnom kellett, hogy ő az, de már csak tudnom lehetett, abból, ahogy egykori arcának vonásai átderengtek a rámerevült maszkon.

CORDELIA Kihuny a fény. A testemben is. Nézd, a lepedő világít, mint az értelem.

NAGYNÉNI És hogy ne az arcát kelljen nézmem, a bakancsaira pillantottam: két féltreposott, barna, rosszul befűzött bakancs süppedt a homokba, ez volt ő, most már tudom. Miért adtad át az üzenetét?!

Harangjáték

CORDELIA Mégis?

NAGYNÉNI Ki lehet? Ilyen korai órán...

CORDELIA Tévedtem. Talán egyáltalán nem értettem őt. Mindez lecke volt csak! Várj, felöltözöm. Én voltam a hibás: nem tudtam hinni benne! Megérdemeltem a büntetésemet. Ha magam gondolkodom, ha gondolataimat nem általa gondolom el, máris eltévedek! Mennyire! Látod, igaza lett volna, ha elhagy. A kishitűségem miatt. De mégiscsak ő a nagyobb: megbocsát! Szeret! Ő szeret igazabban, Istenem, mennyit kell még tőle tanulnom! Már fel is öltöttem, látod? Jóvá kell tennem a kétségbeesésemet, a bizalmatlanságomat; mennyire látom most szerelmünk mélységét! Az éjszaka sem szólt másról!

NAGYNÉNI Maradj. Majd én ajtót nyitok. (El)

CORDELIA Jobb is. A nem megérdemelt, hanem kegyelemként kapott boldogság, igen, most talán elsodorna.

NAGYNÉNI *(egy borítékkal visszatér)* A küldönc. Bontatlanul küldték vissza, azt mondta.

Johannesék szalonjában

Sötét; majd kopogás

NAGYNÉNI HANGJA Jó napot... Kérem, van itt valaki? Miért nem felel...

JOHANNES HANGJA Mit mondhatnék?

NAGYNÉNI HANGJA Tudom, nem lehet így rátörni valakire... Ablakot nyithatok? *(Nyit)* Mi történt itt?

Világos; kofferek, útiládák szanaszét

JOHANNES Levelet kaptam.

NAGYNÉNI De hiszen visszaküldte. *(Leteszi a magával hozott zsákot)*

JOHANNES Ezt nem tudtam visszaküldeni.

NAGYNÉNI Cordeliától?

JOHANNES Blackfeldtől.

NAGYNÉNI Hogy néz ki, Istenem? Készítetek egy teát. És a homlokát ezzel törölje meg.

JOHANNES Nem lehet. Mit hozott?

NAGYNÉNI Az utcán akartam hagyni őket. Vagy elásni, mint a kutyakölyköket. Nem tudtam. Magával... egyszor beszéltünk ezekről.

JOHANNES Visszajött a férfi?

NAGYNÉNI A szobánk... feltárult, mint egy tömegsír, ezen a reggelen. A férfi? Hm, két bakancs, melyben a fűző sem volt már a helyén.

JOHANNES Láthatta tehát, mit tett velem.

NAGYNÉNI Nem!... Azért jöttem, hogy megelőzzek egy újabb tragédiát.

JOHANNES Elkésett.

NAGYNÉNI Cordeliától jövők. Legalább a kabátját gombolja ki... JOHANNES Csakugyan: a kabát kigombolható, az ablak kinyitható, a tea elkészíthető...

NAGYNÉNI Nem tudom, mi van abban a levélben, Johannes. És nem tudom, mi történt, és azt sem tudom, miért kellett így történnie.

JOHANNES A levélben egy hajójegy volt. Miért pedig nincs. A szerelemben sem volt miért. Ott, akkor miért nem kérdezte?

NAGYNÉNI Láttam volna, milyen gyönyörű volt ma reggel Cordelia.

JOHANNES Tudom. Soha nem volt még ilyen hatalmas, teljes, méltóságtelei.

Tündökölt... már felruháztam mindennel; ezt még láttam.

NAGYNÉNI Ha beteljesülés szakad meg, a törés óriási, de végleges, míg ha lehetőség foszlik szét, örökkévaló marad a fájdalom. Egész életére nyomorékká teheti így, Johannes! Szöktesse meg, éljenek vadházasságban, ejtse teherbe, bármit, csak ezt ne... ezt a költészetet!

JOHANNES Tudom: a házasságok el tudnak fedni rettenetes kistörténeteket, de inkább megölném Cordeliát, semhogy...

NAGYNÉNI Megölné? Tudom: Cordelia is vétkes, ő hívta ki ezt a szerelmet, ő kívánta a rendkívülit, ő bontotta fel eljegyzésüket, s ő lendült bele ebbe a végletesebb szenvedélybe.

JOHANNES Nincsenek bűnök és nincsenek okok; én kiragadtam őt ebbe a retentő folyamba, ő úszni tudott, én elmerültem.

NAGYNÉNI Egy kis szekrényben élélni akár. Semmit nem fog soha kérdezni, kérni vagy rosszallani. S ha maga úgyis, eleve boldogtalan, úgy magának mindegy, s az ő boldogságát tegye ekként lehetővé. Ezekkel volttele a levele, a lelke, a sírása. De hiszen szereti!

JOHANNES És ha azért történt így minden, mert szeretem? És ha ez a szerelem nem tud elvakítani, kiváltképp önmagam iránt nem?

NAGYNÉNI Nem ismeri az efféle bánatot, Johannes. Megélhetési gond ez, hiszen az evésen, iváson túl a lélek is megköveteli a maga eltartását. Ő még fiatal, ám élettartalékait máris felélte, de még egyáltalán nem lehet meghalnia. Az ugyanis, hogy egy másik ember szerelmével vigasztalódjék, számára elgondolhatatlan. Önmaga miatt kell őriznie ezt a boldogtalan szerelmet... mert különös egy nő dialektikája.

JOHANNES Olyan különös, hogy dialektikának sem kellene nevezni, s mindjárt rátérhetünk erre az utóbbi lehetőségre.

NAGYNÉNI Milyen falsul cseng, ahogy ezt mondja.

JOHANNES Ítélje meg majd, ha látja.

NAGYNÉNI Azt látom csak, hogy szenved, hogy a lelke háborog.

JOHANNES Háborog, mint a tenger. Csakhogy lelkem Holt-tengerként

háborog, mely fölött egyetlen madár sem repülhet át. Belepusztul.

NAGYNÉNI Milyen öntelt! Mennyire nem ismeri az életet, a nőket! És milyen nyilvánvaló: maga csakugyan véglegesen, halálosan szereti őt.

JOHANNES Téved. Figyeljen hát. *(Csomagolni kezd)* Először is: tragédiáról felesleges beszélni, Arisztotelész óta tudjuk, hogy a nők efféle szerepre nem alkalmasak, kivált szerelmi pusztulásuk viszonylagos: általában az újabb férfi érkezéséig tart...

NAGYNÉNI Fals.

JOHANNES Miért nem tekinti ezt a világ legegyszerűbb történetének? Szerintem minden szerelmi történet fél évig tart, s vége, amint kiélvezésére mód nyílik. Ha egy leány mindent odaadott, akkor ezzel mindent elveszített egyszer, hiszen az ártatlanság a férfinel negatívum, a nőnél azonban lényének tartalma...

NAGYNÉNI Hagyja abba, Johannes. Miért kínozza magát?

JOHANNES Ne feledje, Cordeliát én ruháztam fel mindennel, én költöttem meg őt, majd hódoltam előtte, s ő elfogadta hódolatomat. A szerelem világában azonban nem érvényes a szolgálatban eltöltött évek számának elve az előléptetés szempontjából...

NAGYNÉNI Azt gondolja, ilyenegyszerű? Hogy bármit megoldhat a megbánás és a gyűlölet? De hát miféle vigasz van a megvetésben? Akkor mára bánat is jobb. És szenvedélyei csakolyan forrón kötnék őt ugyanahhoz.

JOHANNES *(abbahagyja a csomagolást)* Mégiscsak csinálna egy teát?

NAGYNÉNI Mit mond?

JOHANNES És kérem a kendőjét. Milyen illatos.

NAGYNÉNI Ott is törölje le.

JOHANNES Segítene? Istenem, milyen könnyű a keze.

NAGYNÉNI Megütötte magát? Hol... találok a teavizet?

JOHANNES Hagyja. Maradjon itt. Olyan különös, hogy itt vannak a bábok.

NAGYNÉNI Nem tudtam elfelejteni, amit mondtott róluk egykor.

JOHANNES És tudja, hogy azóta továbbmondtam magamban... magának?

NAGYNÉNI De most már nem akarom hallani. A szerelem erős, erősebb, mint az egész világ, de abban a pillanatban, amikor meglepi a kétség: megsemmisül. Olyan, mint az alvajáró, aki végtelen biztonsággal tud járni a legveszélyesebb helyeken, de ha nevén szólítják, lezuhan.

JOHANNES Igen, valahogy így mondtam volna tovább én is.

NAGYNÉNI Így? Éppen így? Johannes.

JOHANNES És úgy érzem, mindaz, ami történt velünk: magával az elmúlt éjszakában végződő tizenhat évben, s énvelem ezekben az utóbbi hetekben, ide vezetett, a kendőhöz, a kezéhez, a végső kétségbeesésünkhöz, amelyben... egymásra találhatunk.

NAGYNÉNI Johannes... *(Csend)* Átkozott!

JOHANNES Hát nem ért?

NAGYNÉNI Mindent, mondja, mindent fel lehet használni pokoli terveizhez?

Most éppen ahhoz, hogy Cordeliával meggyűlöltesse magát? JOHANNES Félreértett.

NAGYNÉNI Annyira, hogy még mindig reszket a kezem.

JOHANNES Nem felhasználni, hanem feláldozni.

NAGYNÉNI Becsületet, erkölcsöt, magunk és mások érzéseit... JOHANNES

Az áldozat szükségképpen erkölcstelen és érthetetlen. NAGYNÉNI Azt hiszem, még egy bábót sem bízhatok magára. *(Összeszedi)* JOHANNES És nem mindent áldoz fel, csak a legdrágábat.

NAGYNÉNI Legalább addig maradjon csendben, amíg elmegyek.

JOHANNES Még nem akarom, hogy elmenjen. Figyeljen rám: Izraelben sok apa volt, akinek mindent jelentett a fia, de senkinek nem volt ígéret és bízalom úgy, mint Ábrahámnak...

NAGYNÉNI Nem akarja, hogy elmenjek?! Mega...

JOHANNES És sokan mondták Jóbbal: az Isten adta, az Isten elvette, de Ábrahám parancsa az volt, hogy saját kezével hajtsa végre.

NAGYNÉNI Mennyire gyűlölöm ezeket a véres, ótestamentumi történeteket!

JOHANNES De nem ugyanez ismétlődött-e meg Krisztussal is? Hogy a legdrágább feláldozható, túl erkölcsön, logikán, megbotránkozáson, a végtelen, a felfoghatatlan szeretet bizonyosságaként?

NAGYNÉNI Megyek.

JOHANNES Végre! Gyere be!
 EDVARD (belép) Üzeneted a legrosszabbkor ért el. Ó.
 JOHANNES Bizonyal emlékszel még a hölgyre.
 NAGYNÉNI És nekem is ismerős, bár némi fájdalommal és borostásan...
 JOHANNES Edvard nagy ember lett azóta: hős és győztes.
 EDVARD Csikorogva hangzik ez tőled, Johannes. Ez volt ilyen sürgős?
 JOHANNES Nem. Itta kulcsod.
 NAGYNÉNI Én pedig megyek.
 JOHANNES Ilyen kellemetlen emléket őriz Edvardról? Vagy talán az bántja,
 hogy nem tartotta adott szavát?
 EDVARD Mit beszélsz, Johannes?
 JOHANNES Nemcsak a kulcsa tiéd, de a lakás is. Elutazom. Légy benne boldog. Házasodj meg.
 NAGYNÉNI Nem emlékszem, hogy bármire szavát adta volna.
 EDVARD Kajánságod, Johannes, több mint izléstelen. Kiváltképp, ha a házasságról vallott felfogásodra gondolkodom.
 JOHANNES Talán felfogásomnak véled azt, ami csak végzetem volt.
 EDVARD Amit adott szavamról mondtál, az viszont becsületeembe vág. Kérem, hölgyem, ne menjen addig el, míg ezt nem tisztázom veled.
 JOHANNES És kiváltképp Cordeliának ne mondja el, igaz?
 NAGYNÉNI Végig kell ezt hallgatnom?
 JOHANNES Vagy dicsőséges lázadásotok első feladata csakugyan az volt, hogy a börtön légegtetőszerkezetét újabbra s tartósabbra cseréljé?
 EDVARD Milyen szánalmas cinizmus!
 JOHANNES És pusztán egykori látogatásunk ürügye volt az, amiért a hölgyeket felkerestük? Nem adtad-e szavadat, hogy ha igazság lesz Dániában, visszatérsz? Jól érts, Edvard, eljött az ideje. Most.
 EDVARD Most? Nem értem.
 NAGYNÉNI Nem oly sietős. Az ember sok mindent kibír.
 JOHANNES Legfeljebb a szakálladat igazítottad meg előbb. Itt meg itt.
 NAGYNÉNI Nem, ezt nem hallgatom tovább.

Cordeliának szobájában

JANSEN Cordelia! De jó, hogy egyedül találalak! Még ágyban vagy?
 CORDELIA Egyedül. Ágyban.
 JANSEN Idejövök melléd. Nem bírtam otthon maradni, szinte kisodrótam az utcára, s amint a kertben meghallottam a csalóányokat, hát úgy éreztem: a szívemet dobták fel az égbe... Mi van veled?
 CORDELIA Nyomsz.
 JANSEN Tudtam, hogy csodálatos lesz ez a Szent Iván-éj, érzed? Még füstszagú a hajam, és tudod, ki ugrotta át a tűzünket? Cordelia... Ne is tagadd, valami van veled.
 CORDELIA Látszik rajtam?
 JANSEN De ehhez mindent el kell mondani: először is, kölcsön kaptam a fűzőt a nővéremtől, azután kibontottam a hajam, és virágokat fűztem bele, és először volt rajtam az a... Nem is figyelsz?
 CORDELIA Te is látod rajtam? És látod ott kint, a fákon is? Elárultak a fák. Ott túl a tenger. Nem tartotta a szavát: nincs végtelenség.
 JANSEN Mit beszélsz?
 CORDELIA Érvénytelen a szobám, a kilátás az ablakomból s a Biblia is, kiváltképp a benne leprévelt néhány napraforgószirmom.
 JANSEN Mindjárt... elsírom magam. Akarod... hogy zenéljünk?
 CORDELIA Zene? De hiszen annak éppúgy nincs valósága, mint szerelemnek. Felível, s aláhullik az időben.
 JANSEN Gyere... át a zongorához.
 CORDELIA Zongorához? Ha egyszer az is csak deszka, vas, némi bélés szőr.
 Micsoda durva működés. Ez is visszaváltozott.
 JANSEN Is? De hiszen nem látok semmi változást.
 CORDELIA Van, akit az első szerelmes éjszaka változtat meg, nos, engem is egy éjszaka változtatott meg... Mintha minden tagomtól külön távozott volna el, ami éltette, szépségként sugárzott rajta át... A bőröm ráncos, repedezni kezd, ami sima és feszes volt: beomlik, magába roskad és hullik, látod? csomókban hullik a hajam.
 JANSEN Mit csinálsz? Kiserken a véred!
 CORDELIA Még a csókomat is hideggé, önmagam számára is undorítóvá tette, ugye ezért hagyott el? Elhamvadtam, igen, mások a szerelemben hamvadnak el, én ebben az elutasításban, s ugyan mi szeretnivaló volna egy maroknyi hamuban?
 JANSEN De hát mi történt, Cordelia?
 CORDELIA Ez a széthullás. Ez történik. Ha legalább egy pillanat lett volna... de nem. Kifosztottak egészen, anélkül, hogy élvezhettem volna kincseimet.

JANSEN Nem... nem értelek, Cordelia.
 CORDELIA Én sem értem: lelkemben fellázadnak a gondolatok, egymás ellen támadnak, hiszen amikor ő volt velem, intésének engedelmesskedtek, s játszottam velük, mint a koszorút fonó gyermek, ám most kígyókként tekergőz-nek körülöttem, s rémült lelkem fojtogatják.
 JANSEN Cordelia, te elvesztél ebben a túlzott, nagyratörő szenvedélyben, de a szerelem nem ez! A kézzsorítás, amit Edvardtól kaptam tegnap, a virág-mintás ruhám, ami megpörköldött a tűz fölött, s a bokám, amit Edvard meg-pillanthatott. És holnapra, vizitre bejelentkezett!
 CORDELIA Istenem, lesz még holnap is?
 JANSEN És itta nyár! Cordelia! Ha ez történt veled a be nem teljesedett szerelemben, ha ennek súlya alatt csaknem összeroppantál, lett volna erőd arra, hogy ezt a teljességet tényleg elviseld? Ó, nem erre való ami lelkünk: ha hiúságunk nyomában költökhöz szegődünk, még azt sem kapjuk meg, ami a legegyszerűbb lányt is megilleti. Most pedig kelj fel. Mosd meg az arcod. És nézd: süt a nap!

Belép a Nagynéni

CORDELIA Csakhogy itt vagy! Jaj, ne mondj semmit: látok mindent.
 NAGYNÉNI Talán mást látsz még rajtam, Cordelia. Kelj fel.
 CORDELIA A bábokat sem... akarja? Semmit, ami emlékeztetni tudna?
 NAGYNÉNI Nem, nem azért hoztam vissza őket. Ne csald magad.
 JANSEN Legalább te ne csald magad. És gyere ide, a napra.
 CORDELIA Nem, ő nem volt csaló, már nem szeretett, ezért hagyott el, akkor lett volna csaló, ha úgy marad mellettem, hogy már nem szeret, s akkor az emlékek alamizsnájából kellett volna élnem... ugye?
 NAGYNÉNI Igen, Cordelia, nincs ilyen könnyű vigasz.
 CORDELIA Szeretett, ugye? Jobban, mint én tudtam szeretni önmagam... Talán éppen az irántam érzett szerelme miatt hagyott el... Felöltözöm.
 JANSEN Istenem, Cordelia, így soha nem fogod tudni elfelejteni. CORDELIA Elfelejteni? Mit beszélsz? Hát visszaváltozhat-e Pygmalion szoborra, emlékezete híján, pusztá kődarabbá?
 JANSEN De hiszen azelőtt sem voltál kődarab, hanem nagyon is... szobor, itt-ott még csiszoltabb is talán, mint most vagy.
 CORDELIA Mielőtt megismertem volna, elégedett voltam, csakugyan, de mert fogalmam sem volt, hogy létezik az örömmel olyan gazdagsága, amelyre ő tanított meg; bár arról sem volt fogalmam, hogy olyan boldogtalan is lehetek, mint amire ő tanított meg, ám még ez a kétségbeesés is sokkal gazdagabb, mint egyik-másik beteljesülés... Mit csinálsz ezekkel a szegény figurákkal?
 NAGYNÉNI A posztó jó lesz fölnek. A kőc tűzelőnek. A zsinórt... elteszem. Az arcom, látod, maszkok voltak csupán, most összetörnek.
 CORDELIA De hát mi történt? Vége? Nem szeret?
 NAGYNÉNI Férfi volt, elég önmagának. Hiszen a férfi nem oly boldog, mint a nő, ha boldog, s ha boldogtalan sem oly boldogtalan.
 CORDELIA Ez mindenre igaz lehet, csak éppen miránk nem! Hiszen, ami gyönyörű volt, egy új élet ígéretként volt az, s az ő számára is! Nem, nem lehet vége így...
 NAGYNÉNI Hozd rendbe magad. Látogatód jöhet, Cordelia.
 JANSEN Ejha!
 NAGYNÉNI Nem ő, akire gondolsz, de mégis: össze kell szedned magad, hogy... hogy kibékülhess ezzel a távozással.
 CORDELIA Miért vagy ilyen titokzatos? Legalább egy szót: van remény? Még szeret?
 NAGYNÉNI Azt hiszem, nincs remény. Még szeret.

Harangjáték

JANSEN Úgy látom, itt már csak én tudok kinyitni egy ajtót. (El)
 NAGYNÉNI Egyelőre.
 CORDELIA Szeret! De hát hogyan is lehetne másként!
 HANSEN (a Jansen-lánnyal belép) Hölgyeim, udvariatlanságom vétkét most csak egy nagyobb vétek mentheti...
 CORDELIA Maga az? Jött... megnézni? Tessék!
 NAGYNÉNI Nem... vártuk... magát.
 CORDELIA Mennyire tudnám most gyűlölni, Hansen, amennyire szerettem első látogatásakor, ám gyűlöletem sem táplálkozhatna másból, mint az őiránta érzett szerelmemből, azt pedig őrizni, felteni akarom.
 HANSEN Udvariatlanságom pedig csak bevezetése a továbbiaknak.
 JANSEN Cordelia... Segítek, a hajaddal.
 CORDELIA Nos, engedjem még szabadabban Johannest? Még csak fájdalomaimmal, kínjaimmal sem éreztem magaménak? Felejtsem egészen el? Adjam vissza minden mondatát, mosolyát, mozdulatát, ezekért jött, hogy most összeszedje, s elvigye innen?

HANSEN Igen, legutóbb csakugyan arra kértem, engedje szabadon Johannes-t, hogy tegye meg a saját érdekében is.

NAGYNÉNI Cordelia, légy nőiesebb, kérlek.

CORDELIA A szabadságban sem volt igazá: Johannes nem szabad most, éppen szerelmünk szabadságából próbál sorsába menekülni...

HANSEN Igen, tudom. Ezért még legutóbb, amikor magától visszatértem hozzá, azzal a kéréssel fordultam féltestvéremhez, hogy szíveskedjék feleségül venni magát.

CORDELIA Csakugyan? Drága, drága ember!

HANSEN Es azt hiszem, ennek is része volt mindabban, ami bekövetkezett.

NAGYNÉNI Unokahúgom érdekében kérhetem, hogy az események felidézése helyett a tárgyra térjen?

CORDELIA Nem, nem, a felidézés is kell!

HANSEN Úgy értem: ami saját sorsomban bekövetkezett. De nem ezért jöttem. Johannes arra készül, hogy a vallásban keresse ismét azt, amit a szerelemben nem találhatott. Csakhogy éppen hitét rendítette meg ez a szerelem, s tudja már, hogy ott nem lehet keresnivalója.

CORDELIA Megmenteni? Johannes? Halljátok?!

JANSEN Nem, a szerelem nem ez...

CORDELIA Nekem is beszélt Johannes a végtelen látásáról, mely nem lehet elviselhető, hacsak a szerelem...

HANSEN Johannes most mindenképpen úgy akarja látni, hogy ezt az elviselhetetlenséget tette nyilvánvalóvá a szerelem, éppen az, ahova menekülni próbált.

NAGYNÉNI Éppen a szerelemhez? Különös logika.

HANSEN Johannes azt a sorsot akarja önmagára mérni, hogy többé egyáltalán ne legyen hova menekülnie.

CORDELIA Istenem, nem tudom, mi szakította el tőlem, de láttam, hogy nagyon, mélyen fáj neki; nem akart beavatni fájdalmába, ezért hagyott el, mintha csaló lenne. Hogy lehettem ennyire vak, ó, nem a szerelem vaksága volt ez, hanem önzésemé és tapasztalatlanságomé, míg őt szerelme találékonnyá és önzetlenné tette, én döbbenet nézek saját kicsiségemre most.

HANSEN Össze kell szednie minden erejét, el kell felednie minden fájdalmát, s gondoljon bármit is, de pusztá emberségből meg kell mentenie!

CORDELIA Azt hiszem, fájdalomam s meghasonlásom ad elegendő erőt.

HANSEN Ha egykor ő kerítette be a maga lelkét, s évekkal ezelőtt az enyémet, most ami feladatunk lesz, hogy az ő lelkét bekerítve visszanyerjük azt a számára. Igen, a nők tudják: az élet szélesebb a sorsnál.

Harangjáték

CORDELIA Csak nem?

NAGYNÉNI Ne siess a reménykedéssel.

HANSEN Maguknál mindig így szól a csengő?

CORDELIA Ajtót nyitok! (El)

JANSEN Tudja, ezek felerősített szívhangok odakintről...

CORDELIA (*Edvarddal visszatér*) Nem, először is nem vagyok Cordeliácska, azután pedig még csinos sem, nehogy elragadó...

JANSEN Edvard! Tudta vagy megérezte, hogy itt vagyok?

HANSEN Megváltoztál, Edvard. S micsoda illat!

NAGYNÉNI Gyorsan járt. S a szakállát megigazította, látom.

CORDELIA Hogyan? Nagynénimmel már találkozott?

EDVARD Minek tagadni: Johannesnél.

HANSEN Milyen hangulatban hagyta ott?

EDVARD Bocsáss meg, de elég nekem a magam hangulata. Egyébként úgy láttam: költözik. Végleg.

CORDELIA Végleg? Istenem!

JANSEN Beszéljen a maga hangulatáról, Edvard. Ami ide vezette.

EDVARD Mint tudják, egy látogatással régóta adósuk vagyok.

CORDELIA Leírtuk ezt az adósságot, higgye el.

NAGYNÉNI Legyél udvariasabb, Cordelia.

EDVARD Johannes figyelmeztetése nélkül sem feledtem volna el.

CORDELIA Johannes? Akkor mégiscsak végighallgatom.

EDVARD Az ember nem figyelhet a szívére, ha a szabadságért harcol. De ha minden jog biztosítva van már, úgy a szív is követeli a maga jogait...

JANSEN Bravó! (*Tapsol*)

CORDELIA Mit beszél?

EDVARD Egykor itt szavamat adtam, hogy jóvá tesszük az igazságtalanságokat Dániában, s visszatérek. Mert ami politikailag, társadalmilag és erkölcsileg kezdetét vette már, szenvedélyeinkben betetőződhet.

CORDELIA Nem, ezt Johannes nem gondolhatta így.

EDVARD Persze, hogy nem. Másat gondol a vétkes, mint ki jóvátenni jött.

HANSEN Féltreértetted Johannes-t, azt hiszem.

NAGYNÉNI Szomorúbb talán, hogy nem értette félre.

EDVARD Ugyan, Johannes! A saját szívemet csak nem értem félre?

JANSEN Ugye, nem!

CORDELIA Es mondja csak: az igazságtalanságok valamennyi áldozatát felkeresi ekként, frissen nyírt szakállal, illatosan?

EDVARD Megértem, hogy zaklatott, s nézze el nekem gyengeségemet...

JANSEN Tartson ki, Edvard! Vagy csak azt tudja szeretni, aki igazságtalanságok áldozata lett előbb? De hiszen ez is igazságtalan! Úgy pedig már engem is szerethet! Jaj, nem tudom magam követni!

CORDELIA Zaklatott vagyok talán, de nem magának. S ha tekintetemben lát valamit, hát annak a fénynek a tükröződése ez, mely első látogatásuk során magát kölcsönzötten ragyogta be.

EDVARD Láthatja, hova vezetnek az efféle fények. Nincs állandóságuk, csak tónusai és önkényes reflexeik. Dániában ennek örökre vége lett. Sértetlenek ezentúl a szív jogai, igen, a másik szívvel szemben is, vége kevély szenvedélyek abszolút uralmának! Szeretem, Cordelia, szívem minden alkotmányos bizonyosságával.

CORDELIA Hallgasson el!

JANSEN Soha nem lesz igazság a földön.

NAGYNÉNI Nem, az szerencsére nem.

Johannesék szalonjában

Útikészülődés nyomai, míg Johannes a fotelben ül

HANSEN Öt perce kopogok odakint. Miért nem felelsz?

JOHANNES Bólintani készültem éppen.

HANSEN Mi történt itt? Csomagolsz?

JOHANNES Költözöm.

HANSEN Johannes! Hm... A kabátodat vedd le legalább.

JOHANNES Csakugyan. Már mondták. Miért ne venném le.

HANSEN Johannes, ha a tévelygő férfit nem menti meg sem az asszony, sem a közvetlen isteni kegyelem, azért még nem bizonyos, hogy elvész.

JOHANNES Ettől félek. Hogy még csak el sem vész.

HANSEN Nézd, feldúlt voltam legutóbb. Felejtűk el, amit mondtam. Várunk Jütlandon. Igen: mi. Semmi más nem számít, csak hogy megkíméljelek elhamarkodott következtetéseidről.

JOHANNES Elhamarkodottnak ezt már semmiképpen sem lehet nevezni.

HANSEN Ezt nem tudom nézni! Hát majd én leveszem a kabátodat!

JOHANNES Nézd: eleredt az eső.

HANSEN Legalább a zsebedből vedd ki a kezéd. Ez... mi?

JOHANNES Levél. És benne egy hajójegy.

HANSEN Berlinbe?

JOHANNES Blackfeldtől. Egyszer azt mondta: sokan úgy jutnak el a döntő konklúziókhöz, mint az iskolások: kimásolják a könyvből a végeredményt... Hát ő nem másolta ki.

HANSEN Berlin... Azt mondják... szép város.

JOHANNES Berlin? Szerinted létezik egyáltalán?

HANSEN Minek van ilyen szaga?

JOHANNES Vagy csakugyan: mindössze egy szó. Mely arra szolgál, hogy az ember dialektikával juthasson el oda, ahova sem hittel, sem kegyelemmel el nem juthatott. Micsoda alávalóság!

HANSEN Valami bűzlik Dániában... hehehe.

JOHANNES Mert itt immár társadalmi biztosítékok szavatolják, hogyne kelljen elviselni, mint Blackfeldt írja: a végtelen látását.

HANSEN Azt hiszem, Johannes, te vagy bűdös. Belefűledtél a kabátodba.

JOHANNES A bánat. Lehet.

HANSEN És semmit sem ettél? De hát... mit írt Blackfeldt?

JOHANNES (olvas) Azért írok önnek, mert bizonyos értelemben ön áll hozzám a legközelebb, más értelemben viszont nem áll hozzám közelebb, mint a többi ember. Amikor megkapja ezeket a sorokat, én már nem leszek. Havalaki az okot kérdezné öntől, akkor azt válaszolhatja, hogy volt egyszer egy herceg, akit Hajnalkának hívtak, vagy valami ehhez hasonló, mert magam is így válaszolnék, ha abban az örömben lehetne részem, hogy túléltem önmagamat. Ha valaki az indíték iránt érdeklődne öntől, akkor azt válaszolhatja, hogy a nagy tűzvész miatt történt. Ha valaki az időpontról kérdezősködne, akkor azt válaszolhatja, hogy ez a számomra oly nevezetes júliusban történt. Ha senki nem érdeklődik semmiről, akkor semmit ne válaszoljon. Nem tekintem az öngyilkosságot dicsőítendő dolognak. Nem hiúságból szántam rá magam. Viszont hiszek annak a tételnek a helyességében, hogy egyetlen ember sem képes elviselni a végtelen látását. Ez egyszer kiderült számomra intellektuális szempontból, és ennek kifejezése a tudatlanság. A tudatlanság ugyanis a végtelen tudás negatív kifejezése. Az öngyilkosság pedig a végtelen szabadság negatív kifejezése. Ez a végtelen szabadság egyik formája, de a negatív forma. Sok szerencsét annak, aki megtalálja a pozitív formát. Tisztelettel, őszinte híve: Ludvig Blackfeldt.

HANSEN Nem, Johannes, nem!... Mennyire... esik az eső.

JOHANNES Mi nem?

HANSEN Elmegyek! És te... Valami enniválóért. Zuhanyozz le! A víz, jót fog tenni... Így nem lehet! Segíték, ezt is levenni. Johannes! Sajtot is veszek, jó? Ujjászületsz a víz alatt! És... nincs vége...

JOHANNES De hiszen éppen ettől félek. Hogy nincs vége.

Hansen betuszkolja Johannest a zuhanyzóba; vízcsofogás, gőz, majd ő is el-tűnik; szünet, később megjelenik ázottan, csapzottan Cordelia

CORDELIA Johannes. *(Bentről prüsszkölés)* Johannes, itt vagyok.

JOHANNES HANGJA Van itt valaki?

CORDELIA Egészen átáztam. Fázom.

JOHANNES HANGJA Nem hallom!

CORDELIA Tudom, egy lány nem vetemedhet efféle: egyedül egy férfi lakásán! csakhogy immár lehetetlennek tűnt számomra, hogy bárhol másutt legyek, ott, ahol te nem vagy.

JOHANNES HANGJA Cordelia?

CORDELIA Azt mondtad nagynénémnek: inkább megölsz, semhogy boldogtalanná tegyél. Ezért jöttem. Legyél szíves tehát.

JOHANNES HANGJA Nem hallom, a fületem szappanozom éppen.

CORDELIA Minek elhúzni. Johannes!

JOHANNES HANGJA Mindjárt befejezem, Cordelia!

CORDELIA Nem nevezhetek így: Johannesem, soha nem voltál enyém, s kémeny megbűnhődtem azért, mert remélni mertem; s mégis az vagy: Johannesem, mert bárhova menekülj, én mégis a tiéd vagyok, szeress száz mást, akkor is a tiéd vagyok, a tiéd, a tiéd, az átkod!

JOHANNES HANGJA Már törülközőm, Cordelia.

CORDELIA Fázom. Csurog víz vagyok. Emlékszel az esőnkre, Johannes? Adj egy törülközőt! Nem kérem, hogy a tiéd legyek, csak ülj mellém, törülj meg, beszélj, hogy feltörhessenek a könnyek. Hiszen semmi vagyok, még sírmi is csak általad tudok.

JOHANNES HANGJA A nagy kofferben találsz törülközőt.

CORDELIA Várni fogok, még ha hosszú lesz is számomra az idő, várni fogok, míg elfáradsz másokat szeretni...

JOHANNES *(fürdőköpenyben, nyakán törülközővel kél)* Nem, Cordelia.

CORDELIA Meg... törülközhetem... benned? *(Homlokát a köpenyhez dörögli)*

JOHANNES Ebben... inkább. *(Odanyújtja a törülközőt)*

CORDELIA Ebben nem tudok.

JOHANNES Vizes vagy. Megfázol így.

CORDELIA Igen. És csapzott, csúnya, feldúlt is vagyok, tudom. A tükörben sem találok magam, mióta így elvesztem...

JOHANNES A boldog szerelem a szerencsések természetes szépítőszere, de mi versenyezhetne a kétségbeesés fenségével? *(Törli a lányt)* CORDELIA Johannes. Jó, most jó.

JOHANNES Nem, Cordelia.

CORDELIA Neked nem?

JOHANNES Nem öllek meg, Cordelia.

CORDELIA Veled megyek, Johannes, Jütlandra, Berlinbe, bárhova; beköltözöm a kofferedbe, s az a koffer lesz a világom, ha a tiéd lesz.

JOHANNES Nem, Cordelia, nem a kofferemben fogsz élni, hanem a történetünkben. Azt viszem magammal, s abban leszel örökkévalóvá.

CORDELIA Magadévá tegyél, ne örökkévalóvá!

JOHANNES Nem, ami szerelmünket nem lehet az életre bízni, drágább nekem annál, s meg akarom őrizni az emlékek tompítatlan fényében. CORDELIA Látod: mégiscsak megölsz, Johannes.

JOHANNES Mítosz lesz a szerelmünköl, Cordelia.

CORDELIA És minden mítoszhoz emberáldozat kell?

JOHANNES Nem, ezt nem lehet az időre vagy az asszonyokra bízni.

CORDELIA És ha csakis őrjük lehet? Mert magadat még becsaphatod, de őket nem? Hátha éppen ezért félsz, Johannes?

JOHANNES De hiszen egyáltalán nem értesz, Cordelia. Ami még rosszabb: félreértesz. Most már száraz vagy. *(Abbahagyja a törölgetést)* CORDELIA Nem, nem hagyhatod abba. És félelmeid nagyon is gyenge lábakon állnak, ugye? Ezért nem vihetsz magaddal...

JOHANNES Ebben a füzetben benne vagy, s talán a te számodra is ez fogja igazolni szerelmünket Isten előtt, sokkal inkább, mint bármiféle, az időbe merített s pusztulni hagyott szenvedély.

CORDELIA Johannes. Én mindenre elszántam magam.

JOHANNES Rettenetesen megnehezítet a helyzetünket. Ha két ember egymásba szeret, és megsejtik, hogy egymásnak rendeltettek, akkor bátorság kell ahhoz, hogy szakítani tudjanak, mert ha folytatják, úgy minden csak elveszhető, de semmi nem nyerhető meg.

CORDELIA Nem, nem hiszek a szavaidnak. Másnak hiszek.

JOHANNES Akkor egyszerűen csak bocsáss meg annak, aki mindenre képes, csak arra nem, hogy egy leányt boldoggá tegyen. *(Csomagol)*

CORDELIA Az emlékeimnek hiszek. Amelyek most tündöklőek, élesek. És hogyan is hihettem, hogy a csábításban épp az elcsábítottnak semmi vétke sincs?

JOHANNES Tekintsd következménynek mindezt, ha könnyebb.

CORDELIA Akkor pedig jóvá kell tennem, amit okoztam neked...

JOHANNES Tedd jóvá azzal, hogy megérsz.

CORDELIA Hagyd abba a csomagolást, Johannes. Most már értem: te váltál az én kimondatlan vágyaim eszközévé, s ezt neked kellene megbocsátanod, még ha vétkeemben öntudatlan voltam is.

JOHANNES Tévedsz, Cordelia. Nem lehet bűn pusztá léted.

CORDELIA Tehát ez már nem tehető jóvá? Értem már, miért szóltál kegyelemről, s annak hiányában a halálról!

JOHANNES Segítenél becsukni ezt a koffert?

CORDELIA *(ráül)* Milyen gyerekesen voltam önző, öntudatlan...

JOHANNES Figyelj hát, Cordelia. *(Kinyitja a füzetet)*

CORDELIA Ó, a nagy füzet! Egyszer ráléptem, emlékszel? Ültünk is rajta azután. Nem mondható, hogy nem hagytam rajta nyomot.

JOHANNES Úgy van. És ezek a lapok mindent őriznek is, pontosan.

CORDELIA Hogy megváltozott az arcod, Johannes. Napló?

JOHANNES Több annál. Laboratóriumi jegyzőkönyv. Haditerv. Lélektani megfigyelések. Berlinben feldolgozom, s azután kiadatom...

CORDELIA Örökkévalóságról, mítoszról beszéltél az imént...

JOHANNES Sok mindenről kellett beszélnem, igen.

CORDELIA Legalább a csomagolást abba hagytad.

JOHANNES Mire vagy kíváncsi a történetünköl? Az első kézszerítés példái? *(Lapozgat, olvas)* Íme, nagyon sokat jelenthet egy kézszerítés, kisasszony, ön azt fogja gondolni, hogy jóindulatú ember vagyok, ám kezét úgy szorítom meg, hogy minden más lehet, csak jóindulatú nem. Es ez ejti majd rabul.

CORDELIA Ilyesmiket is feljegyeztél? Inkább kedvesnek találok...

JOHANNES Vagy az első találkozás? Hallgasd. *(Olvas)* Ó, egészen úgy fogott a dologhoz, mint egy őrjöngő... Ügyeljen arra, hogy kissé jobban elrejtse vágját, efféle a tengerparton nagyon is nyilvánvalóvá tud válni, könnyen...

CORDELIA Nem tudom, hogy így volt-e, de nem bánom. Szeretlek, semmit sem bánok; szavaidat hallgatom, s leveleid szöfűzésére emlékezem.

JOHANNES A levelekre vonatkozó passzust akarod? *(Olvas)* Leveleim nem tévesztenek célt. Finom mérgük lassan átjárja vérét. Minél inkább megjelenik az erotika, annál rövidebbek lesznek. Rövid alakoskodás után mindez saját szívének gondolatoként is feltűntethető...

CORDELIA Ne kínozd magad, Johannes. Az effélével legfeljebb a valóság bajnokai, az Edvardok között okozhatnál zűrzavart. Mi azonban... JOHANNES Edvard? Tudni akarod, hogy komponáltam őt a történetünkbe?

(Lapozgat, olvas) Körül kell nézmem, nincs-e ott egy erotikus csirketolvaj, aki csak az alkalomra vár, ám ebben a kolostori légkörben mindhiába. Megvan: a férfi ott ül, szerelmesen, mint egy patkány...

CORDELIA Johannes! Ne folytasd, talán csak üres lapokat tartasz magad előtt, talán csak fájdalommal tesz költővé téged!

JOHANNES *(olvas)* Ha pedig bekövetkezik a fordulat, s komolyan kezdek visszavonulni, mindent felkínál, hogy magához kössön. Ehhez nincs más eszköze, mint az erotika. Azzal, hogy tűzbe hoztam, megtanítottam, hogy megsejtse, aminek megragadására most hidegségem tanítja meg...

CORDELIA Johannes. *(Sír)*

JOHANNES *(füzet nélkül, mintha olvasná)* Vajon az ember képes lenne-e úgy megköltölni önmagát egy lányból, hogy oly büszkévé tenné őt, hogy azt képzelné: ő elégelte meg a viszonyt? Érdekes utójáték lenne, de immár nem nekem, s elmúltak azok az idők, amikor egy leány, hűtlen szerelmese miatt, heliotroppá változott. Velem azonban úgy kell járnia, ahogy a filozófusok mondják egy szójátékkal: zu Grunde gehen...

CORDELIA Ilyen fontos, hogy megköltsd, Johannes... szerelmünk mítoszából... saját szívtelességedet? Mit tudsz még feláldozni, mondd? JOHANNES *(tovább csomagol)* Inkább úgy kérdezd, hogy kit?

CORDELIA Emlékeinket, érzelmeinket, titkainkat? Hiszen én is kész volnék mindent feláldozni már...

JOHANNES Egyáltalán nem értesz, Cordelia. Ábrahám csak akkor áldozhatja fel Izsákot, amikor tette abszolút ellentmondásban van érzésével, ám tettével mégiscsak ehhez a világhoz kapcsolódik, amelyben gyilkos, és az is marad.

CORDELIA Legyél valóban gyilkos akkor!

JOHANNES Ezt a könnyítést Isten nem mérheti rá.

CORDELIA Könnyítést?... De ha ellentmondásról beszélsz érzésed és tettéd között, Johannes, akkor értem! akkor igazán szeretsz!

JOHANNES Izsák is azt kérdezte: hol a bárány?

CORDELIA Hol a bárány?

JOHANNES De apja nem mondhatta el, mert az apák magukban tartják titkukat, a kinkos és áldozathoz ez is hozzátartozik! hogy elhallgassák: te vagy az.

HANSEN (*elemzősiáskosárral belép*) Micsoda egy cipőt kaptam, Johannes!
Ó, Cordelia kisasszony...
JOHANNES Megjöttél? A legjobbkor. Farkaséhes... vagyok...
CORDELIA Menj el a világ végéig, szeress száz mást, feleddj el egészen: én
akkor is a tiéd vagyok.
HANSEN Juhsajt! Füstölve! Foszlós cipő! Velünk tart, kisasszony?
CORDELIA És ha elmegegyek a világ végéig, ha száz mást szeretek, ha elfeled-
lek is egészen: akkor is az enyém vagy.
JOHANNES Milyen szőke, milyen lágy, milyen illatos! Ó, hogy bele kell harap-
ni! (*Eszik*)
CORDELIA (*elindul*) Johannes.
HANSEN A kisasszony máris távozik? Elmegy anélkül, hogy, miként felénk
mondják, meg sincs tömve, amúgy Jütlándian?
CORDELIA Johannes. Emlékezz rám. (*Elmegy*)
HANSEN Mi történt itt, Johannes? Amíg sorba álltam...
JOHANNES Vidd innen a sajtodat! (*Lesodorja, majd a zuhanyozóba fut*)
HANSEN Soha még nem láttam ilyen gyönyörűnek Cordeliát.

Johannes öklendezik

De micsoda áron ilyen gyönyörű? (Terít) Azt hiszem, te csakugyan rablásból
élsz: megközelíted az embereket, ellopod tőlük legszebb pillanataikat, le-
gyenek ezek boldogok vagy boldogtalanok... Azt hiszem, még egyszer sem
volt türelmed ahhoz, hogy szeresd az életet...
JOHANNES (*előjön, sápadt, vizes*) Terítés? Hát semmit nem értesz?
HANSEN Igen, ahogy terítettem, Johannes, elgondoltam egyszerre az aggle-
gény iszonyú csendéletét. Az történik velem, mint a gazdaggal: előre elvették
javit. Neked nincs fogalmad arról a titokzatos kapcsolatról, ami az asszony
és az idő között van, s nemis akarsz megtudni erről semmi többet, mert nem
mered eldönteni, voltaképpen földibb lény a férfinál vagy mennyibe, mert
több benne az örökkévalóság...
JOHANNES Talán mégis helyesebb, ha... csomagolok. (Csomagol) HANSEN
Gondoltál-e már arra, Johannes, hogy a szentimentalizmus és a
szívtelenség egy és ugyanaz? Most... hova mész?
JOHANNES (*kofferével a szobájába megy*) Prédikációtad innen öblösebben
hallom, folytasd csak.
HANSEN Csak hogy egy lány boldogtalansága túlzottan nagy ár a te
kétségbe-esésed ismételt bizonyítására... Kitűnő ez a juhsajt. (*Eszik*)
JOHANNES HANGJA Hogy boldogtalaná tegyem Cordeliát, ez az egyetlen út
az ő boldogsága felé. Sőt mindent igaztalaná kell változtatnom benne,
hogy a kimondott isteni vétő igazságos lehessen!
HANSEN Isteni vétő?! Kérlek, Johannes, egyszer és mindenkorra tegyél
különbséget szerelmi boldogtalanságod és a gondviselés között...
JOHANNES HANGJA Bárcsak tudnék, Hansen! Hiszen ha nem bizonyosod-
tam volna meg arról, hogy csakugyan nincs kegyelem, akkor bizonyosan
Cordelia győz!
HANSEN Idáig ne sülyedj, kérlek. És több szó ne essék angyalról és... phal-
loszról.
JOHANNES (*előjön*) Micsoda hang ez, Hansen. Hiszen éppen előle nem me-
nekülhettem. Szőkésemmel estem csapdájába, végleg.
HANSEN Rendben, beszéljünk komolyan. Nézd, Johannes, ez a fajta úgyne-
vezett pszichikus eredetű impotencia ma már gyógyítható.
JOHANNES Mondd, Hansen, csakugyan ilyen fontos neked, hogy egyáltalán
ne érts meg? (*Becsukja a kofferokat, ládákat*)
HANSEN Megértem az érzékenységedet, de értsd meg: egyszerűen lehetet-
len, hogy egy érző, fiatal lélek, Cordelia, efféle emberkísérelt tárgyává vál-
jék.
JOHANNES Azt hiszem, ez inkább Istenkísérelt volt, Hansen. (*Eltűnik a szobá-
jában ládáival, kofferivel*) Nincs annál felemelőbb gondolat, hogy Istennel
szemben soha nem lehet igazunk, de nincs annál rettenetesebb örökség
sem, hogy apánknak egyszer igaza lehetett.
HANSEN Ami engem illet, ezzel az örökséggel együtt tudtam élni.
JOHANNES (*előjön*) Igen, mert te el tudtad hinni, hogy Jütládon megválthat-
juk magunkat, s ekként meg is váltottad magad, én azonban folytatni akar-
tam apánk lázadását, de már mint az ellene való lázadást: ezért kellett azon
a hajlalon blaszfémivá költött átkaim magasából az élő Isten kezébe es-
nem.
HANSEN Mekkora szavak egy erotikus kudarcról! Johannes! Most már értem!
Te mégiscsak szeretted azt a lányt!
JOHANNES Mit gondolsz, elhagytam volna különben?
HANSEN Neked nem csak az impotenciátad kellene kezelgetni, azt hiszem.
JOHANNES Ez igen, a teológus gondolatmenete: Isten kiszámítása, az impo-
tencia kiszámítása, a szerelem kiszámítása! Minden matematika, minden
lóerő, minden kezelhető!
HANSEN Ízetlen vagy. Egyél inkább.

JOHANNES A vallás, ugye, annak a meggyőződésnek a kifejezése, hogy Isten
segítségével az ember könnyebb, mint az egész világ. Ugyanolyan hit ez,
mint amelynek alapján az ember úszni tud.
HANSEN Igy is mondhatjuk, bár nem egészen szabatos. (*Eszik*)
JOHANNES Hát én nem voltam könnyebb, érted? Cordelia iránt érzett szerel-
mem legfontosabb pillanatában ez a súly lehűzött, tessék: kezeltesd pszichikus
alapú vízbe fúlásomat! Ha lett volna hitem, akkor tudom, hogy Isten-
nel minden lehetséges, de hogy nem lett lehetséges, megértettem, hogy
nem törhetem meg a parancsolatomat. Nem szerethetsz!
HANSEN Nem tudok ilyen parancsolatról.
JOHANNES Igen, ezt velem közölte azon a hajlalon az Isten: pocsolóiban,
felhőben és hányásban. És így lettem apám áldozata. Mert aki nem tud
szeretni, az mindenki közül a legszerencsétlenebb.
HANSEN Szóval doktorátusodban ezért választottad Ábrahám maszkját?...
JOHANNES Míg meg nem értettem, hogy ugyanabban a tévedésben élek,
amelyben te Jütládon már be is rendezkedtél szépen: csak a maszkot lát-
tam, ahelyett, hogy átpillantottam volna rajta; s azért tűnt úgy, hogy
minden-re lehetséges válasz, mert egészen külsődleges módon kérdeztem,
úgyis mondhatnám, nem hívó módon, s éppúgy vittem Krisztus keresztjét,
mint Cyrénei Simon...
HANSEN És most össze akarsz roppanni az igazi súlya alatt?
JOHANNES Igen, inkább roppanjak össze, de meg akarom érteni az áldozatot,
és nem tankönyvekből és teológiából! Hiszen egyébként hogyan érthetném
meg őt, akit apja keresztfán éppúgy feláldozott? És... és még egyáltalán
nem tudom, hogy csakugyan összeroppantam-e...
HANSEN Berlinben kell megtudnod majd?
JOHANNES Ha Berlinbe kell mennem, az azt jelenti, hogy nincs kegyelem.
HANSEN Végképp nem értelek. Hiszen oda készülsz.
JOHANNES Emlékszel Blackfeldt szavaira? Könnyű annak, aki kimásolta már
a végeredményt. Jütládot például.
HANSEN De hiszen a te gondolatmeneted vezetett oda!
JOHANNES A kimásolt végeredmény is korrekt végeredmény, s van, akinek
ennyi elég is. Ha el kell utaznom Berlinbe, úgy az lesz a sorsom, hogy a vég-
eredményből következtessek vissza az egész levezetésre, amely oda jutta-
tott.
HANSEN De hiszen mi történhet veled a hajó indulásáig?
JOHANNES Ó, neked csakugyan pótolni valóid vannak a teológiában! Isten
még nem döntött az áldozat elfogadásáról, egyáltalán nem! Azon az éjsza-
kán próbára tett engem, ebben az esőben én teszem próbára Ot!
HANSEN Mit mondasz?
JOHANNES Ábrahám nemcsak Izsákot nyerte vissza áldozatával, de a hitét is.
Apánkkal sem történt ez másként: mi ketten maradtunk meg neki
mindössze, de mi megmaradtunk...
HANSEN Most miféle áldozatról beszélsz?
JOHANNES Cordeliáról, természetesen.
HANSEN Ó csakugyan mindent feláldoztál volna érted. De fordítva?
JOHANNES Igen, ő méltóvá vált arra a kegyelemre, mely megnyilvánulhat benne:
feltételek és körültekintés nélkül adta magát, mint Izsák. Csak így viselhető el a
végtelen látása: végtelen odaadással. Am mégis tudom: én áldoztam fel őt,
igen a ledrágábbat, körültekintés és magyarázat nélkül, hadd tűnjék úgy, épp-
oly feltétlenül és értelmetlenül hagyom el őt, mint engem akkor Isten.
HANSEN De hiszen elküldted! Megaláztad! Vagy... menjek utána? Magya-
rázzam el neki, hogy mindez rettenetes szerelmed következménye volt?
JOHANNES Semmiképpen, Hansen! Még mindig nem értesz. Ha létezik szá-
momra kegyelem, Cordeliát éppúgy kell visszakapnom, mintahitemet, mint
benne boldog és beteljesült szerelmemet, és mindezzel, de csakis mindezzel!
már elviselhetem a végtelen látását!
HANSEN Hogy kapnád vissza a lányt, Johannes? Csak nem erről a naplóról
beszélsz, amelyben, úgymond, szellemileg magadévá teheted?
JOHANNES Dehogy. A napló a kétségbeesés műve lenne, s ekként utolsó ál-
dozatom érte, hogy meggyűlöljön. Értd meg: Cordeliának nincs hova
mennie. Nem fizikailag persze, hanem szinte metafizikailag. Ebben a
szerelem-ben él, ez a hazája, otthona, teste, nincs élete ezen kívül, hiszen
érzi, hogy immár nem egész: nem érheti be többé önmagával. Pygmalion
szobra, ha életre nem kelhet is, többé nem változhat vissza kődarabbá.
Ha erre rádöbben, ha a szerelem neki is azt fogja jelenteni, mint nekem:
visszajön, de már megváltozva, egészen. Akkor fog tudni megváltani.
HANSEN Mégis, Johannes, valami végtelen önzés van ebben az áldozatban.
Felhasználható-e egy fiatal lány, ő, nem csábítás zsákmányaként, nem is
emberkíséreltek eszközeként, hanem arra, amire a hívők önvédelemből ta-
lálták ki a teológiát?
JOHANNES Nem. A teológia nem azonos a kimásolt végeredménnyel.
HANSEN És van valami lázító is abban, ha valaki egy utat tévesztett vándort
rossz irányba küld, s azután az eltévedtet sorsára hagyja, de mi ez ahhoz ké-
pest, ha valaki odáig juttat egy embert, hogy önmagában téved el!

JOHANNES Ha eltéved, akkor csakugyan vége. És ezzel nekem is. De most be kell fejeznem a csomagolást. *(Eltűnik a szobájában)*

HANSEN Azt hiszem, veled is ez történik majd, csak sokkal rettenetesebb formában.

JOHANNES HANGJA Ha a csoda nem következik be, nincs mitől félnem.

Nyílik az ajtó, belép Cordelia

HANSEN Johannes!...

EDVARD *(a lány nyomán belép)* Hansen!

HANSEN *(becsukja Johannes ajtaját és eláll)* Ó, Edvard, te vagy az...

EDVARD Megkezdem a visszaköltözést. Vagy inkább... megkezdjük?

HANSEN Hogyan?

EDVARD Elvehetem ezt a törülközőt? Tessék, Cordeliácska. Ó, nem mozdul. Majd én... *(Törölné)*

HANSEN Edvard, azt hiszem...

EDVARD De hiszen egészen átázott. Miért nem engedi? Állt az utcán, még a kapu alá sem húzódott, verte az eső, mintha éppenséggel a tengerből kelt volna ki, mint Pallasz Athéné... Miért remeg?

HANSEN Még... mindig... így... esik...

EDVARD Előbb az esernyőmet nyújtottam felé, elfogadta, majd a karomat, s elfogadta azt is. S bár nem szólt egy szót sem, értettem azonnal, minek a néma és teljes elfogadását jelenti ez. Hogy mire várt itt. Igen, erre mind. Az otthonomra. Vagy... az otthonunkra?

HANSEN Cordelia!

Cordelia prüszköl

EDVARD Jaj, meg ne fázzon itt, a felvonás végén! Így mondta egyszer Johannes: ki tudja, mit hoz a felvonásvég! Nekem meghozta ezt a lakást, sőt megadta Cordeliát; s egyszerre úgy látom, egész drámánkban ez a szerelem bomlott ki csodálatosan: forradalmunkban, boldogtalanságomban, Cordelia történetében, melyből nekem elegendő annyi, hogy az esernyőm alatt végződött, hogy közös történetünk ott vehette kezdetét.

HANSEN Milyen... vizes.

EDVARD És milyen gyönyörű! Csak a szerelem szépíthet meg ennyire egy leányt, csak a reménytelen, vágyakozó szerelem...

HANSEN Talán az eső... a szél... olyan piros.

EDVARD Szeretem, Cordelia, sokkal mélyebben, igazabban, őszintébben, mint egykor szeretni tudtam, s hálás vagyok ennek a történetnek, mely elsodorta tőlem, hogy megszipítva akkor sodorja vissza, amikor szeretetére immár boldogtalanságom hosszú vezekelésével csakugyan méltó lehetek. Ad-ja a kezét. Így. Milyen forró.

HANSEN Talán lázas.

EDVARD Igen. Ismerem ezt a lázat, és örülök neki. Ez fogja átfűteni és beryagogni immár közös otthonunkat, ugye? Cordelia!

HANSEN Edvard...

EDVARD Kívánj szerencsét nekünk. Indulunk a nagynénihez. Mi leszünk a legboldogabb rabok ebben a szabad Dániában! Cordeliácska... elhozza a törülközőt is? *(Elveszi, elmennek)*

HANSEN *(lassan kinyitja az ajtót)* Johannes...

JOHANNES *(ökölbe szorított kézzel állt az ajtó mögött)* Láttad? Élni fog... Molsolygott?

HANSEN Nem... láttam...

JOHANNES Hitt... a szavaimnak...

HANSEN Csomagolj, Johannes.

JOHANNES Mi lesz, ha megtudja, hogy senki őt így... nem... szerette? Ezt csak későn tudhatja meg.

HANSEN Kikísérlek a hajóhoz.

JOHANNES Ezentúl minden érte fog történni. A napló is. Hogy szabadulni tudjon. Nyújtotta a kezét? Láttad? Nyújtotta?

HANSEN Nem tudom.

JOHANNES Az alvilágban Ariadné nem fordult el a hűtlen Thézeusztól, hanem mindennél hidegebben szembefordult vele.

HANSEN Segítek lehurcolkodni.

JOHANNES Nem történt csoda.

HANSEN Johannes! Ha zörgetnél, de nem nyitná meg, ha keresnél, de nem találná, ha dolgoznál, de semmit nem kapnál, ha vetnél és öntöznél, de nem látnád az áldást, ha az ég bezárulna és a bizonyosság elmaradna, te akkor is biztos lehetsz cselekedeteidben, mert Istennel szemben soha nincs igazunk.

JOHANNES Nincs? Hansen.

HANSEN Mert Isten, csak Isten teljesíti a szerelmes legfőbb, egyetlen kívánságát, hogy vele szemben soha nem lehet igazad! Nem fogott-e el rettenetes szorongás, amikor egy pillanatra felmerülhetett lelkedben, hogy igazad lehet, és nem Isten kormányzása a bölcsesség, hanem a te terveid, nem Isten gondolatai jelentik az igazságosságot, hanem a te szándékaid, nem Isten szíve a szeretet, hanem a te érzéseid? És nem volt-e üdvösséged, hogy soha nem tudtál úgy szeretni, mint ahogy téged szerettek?

JOHANNES Mert nem voltál enyém, örökre tartalak.

HANSEN Johannes. Kérlek. Ne gyere Jütlandra többé. Kérlek, soha többé ne gyere.

JOHANNES *(szétnyitja öklét, benne a Cordeliától kapott kavics)* Látod? Látod ezt, Hansen?

HANSEN Látom. Kő.

JOHANNES Igen. Visszaváltozott kővé.